

Az Euro 2020 észlelt társadalmi hatásai: A budapesti lakosok percepcióinak vizsgálata

Doktori értekezés

Polcsik Balázs

Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem

Sporttudományok Doktori Iskola



MAGYAR TESTNEVELÉSI
ÉS SPORTTUDOMÁNYI
EGYETEM
BUDAPEST

Témavezető: Dr. Perényi Szilvia egyetemi docens, PhD

Hivatalos bírálók: Dr. Dóczi Tamás egyetemi docens, PhD

Dr. Müller Anetta egyetemi tanár, PhD

Budapest
2025

TARTALOMJEGYZÉK

Rövidítések jegyzéke	4
Ábrák jegyzéke	5
Táblázatok jegyzéke	6
1. BEVEZETÉS	8
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	11
2.1. A témához kapcsolódó fogalmak használata	11
2.2. A nagyszabású sportesemények hatásai	14
2.3. A sportesemények észlelt társadalmi hatásai	18
2.4. A helyi lakosok sporteseményekkel kapcsolatos percepciói	20
2.4.1. A helyi lakosok percepcióinak vizsgálata a sportesemény-típusok szerint	20
2.4.2. A sportesemények észlelt hatásainak mérésében felhasznált elméleti keretek	21
2.4.3. A korábbi kutatásokban használt mérőeszközök és vizsgált dimenziók	24
2.4.4. A percepcióikat vizsgáló kutatások adatgyűjtési időpontjai, mintái	26
2.4.5. A helyi lakosok észleléseit befolyásoló tényezők	28
2.5. Az Euro 2020 társadalmi-környezeti kontextusa	31
2.5.1. Kontinentális- és világesemények Budapesten	31
2.5.2. A pandémia és hatása a nemzetközi sporteseményekre	32
2.5.3. A labdarúgó Európa-bajnokság (Euro 2020)	35
2.6. A korábbi kutatások hiányterületei, lehetőségei	38
3. CÉLKITŰZÉS	40
3.1. A kutatás kérdésfeltevései	40
3.2. A kutatás hipotézisei	41
4. MÓDSZER	43

4.1. Adatgyűjtési eljárás, minta	43
4.2. Mérőeszköz	44
4.3. Adatelemzés	50
5. EREDMÉNYEK	52
5.1. A pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatos percepciók időbeli változása	52
5.2. A hatások megítélése a különböző szocio-demográfiai változók mentén.....	62
5.3. A hatásdimenziók megítélése a sporttal kapcsolatos érintettség mentén	73
5.4. A Covid-félelem tükrében kialakuló véleménykülönbségek az Euro 2020 várt hatásairól	79
6. MEGBESZÉLÉS	87
7. KÖVETKEZTETÉSEK.....	96
7.1. A hipotézisek ellenőrzése.....	96
7.2. A kutatás gyakorlati-szakpolitikai jelentősége.....	97
7.3. A kutatás korlátai	99
7.4. A lehetséges kutatási irányok.....	100
8. ÖSSZEFOGLALÁS	101
9. SUMMARY	102
10. IRODALOMJEGYZÉK	103
11. SAJÁT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE	121
12. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	122
MELLÉKLET.....	123

Rövidítések jegyzéke

AVE – Average Variance Extracted

CR – Composite Reliability

CFA – Confirmatory Factor Analysis

RMSEA – Root Mean Square Error of Approximation

SRMR – Standardized Root Mean Square Residual

SET – Social Exchange Theory

SRT – Social Representation Theory

TLI – Tucker-Lewis Index

PT – Prospect Theory

PCA – Principal Component Analysis

SI – Sport Involvement Theory

α – Cronbach-alfa (belső konzisztencia mérésére)

UEFA – Union of European Football Associations

Euro 2020 – Labdarúgó Európa-bajnokság (2020)

GTE – Gazdasági és turisztikai előnyök

TI – Társadalmi interakciók

KP – Közlekedési problémák

BK – Biztonsági kockázatok

GK – Gazdasági költségek

LK – labdarúgás kedveltsége

EK – esemény követése

SA – sportban való aktív részvétel

PRE – Esemény előtt

POST – Esemény után

Ábrák jegyzéke

1. ábra. Euro 2020: A stadionok vállalt befogadóképessége a csoportmérkőzéseken a Covid-19 korlátozások fényében	36
2. ábra. Euro 2020: A stadionok vállalt befogadóképessége az egyenes kieséses mérkőzéseken a Covid-19 korlátozások alatt	37
3. ábra. A gazdasági és turisztikai előnyökkel kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után	54
4. ábra. A társadalmi interakciókkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után	55
5. ábra. A közlekedési problémákkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után	56
6. ábra. A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után	57
7. ábra. A gazdasági költségekkel kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után..	58
8. ábra. „Mennyire aggódik a Covid-19 járvány miatt?” – kérdésre adott válasz az Euro 2020 előtt	79
9. ábra. „Milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a Covid-19 fertőzöttek számát?” – kérdésre adott válasz az Euro 2020 előtt	80

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat. A sportesemények észlelt hatásaival kapcsolatos kutatások helyszínei, az adatgyűjtés módszerei, és a vizsgálati minták mérete	21
2. táblázat. Az észlelt hatások vizsgálatára használt elméletek, kérdőívek.....	24
3. táblázat. A sportesemények észlelt hatásainak gyakran kutatott dimenziói.....	25
4. táblázat. A helyi lakosok szocio-demográfiai jellemzői az esemény előtt és után	44
5. táblázat. A diszkriminancia-érvényesség az esemény előtti és utáni mintán	46
6. táblázat. A kérdőív állításainak faktorstruktúrája és megbízhatósági mutatói az esemény előtt.....	48
7. táblázat. A kérdőív állításainak faktorstruktúrája és megbízhatósági mutatói az esemény után	49
8. táblázat. Változó szett - az adatelemzés során használt változók.....	50
9. táblázat. A pozitív hatásokkal kapcsolatos lakossági vélemények átlagainak sorrendje az Euro 2020 előtt és után.....	53
10. táblázat. A negatív hatásokkal kapcsolatos lakossági vélemények átlagainak sorrendje az Euro 2020 előtt és után.....	53
11. táblázat. Az Euro 2020 hatásainak értékelésére használt változók az esemény előtt és után	59
12. táblázat. Esemény előtti és utáni észlelések: Átlagok és az ANOVA eredmények .	60
13. táblázat. Az összevont hatásdimenziókkal kapcsolatos percepciók	61
14. táblázat. A hierarchikus lineáris regressziós modellek a hatásdimenziók és a szocio-demográfiai változók és az adatfelvétel időpontja alapján.....	64
15. táblázat. A helyi lakosok percepciói a nem szerint	65
16. táblázat. A helyi lakosok percepciói a korcsoportok szerint	67
17. táblázat. A helyi lakosok percepciói az iskolai végzettségük szerint.....	70
18. táblázat. A hatásdimenziók átlagértékei a szocio-demográfiai változók mentén.....	72
19. táblázat. A sporttal kapcsolatos érintettség különböző formái az esemény előtt és után	73
20. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és az esemény követése: Bináris logisztikus regresszió eredményei	75
21. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és a labdarúgás kedveltsége: Bináris logisztikus regresszió eredményei	76
22. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és a sportban való aktív részvétel: Bináris logisztikus regresszió eredményei	78

23. táblázat. Helyi lakosok véleménye a Covid-19-hez kapcsolódó klaszterképző tényezőkről	80
24. táblázat. A klasztercsoportok közötti eltérések a szocio-demográfiai változók és a sporttal kapcsolatos érintettség mentén	82
25. táblázat. A szocio-demográfiai és sporttal kapcsolatos változók eloszlásai a klasztercsoportok között	83
26. táblázat. A sportesemények hatásainak észlelése: Vélemények a Covid-19 félelem mentén kialakult budapesti lakosok csoportjai között.....	86

1. BEVEZETÉS

A sport globalizációjának (Graeff és Knijnik 2021) részeként a sportesemények globális térhódítása is végbement, amely eredményeként a nemzetközi sportesemények a világ minden táján egyre növekvő számban jelentek meg az elmúlt évtizedek során (Borgers és mtsai 2013; Földesi 2014). A különböző méretű és típusú sportesemények gazdasági, társadalmi, környezeti hatásai eltérő módon és mértékben jelentkezhetnek a szervező országokban, városokban (Mair és mtsai 2023; Taks és mtsai 2015). E folyamat nyomán a sportesemények hatásainak elemzése a kutatók érdeklődését is felkeltette. A kutatások fókuszába legtöbbször az események által nyújtott előnyök és lehetséges vagy valós hátrányok értékelése került (Zourgani és Ait-Bihi 2023). A sportesemények hatásainak vizsgálatán belül, a társadalmi hatás részeként tudományos kérdéssé vált a sporteseményeket fogadó város lakosainak személyes, szubjektív véleménye a sporteseményekről és az azokhoz köthető hatásokról (Kaplanidou 2021; Polcsik és Perényi 2022). A sportesemények hatásainak vizsgálatával foglalkozó tanulmányokon (Thomson és mtsai 2019; Perényi, Polcsik és mtsai 2023) belül tehát, alkategóriaként az esemény helyszínéül szolgáló ország/város lakosainak percepciói kerültek feltárássra számos nemzetközi kutatásban (Polcsik és Perényi 2022). Az észlelt hatásokkal kapcsolatos percepciók vizsgálatával a kutatások az egyének az eseményt megelőző várakozásairól és az esemény alatt és után ténylegesen megszerzett tapasztalatairól adnak képet (Twynham és Jonhston 2004).

2010 óta a Magyar Kormány a sportot kiemelt stratégiai ágazatnak tekinti, s ennek a koncepciónak részeként egyrészt a nemzetközi sportesemények Magyarországon történő megrendezése és ezek állami támogatása célként fogalmazódott meg (Sárközy 2017), másrészt pedig jelentős kormányzati szerepvállalás történt a rendezéshez szükséges sportlétesítmények fejlesztése kapcsán (Géczi és Bardóczy 2017; Stocker és Szabó 2017; Vörös 2021). A magyar városokban megrendezett nemzetközi sportesemények számának emelkedése felkeltette a hazai kutatók érdeklődését is (András és mtsai 2019; Laczkó és Stocker 2018; Polcsik és Perényi 2020). A kutatások a különböző hatásokra helyezték a fókuszot; vizsgálataik kitértek a gazdasági megtérülésekre (Czeglédi és mtsai 2018; Emödy és Polcsik 2021) és a turisztikai előnyökre (Laczkó és Stocker 2018; Remenyik és Sikó 2019), valamint a sportszakmai, sportpolitikai eredményekre (Paár és Laczkó 2018).

Foglalkoztak a sportesemények olyan társadalmi aspektusaival is, mint például az önkéntesség vagy a társadalmi felelősségvállalás (Mezei és mtsai 2021; Perényi 2018). Vannak jó példák a fogadó városokban élő helyi lakosok észleléseinek feltárására is a hazai rendezésű nemzetközi sporteseményekkel összefüggésben (András és mtsai 2020; Máté 2019; Polcsik és mtsai 2023). A hazánkban rendezett sportesemények és rendező városok számához képest viszont a magyar nyelvű szakirodalomban elérhető elemzések száma viszonylag korlátozott.

Tekintettel arra, hogy Budapest mára a nemzetközi sporteseményekre pályázó városok körének elismert tagjai között van az elmúlt két évtizedben, valamint a legtöbb Magyarországon megrendezett nemzetközi sportesemény helyszíne (Garamvölgyi és Dóczy 2021), a helyi közösség véleményének ismerete is kiemelten fontossá vált. Egyrészt az események hatásaival kapcsolatos lakossági vélemények befolyásolják azt, hogy a lakosok támogatják vagy ellenzik az adott sportesemény lakókörnyezetükben történő szervezését (Gursoy és Kendall 2006; Johnston és mtsai 2023); másrészt, a „Budapest 2024” olimpiai pályázat társadalmi támogatottságának gyengülése, majd annak visszavonása is elsősorban a fővárosi lakosokhoz kapcsolódott (Perényi, Laczkó és Polcsik 2023). Ezen gondolatok alapján felmerül a kérdés, hogy a nemzetstratégiai ágazattá váló sport, valamint a létesítményfejlesztések és a jelentős számú nemzetközi sportesemény szervezésének időszakában, különösen a koronavírus-járvány idején, a kontinentális-és világesemények hatásai miként jelennek meg a fogadó város lakosainak véleményében. A kutatás különös érdekessége és egyben értéke, mondhatni hiánypótló jellege, hogy a Budapesten rendezett nagy nemzetközi sportesemények hatásaival kapcsolatos lakossági véleményeket eddig még nem vizsgálták. Továbbá, hazánkban ez a kutatás az első, amely a percepciók mérését két időszakban az esemény előtt és után, a budapesti lakosok reprezentatív mintáján végzi el, és azt a Budapesten megrendezésre került 2020-as labdarúgó Európa-Bajnokság (Euro 2020) példáján mutatja be.

A disszertáció nyolc fejezetre tagolódik. Az 1. bevezető fejezetben a téma felvázolása történik meg, a 2. fejezet a sporteseményekkel kapcsolatos besorolásokat, lehatárolásokat mutatja be, majd áttekinti a nemzetközi tudományos szakirodalomban a sportesemények észlelt hatásait vizsgáló korábbi kutatásokat, ismerteti továbbá az empirikus kutatás társadalmi és környezeti kontextusát. A 3. fejezet bemutatja a disszertáció célkitűzéseit és hipotéziseit.

A 4. fejezet részletezi a használt módszertani eljárásokat. Az 5. fejezet négy alfejezetre bontva, tematikus pontokba szedve bemutatja az empirikus kutatás eredményeit, amelyeket a 6. fejezetben vet össze a korábbi nemzetközi szakirodalom megállapításaival. A 7. fejezet a dolgozat következtetéseit, jövőbeni kutatási irányait, elméleti és gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit, valamint limitációit tartalmazza, míg a 8. fejezet összefoglalás formájában áttekinti a kutatás főbb eredményeit. A dokumentum szakirodalmi jegyzékkel zárul.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Jelen fejezet a doktori disszertáció szakirodalmi áttekintésének keretein belül bemutatja a témához kapcsolódó alapfogalmak használatát. Ismerteti a korábbi kutatások fókuszterületeit és eredményeit. A fejezet továbbá a sporteseményeket fogadó városok helyi lakosainak percepcióit vizsgáló korábbi lektorált, nemzetközi folyóiratban megjelent empirikus kutatásait foglalja össze. Az áttekintett szakirodalmak eredményeinek figyelembevételével azonosítja a kutatási terület vizsgálódásainak kihívásait, hiányterületeit, lehetőségeit. Bemutatja a jelen empirikus kutatásban vizsgált eseményt, nevezetesen az Euro 2020 társadalmi és környezeti kontextusát.

2.1. A témához kapcsolódó fogalmak használata

A **sportesemény** definíciója nem egységes (Müller 2015), a meghatározások változása során a különböző szerzők hozzájárulásaikban eltérő szempontokat hangsúlyoztak. A "megaesemény" kifejezés az 1980-as években jelent meg a tudományos szakirodalomban, ahol először a megaeseményeket elsősorban turista látványosságoknak tekintették, amelyek a sportesemények mellett magukba foglalták a világiállításokat, a konferenciákat és a fesztiválokat (Ritchie 1984). Az események fontos jellemzője és kategorizáló szempontja a látogatottság, amely a látogatók és a jegyeladások számával számszerűsíthető (Müller 2015). Az események globális térhódításával összefüggésben a széleskörű közvetítésük révén a nézők túlnyomó többsége képernyő előtt követte a rendezvényeket (Horne 2015; Horne és Manzenreiter 2006). Az 1990-es években a médiában való megjelenést és elérést, valamint az érdeklődést emelték ki, mint meghatározó szempontot az események kategorizálásában (Roche 1994). A globális nézői adatok, valamint a közvetítési jogok értéke határozta meg az adott rendezvény kereskedelmi értékét (Horne 2007; Müller 2015). Az újabb definíciók a gazdasági költségekre utalnak a megaesemények meghatározásakor. Roche (1994), valamint Mills és Rosentraub (2013) meghatározásaiban már megjelenik a jelentős beruházások igénye, valamint a költséges rendezés ténye, ugyanakkor nem javasolnak konkrét költségküszöb-értéket, amelyek alapján megkülönböztethetővé válnak a megaesemények (Müller 2015). A (sport)események jelentős kiadásokat igényelnek az újonnan létesült (sport)infrastruktúrára fordított költségek miatt (Davis 2020).

A legtöbb város, ország stratégiai célokra igyekszik felhasználni a megaeseményeket a városmegújítás előmozdítására (Földesi 2014; Grix 2013; Grix és mtsai 2017). Ennek okán a városokban bekövetkező változások hangsúlyozása is megjelenik a legújabb definíciókban: Roche (1994) és Müller (2015) szerint a mega(sport)eseményeknek hosszú távú következményekkel kell járniuk, és jelentős városfejlesztési hatást kell gyakorolniuk ahhoz, hogy ebbe a kategóriába tartozzanak. A szakirodalom egyetért abban, hogy az események előre tervezettek, egyediek és saját karakterisztikával rendelkeznek (Getz 2012). A legutóbbi hozzájárulások a megaeseményeket már komplexitásukban nézve olyan egyszeri vagy ismétlődő alkalmaknak tekintik, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a turizmusra, valamint hozzájárulnak a rendező város fejlesztéséhez (Hall 2006; Getz és Page 2016). A megaesemények vizsgálatának területén Müller (2015) javasolja a látogatói vonzerő, a közvetítési elérés, a költségek és a városi környezet átalakító hatásainak, dimenzióinak figyelembevételét. A mért változók mentén osztályozási mátrixot hozott létre. Müller (2015) szerint a megasportesemények olyan meghatározott időtartamú alkalmak, amelyek jellemzői közé tartozik, hogy jelentős számú látogatót vonzanak, a médiában széles körben közvetítettek, jelentős költségekkel járnak, és számottevő hatást gyakorolnak mind az épített környezetre, mind a helyi lakosságra. Taks (2013) kétféle sporteseményt különít el, nevezetesen a megasporteseményt és a nem megasporteseményt. A nem megasportesemények kisebb méretűek, korlátozottabb a gazdasági hatásuk és a körülöttük lévő médiaérdeklődés is (Taks 2013). A szakértők egyetértenek abban, hogy melyik a világ két legnagyobb sporteseménye, ellenben az olimpiai játékokat és a FIFA labdarúgó-világbajnokságokat követő harmadik hely odaítéléséről nincs konszenzus a szakirodalomban (Horne 2015). A harmadik helyre méltán pályázhat a labdarúgó Európa-bajnokság, bár az „Euro” események kizárólag az Európai Labdarúgó Szövetség (UEFA) tagjaira, az európai nemzeti labdarúgó-csapatokra korlátozódnak, az esemény globális mérete érzékelhető a nemzetközi látogatói jelenlétben és a széleskörű médiafigyelmen (Roche 2000), valamint azon keresztül, hogy több házigazda várost is érintenek (Klauser 2013). Tehát a mega(sport)eseményeknek számos definíciója létezik (Müller 2015; Ritchie 1984; Roche 2000); jelen disszertáció a megasporteseményeket a globális nyilvánossággal rendelkező, jelentős nemzetközi látogatottságot vonzó, gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokkal járó eseményekként értelmezi.

A fogalmak lehatárolásában egy másik fontos dimenzió a sportesemények hatásaira, az elnevezések tartalmaira vonatkozik. A sporteseményekkel kapcsolatos kutatásokban megjelenik a **hatás** (impact vagy effect) és az **örökség** (legacy) kifejezés (Scheu és Preuss 2018). A hatás általában rövid távú impulzusként írható le (Preuss 2007), mint például a turisták költségei az esemény során (Balduck és mtsai 2011). Ezzel szemben az „örökség” tartós, hosszú távú változást jelent (Scheu és mtsai 2021; Thomson és mtsai 2019), amely lehet tervezett vagy nem tervezett, pozitív vagy negatív, valamint kézzelfogható és nem kézzelfogható (Preuss 2007). Az örökség az eseményt követően is fennmarad (Taks és mtsai 2015; Preuss 2019), például modernizált repülőtereken, közúthálózatokon és a diverzifikált szálláslehetőségek kapcsán megfigyelhető változások által (Preuss 2015). Preuss (2007) szerint az említett hatások kézzelfoghatóak, számszerűsíthető eredmények; a szakirodalomban „kemény” örökségnek nevezik (Preuss 2007; Thomson és mtsai 2019). Az örökség másik jelentős csoportja immateriális, „puha”, nehezebben számszerűsíthető és mérhető (Taks és mtsai 2020; Thomson és mtsai 2020). Ide tartozik például a pszichikai jövedelem (más néven a „jó érzés”) (Kim és Walker 2012), a társadalmi tőke (pl. közösségi összetartozás) (Gibson és mtsai 2014), a nemzeti büszkeség (Dóczi 2012) és a boldogság érzése (Taks és mtsai 2016), a nemzetközi presztízs elérése és a „puha hatalom” („soft power”) (Garamvölgyi és Dóczi 2021), valamint a fogadó város nemzetközi ismertségéből fakadó előnyök (Chen és mtsai 2018; Kaplanidou és Karadakis 2010). A nemzetközi szakirodalomban találhatók olyan példák is, ahol a hatás kifejezést az örökség szinonimájaként használják (Oshimi és mtsai 2016; Ritchie és mtsai 2020), de az örökség általában hosszú távú következményt jelent (Balduck és mtsai 2011), ugyanakkor a pontos időintervallum, amely meghatározza a sportesemények kapcsán bekövetkezett változások osztályozását (Preuss 2007), vagyis azt, hogy az örökség milyen időtartamon belül jelentkezhet, vagy kell, hogy jelentkezzen (Scheu és mtsai 2021), nincs meghatározva (Pappalepore és Duignan 2016).

2.2. A nagyszabású sportesemények hatásai

A nagyszabású sportesemények hatásait különböző kategóriákba rendezve dokumentálták (Preuss és Solberg 2006). Az események hatásairól szóló szakirodalom általában megkülönbözteti a pozitív és a negatív hatásokat (Kim és mtsai 2015). A sportesemények hatásainak kategorizálása a turizmussal kapcsolatos kutatások területéről származik, a városba érkező látogatók vonzásával való kapcsolat miatt (Fredline 2005; Higham 1999). A sportesemények hatásai sok tekintetben hasonlóak az általános turisztikai attrakciók hatásaihoz, ugyanakkor a sportesemények egyediségük és természetük miatt eltérnek, mivel magas látogatószám jelenik meg rövid idő alatt a városi térben (Deery és mtsai 2012). Ritchie (1984) és Hall (1992) az események kontextusában, majd később Preuss és Solberg (2006) már kifejezetten a nagyszabású sporteseményekre vonatkozóan csoportosították a hatásokat hat kategóriába sorolva, pozitív és negatív tényezőkre osztva. A hatásokat a következő kategóriákra bontva különböztették meg: gazdasági, turisztikai, környezeti, szociokulturális, pszichológiai és politikai.

A sporteseményekkel kapcsolatos korai kutatások az 1980-as években kezdődtek, és elsősorban a gazdasági aspektusra összpontosítottak (Zourgani és Ait-Bihi 2023). A gazdasági hatásvizsgálatok az egyik leginkább vizsgált dimenzióvá váltak (Kim és mtsai 2015). A kutatások célja az esemény megrendezésével elért gazdasági előnyök értékelése volt (Crompton 1995). A pozitív gazdasági hatások a kormány adóbevételeivel, a foglalkoztatás növekedésével, valamint a helyi vállalkozások számára nyújtott előnyökkel állnak összefüggésben (Kaplanidou és mtsai 2013; Zhang és mtsai 2020). A sportesemények szervezése pozitív hatással lehet a turizmusra, növelve a város ismertségét és imázsát, így több turistabeáramlást generálva, hosszabb tartózkodási időt eredményezve (Mao és Huang 2016; Zhou és Ap 2009). A média közvetítésével bemutatják a város kultúráját, hagyományait és helyi látványosságait, így a fogadó városok országos és nemzetközi figyelmet egyaránt kaphatnak (Kim és mtsai 2006). A sportesemények elősegíthetik a városfejlesztést az új infrastruktúrák és sportlétesítmények építésével (Davis 2020; Horne 2015). Hiller (2006) kiemeli, hogy a sportesemények céljára épített létesítmények továbbra is használhatók más rendezvényekre vagy edzőközpontként funkcionálhatnak a későbbiekben.

Gyakran olyan infrastruktúrákat is létrehoztak, amelyek nem közvetlenül kapcsolódnak az eseményekhez, például szabadidős létesítményeket, bevásárlóközpontokat és közösségi tereket (Malfas és mtsai 2004). A sportinfrastruktúra fejlesztése hosszú távú előnyökkel járhat, ha új lehetőségeket biztosít nemcsak a sport számára, hanem a helyi lakosok amatőr rekreációs tevékenységeihez is az esemény után (Annear és mtsai 2023; Preuss 2019). A résztvevő sportolók számára létrehozott szálláshelyeket általában az esemény után átalakítják, így új lakhatási lehetőségeket kínálnak a rendező városban (Preuss 2015). Gyakran előfordul, hogy a gazdasági hatásokra való összpontosítás az eseményszervezők és a helyi kormányok érdekeit tükrözi, céljaik között pedig az események megrendezésére fektetett beruházások igazolása szerepel (Bull és Lovell 2007), így előfordult, hogy az eseményekhez kapcsolódó hasznokat túl-, a költségeket pedig alul becsülték (Johnston és mtsai 2023).

A kézzelfogható pozitív gazdasági hatásokon kívül a nagyszabású sportesemények számos immateriális előnyt nyújthatnak (Kim és Walker 2012; Taks és mtsai 2020), mint például a helyi lakosok büszkeségének növekedése, új személyekkel való találkozás lehetőségei és más kultúrák megismerése (Deery és Jago 2010; Prayag és mtsai 2013), valamint a nemzeti identitás érzése (Dóczy 2012). A korábbi kutatások által feltárt pozitív hatások közé tartozik továbbá a közösséggel való azonosulás és az összetartozás érzésének erősödése (Waitt 2003; Zhou és Ap 2009), valamint a fogadó közösségben az esemény ideje alatt kialakuló ünnepi hangulat tapasztalása is (Preuss és Solberg 2006; Waitt 2003). A helyi lakosok kulcsszereplői a pozitív légkör megteremtésének, hiszen nézőként részt vehetnek az eseményeken és kapcsolatba is léphetnek más országbeli turistákkal (Kim és Walker 2012). A társadalmi interakciókkal kapcsolatos hatások többsége a helyi lakosok és a turisták közötti interakciók eredménye (Kim és mtsai 2006). A szakirodalom kiemeli, hogy ezek a hatások nehezen számszerűsíthetők, mivel kevésbé kézzelfogható aspektusokról szólnak (Mair és mtsai 2023; Johnston és mtsai 2023). A sportesemények rendezése során jelentkező politikai hatások kapcsán is összefüggéseket találtak a város nemzetközi megítélésének és elismerésének pozitív változásaival (Gursoy és mtsai 2017). Malfas és munkatársai (2004) mikropolitikai tényezőnek hívják ezt a jelenséget, amely lehetővé teszi a politikusok számára, hogy építsék vagy akár kiépítsék kapcsolataikat a nemzetközi szervezetekkel, más országok politikai vezetőivel.

A sporteseményekhez kapcsolódóan gyakran felmerülnek negatív hatások is (Higham 1999). Ezek közé tartoznak a gazdasági költségek, a forgalmi problémák, a biztonsági kockázatok, a környezeti károk és a társadalom tagjai közötti konfliktusok (Kim és mtsai 2015; Parra-Camacho és mtsai 2018). Az utóbbi években a kutatók kérdéseket vetettek fel a sportesemények szervezésének fenntarthatósági kérdésköreivel kapcsolatban (Parra-Camacho és mtsai 2023). Aggályok merültek fel az események utáni létesítmény-üzemeltetési tervekkel, valamint a fennmaradó pénzügyi terhekkkel (Davis 2020; Hiller 2006), de az esetleges környezeti károkkal (Cerezo-Esteve és mtsai 2022) kapcsolatban is. A gazdasági költségekhez tartozik a közpénzek helytelen kezelése, az árak inflációja és az adók emelése, valamint az eseményekhez szükséges infrastruktúrák és létesítmények jövőbeni finanszírozása (Davis 2020). Számos tanulmány hangsúlyozza, hogy a sportinfrastruktúrák események utáni kihasználását már a pályázati szakaszban meg kell tervezni (Preuss 2015), ellenkező esetben könnyen „fehér elefánttá” válnak (Zawadzki 2022), ugyanis a létesítmények fenntartásához jelentős állami erőforrások szükségesek (Maharaj 2015). Az ilyen jövőbeni tervek között szerepelhetnek további sport- és kulturális események, kiállítások, vásárok és konferenciák szervezése, amelyeket a város az újonnan épült sportlétesítményekben rendezhet (Zawadzki 2022). A városfejlesztési törekvések kapcsán kulcskérdés az érintett létesítmények és környékének integrálása a város modernizált terébe (Clark és Kearns 2016). Fontos különbség mutatkozik az általános infrastruktúra fejlesztése (utak, tömegközlekedés, informatikai hálózatok) kapcsán a fejlődő és a fejlett városok között (Alm és mtsai 2016). Míg az előbbieket általában nem rendelkeznek az események rendezéséhez szükséges kielégítő infrastruktúrával, az utóbbiak igen, és gyakran már meglévő létesítményekre támaszkodhatnak. Ezért a fejlesztési beruházások költségei magasak lehetnek a fejlődő városok számára, mivel más területeken is szükség lehet fejlesztések végrehajtására (Maharaj 2015). A fejlődő társadalmak városai esetében az infrastruktúrafejlesztés lehetősége és a gazdaság dinamizmusa gyakran erős érvet jelent a pályázati folyamat során, ugyanis így felgyorsíthatják és katalizálhatják a jövőbeni beruházásokat (Földesi 2014). Noha a sportesemények szervezésének egyik lehetséges célja a helyi szereplők közötti társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, ugyanakkor az infrastrukturális fejlesztések egyik leggyakoribb kritikája mégis az, hogy azok növelik a társadalmi szakadékot az eltérő jövedelmi szintű csoportok között (Vico és mtsai 2019).

A negatív környezeti hatások közé tartoznak a természeti környezetre nehezedő megnövekedett terhelések, mint a talajerózió, a környezetszennyezés és a növény- és állatvilágra gyakorolt negatív hatások, amelyek létesítményfejlesztések során jelennek meg (Duan és mtsai 2020; Mackellar 2013). Jelentős levegő- és zajszennyezés léphet fel, különösen az események alatt (Mackellar 2013). Ezeket a negatív tényezőket súlyosbíthatják a turisták, a sportolók és a delegáltak utazásai, ami fokozott útlezárásokat okozhat (Konstantaki és Wickens 2010). További negatív kísérőjelenség lehet az ingatlan- és bérleti díjak jelentős emelkedése (Vico és mtsai 2019), a forgalomtorlódás és a parkolási nehézségek (Kim és mtsai 2006; Zhou 2010), a vandalizmus, a bűncselekmények számának lehetséges növekedése, valamint a nem megfelelő nézői viselkedések (Deery és Jago 2010; Kim és mtsai 2006; Ohmann és mtsai 2006). Az elmúlt évtizedek terrorista cselekményei miatt a biztonság is elengedhetetlen részévé vált a nagyszabású sportesemények sikeres tervezésének (Toohey és Taylor 2023). A világ különböző részein elkövetett terrorista támadások miatt fokozott figyelem irányult a terrorizmus fenyegetéseire és a sporteseményekkel kapcsolatos kockázatkezelésre (Giulianotti és Klauser 2010). A nagyszabású sportesemények egyre népszerűbb célpontjává váltak különféle fenyegetéseknek (Klauser 2013). A biztonsági kockázatok növekedése jelentős költségeket okozott az eseményszervezők számára (Ludvigsen 2020). Politikai szintű negatív hatások között említik az események esetleges propagandaeszközként felhasználását a lakosság véleményének befolyásolására (Zhou 2007).

A sportesemények a helyi lakosok sportolási szokásaira gyakorolt hatásáról nincs konszenzus a szakirodalomban. Egyes kutatások szerint pozitív haszon lehet a sportesemények kapcsán az, hogy annak szervezése ösztönzőleg hathat a helyi lakosság aktív sporttevékenységek iránti érdeklődésére (Frawley 2013; Malfas és mtsai 2004). Malfas és munkatársai (2004) kiemelik, hogy az 1992-es barcelonai olimpiai játékok megrendezését követő években a lakosok aktív sporttevékenysége jelentősen megnőtt. Ugyanakkor a korábbi kutatások eredményei (Reis és mtsai 2017; Weed és mtsai 2015) arra utalnak, hogy nincs kellő bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a sportesemények növelnék a helyi lakosok aktív részvételét a sporttevékenységekben.

2.3. A sportesemények észlelt társadalmi hatásai

A **társadalmi hatás** meghatározása a turizmus kontextusában a Hall (1992, 67. o) által javasolt definíció szerint „*az a mód, ahogyan a turizmus és az utazás változásokat idéz elő a kollektív és egyéni értékrendszerekben, viselkedési mintákban, közösségi struktúrákban, életstílusban és életminőségben*”, míg Mathieson és Wall (1982, 137. o) szerint „*a turisztikai célpontok lakosainak életminőségének megváltozására*” utal. Kifejezetten a sporteseményekre vonatkozóan nincs eseményspecifikus társadalmi hatásmeghatározás, ugyanakkor a sportesemények kontextusában is a társadalmi hatás az érintett lakosság mindennapi életében bekövetkező változásokat tükrözi (Balduck és mtsai 2011; Ohmann és mtsai 2006). Ezért a korábbi meghatározásokat alkalmazzák a sportesemények észlelt társadalmi hatásainak kutatási területén (Taks és mtsai 2020).

Parra-Camacho és munkatársai (2020) szerint a sportesemények társadalmi hatásai a lakosok életminőségében bekövetkezett változásokat tükrözik, amelyek a sportesemény megrendezésének következményei. Az események társadalmi hatása a sportesemények kontextusában az eseményt úgy értelmezi, hogy az jelentős pozitív vagy negatív változást idéz elő a fogadó város lakosainak életében. Ennek következtében bármely hatás, amely a rendezés következményeként megjelenik a sportesemény környezetében, közvetlenül utal a társadalmi hatásra. A hatások mérése a fogadó város lakosainak megkérdezésével történik arra vonatkozóan, hogy miként érzékelik a sportesemény hatásait (Kim és mtsai 2015; Wallstam és mtsai 2020).

A társadalmi hatás vizsgálatokor a gazdasági és környezeti változások társadalmi aspektusai is megjelennek (Ohmann és mtsai 2006; Wallstam és mtsai 2020). A sportesemények gazdasági, társadalmi és környezeti hatásai komplex módon összefonódnak, amit „triple bottom-line” (TBL) hatástaxonómiaként említ a szakirodalom (Dwyer 2015; Johnston és mtsai 2023). Például a gazdasági aspektushoz kapcsolódóan a sportesemény szervezése miatt létrejött munkahelyek, vagy a hulladékképződéssel kapcsolatos környezeti anomáliák társadalmi hatásként is értelmezhetők, mivel indirekt módon hatnak a társadalomra (Wallstam és mtsai 2020). Egyes szerzők csak azokat a társadalmi hatásokat veszik figyelembe, amelyeket nem lehet más kategóriákba – például gazdasági vagy környezeti hatások – csoportosítani, míg mások szélesebb értelemben minden hatást ide sorolnak (Kim és mtsai 2015).

A sportesemények rendezésének következményeként a turisták számának emelkedése növelheti a helyi lakosok foglalkoztatási szintjét. Ez gazdasági hatásként értelmezhető, ugyanakkor társadalmi következményekkel is jár (Wallstam és mtsai 2020).

Balduck és munkatársai (2011), vagy Ohmann és munkatársai (2006) az észlelt társadalmi hatások vizsgálatára a tágabb definíciót fogadták el, amely a gazdasági, társadalmi, kulturális és fizikai/környezeti hatásokat egyaránt magába foglalja. Ennek megfelelően a társadalmi hatás fogalmát gyakran használják a helyi lakosok sporteseményekkel kapcsolatos észleléseinek tanulmányozására is (Balduck és mtsai 2011; Mair és mtsai 2023). Ezen kívül a szakirodalomban megfigyelhető a témával kapcsolatosan további kifejezés is. Egyes tanulmányok a fentiek szerint, a helyiek észleléseiként (Kim és Petrick 2005), mások az esemény hatásaira adott reakcióként (Fredline és mtsai 2013), vagy attitűdjeként (Al-Emadi és mtsai 2025) nevesítik. Számos kutatásban azonban az észlelés kifejezés, vagyis a percepció jelenik meg, a percepciókat az észlelt társadalmi hatások részeként kutatják (Balduck és mtsai 2011; Ohmann és mtsai 2006).

A **percepció** fogalmát Boone és Kurtz (2012) úgy határozta meg, hogy az a jelentés, amelyet egy személy a beérkező ingerekhez társít, vagyis amelyeket az öt érzékszerven (látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás) keresztül fogad be. A percepció olyan folyamatként írható le, amely során egy személy kiválasztja, szervezi és értelmezi az információkat, hogy jelentéssel bíró képet hozzon létre a környezetéről (Shiraev és Levy 2004). Így az egyes személyek különbözően észlelik a világot, mivel ugyanazokat az ingereket vagy információkat eltérő módon tapasztalják meg a saját jellemzőik, érzékelési és értelmezési képességeik alapján (Reisinger 2009). A percepció kifejezést inkább részesítik előnyben a kutatási területen annak átmeneti jellege, dinamikussága és változékonysága következtében (Ap 1992). Mindazonáltal a kutatások mögött egy hasonló, kihívásokkal teli folyamat húzódik meg, azaz a sporteseményekkel kapcsolatban a helyi lakosok által észlelt pozitív és negatív hatások felmérése. A sportesemények észlelt hatásainak kutatási területén végzett vizsgálatok többsége alapján jelen disszertáció a percepció kifejezést használja, amikor a sportesemények észlelt társadalmi hatásaira utal. Ennek megfelelően az értekezés Oshimi és munkatársai (2016, 3. o.) definícióját fogadja el, miszerint a sportesemények társadalmi hatásai *„a lakosok rövid távú társadalmi, gazdasági, kulturális és fizikai/környezeti hatásokkal kapcsolatos észlelései”*.

2.4. A helyi lakosok sporteseményekkel kapcsolatos percepciói

A sportesemények észlelt hatásait elemző nemzetközi tudományos szakirodalom több fókuszterületet különített el, eltérő adatgyűjtési megközelítéseket és módszereket használt. Jelen alfejezet törekszik a tanulmányok vizsgálati területeinek és a kutatások módszertanának, valamint a témához kapcsolódó elméleti kereteknek a bemutatására. Arra is fókuszál, hogy az egyes szakirodalmak a sporteseményekkel összefüggésben a helyi lakosok percepcióit milyen szempontokból vizsgálták. A szakirodalmi áttekintés eredményeinek figyelembevételével a kutatási terület kihívásai és hiányterületei azonosításra kerültek¹.

2.4.1. A helyi lakosok percepcióinak vizsgálata a sportesemény-típusok szerint

A szakirodalom számos sportrendezvény-típust szervező város lakosainak percepcióira terjed ki a nagyszabású sportrendezvényektől kezdve egészen a különböző sportágakban zajló jelentős évente megrendezésre kerülő eseményekig (Polcsik és Perényi 2022). Az áttekintett kutatások jelentős része a nagyszabású sporteseményekre fókuszál, beleértve az olimpiai játékokat (Gursoy és mtsai 2011; Prayag és mtsai 2013; Ribeiro és mtsai 2018; Vetitnev és Bobina 2017) és a labdarúgó-világbajnokságokat (Hermann és mtsai 2013; Kaplanidou és mtsai 2013). Emellett a rendező város lakosainak különféle sportágak népszerű eseményeivel kapcsolatos észlelt hatásaival is foglalkoztak, például a Tour de France és a Forma-1 esetében (Balduck és mtsai 2011; Bull és Lovell 2007; Fredline és mtsai 2013; Parra-Camacho és mtsai 2020). Csak néhány tanulmány vizsgálta a kisebb méretű, nem nagyszabású sportrendezvények észlelt hatásait (Duan és mtsai 2020; Ouyang és mtsai 2019). Mivel a nagyszabású sportrendezvények, mint például az olimpiák és labdarúgó-világbajnokságok körülbelül 1 hónapig tartanak és több helyszínen is zajlanak, ezért néhány korábbi kutatás a mintáit a rendezvény lebonyolításában résztvevő több városra is kiterjesztette (Gibson és mtsai 2014; Gursoy és mtsai 2017), vagy országos mintán gyűjtött adatokat (Kim és mtsai 2006). Az 1. táblázat Polcsik és Perényi (2022) nyomán összegzi a korábbi kutatások helyszíneit, adatgyűjtési módszereit és a vizsgálati minták méreteit (1. táblázat).

¹ A nemzetközi szakirodalom elemző összefoglalása a Sport in Society tudományos folyóiratban került publikálásra. Polcsik B, Perényi Sz. (2022). Residents' perceptions of sporting events: A review of the literature. *Sport in Society*, 25(4), 748-767.

1. táblázat. A sportesemények észlelt hatásaival kapcsolatos kutatások helyszínei, az adatgyűjtés módszerei, és a vizsgálati minták mérete

Csoportosítási szempontok	Tanulmányok száma	Tanulmányok példái
A kutatás helyszíne		
Ázsia	20	Kim és Petrick (2005), Kim és mtsai (2011)
Európa	9	Balduck és mtsai (2011), Bull és Lovell (2007)
Amerika	7	Kim és Walker (2012), Vico és mtsai (2019)
Ausztrália	4	Cegielski és Mules (2002), Mackellar (2013)
Afrika	3	Hermann és mtsai (2013), Gibson és mtsai (2014)
Alkalmazott módszerek		
Kvantitatív	36	Kim és mtsai (2006), Oshimi és mtsai (2016)
Kvantitatív és Kvalitatív	7	Mackellar (2013), Vico és mtsai (2019)
Adatgyűjtés		
Keresztmetszeti	27	Bull és Lovell (2007), Ohmann és mtsai (2006)
Ismételt keresztmetszeti	9	Kim és mtsai (2006), Lorde és mtsai (2011)
Longitudinális	7	Balduck és mtsai (2011), Kim és Petrick (2005)
A minta mérete (fő)		
0 – 500	24	Garbacz és mtsai (2017), Ohmann és mtsai (2016)
500 – 1000	9	Lorde és mtsai (2011), Ma és mtsai (2013)
1000 <	10	Gibson és mtsai (2014), Zhou és Ap (2009)

Forrás: Polcsik és Perényi (2022) alapján, saját szerkesztés

2.4.2. A sportesemények észlelt hatásainak mérésében felhasznált elméleti keretek

A sportesemények észlelt hatásainak vizsgálatakor a korábbi kutatások többsége különböző társadalomtudományi elméletekre támaszkodik. A társadalmi csereelmélet (SET-Social Exchange Theory; Ap 1992; Emerson 1976), a szociális reprezentáció elmélet (SRT-Social Representation Theory; Moscovici 1982) és a kilátásemélet (PT-Prospect Theory; Kahneman és Tversky 1979) általában alkalmazásra kerültek a sportesemények észlelt hatásairól alkotott lakossági percepciók vizsgálatakor (Chen és mtsai 2018; Kim és mtsai 2006; Ma és Kaplanidou 2017; Waitt 2003). A társadalmi csereelméletet több kutatás is felhasználta (Duan és mtsai 2020; Parra-Camacho és mtsai 2020), és a labdarúgó események észlelt hatásait vizsgáló kutatásokban is alkalmazták (Kaplanidou és mtsai 2013; Kim és mtsai 2005). A SET (Ap 1992; Emerson 1976) a leggyakrabban alkalmazott elméleti keret a sporteseményt rendező város helyi lakosainak észlelésére vonatkozó szakirodalomban (Chi és mtsai 2018; Kim és Walker 2012; Ma és mtsai 2013; Waitt 2003).

A SET modell szerint a helyi lakosok az esemény rendezésével járó „cserét” a költségek és az előnyök mérlegelésével értékelik (Gursoy és Kendall 2006). Azok az egyének, akik előnyöket látnak a cserében, valószínűleg pozitívan értékelik, míg akik költségeket, hátrányokat tapasztalnak, negatívan ítélik meg. Így azok a lakosok, akik előnyöket látnak a helyi sportesemények rendezésében, valószínűleg kedvezően vélekednek róluk; ezzel szemben, ha több költséget, mint előnyt tapasztalnak, várhatóan negatívan értékelik azokat (Duan és mtsai 2020; Kim és mtsai 2015; Kim és Walker 2012; Prayag és mtsai 2013). Waitt (2003) szerint a sportesemények észlelt hatásai valószínűleg eltérnek a különböző szocio-demográfiai jellemzőkkel rendelkező lakosok között, mivel a rendező város lakossága különböző társadalmi cserekapcsolatokkal rendelkezik. A sportesemények hatásait nem minden helyi lakos észleli egyformán. Faulkner és Tideswell (1997) által a turizmus kontextusában bevezetett „belső” és „külső” dimenziók figyelembe veszik azokat a változókat, amelyek befolyásolhatják a helyi lakosok véleményét a hatásokról (Deery és mtsai 2012; Sharpley 2014). A „belső” dimenzió szerint a sporteseményt rendező város helyi lakossága heterogén, így a hatások észlelése eltérhet az egyének szocio-demográfiai jellemzői (pl. nem, életkor, iskolai végzettség) mentén (Fredline és Faulkner 2000; Mao és Huang 2016; Ritchie és mtsai 2009). Bár a SET hasznos elméletnek bizonyult a lakosok észlelt pozitív és negatív hatásokkal kapcsolatos magyarázatában, számos tanulmány arra utal, hogy más elméletek vagy más elméletekkel együtt történő használata mélyebb megértést nyújthat a különböző lakosságcsoportok hatásokkal kapcsolatos észleléseiről (Smith és mtsai 2019).

A szakterület másik dominánsan használt elméleti kerete a szociális reprezentáció elmélete (Zhou és Ap 2009). A szociális reprezentációk előítéletek és értékek rendszerei (Moscovici 1982). A reprezentációk a közvetlen tapasztalatok, a társadalmi interakciók, valamint a média alapján alakulnak ki, keretet adva az újonnan érkező információk értelmezéséhez (Fredline 2005; Ritchie és mtsai 2009; Yao és Schwarz 2018). A sportesemények hatásaival kapcsolatos lakossági véleményekkel összefüggésben az SRT-t Chen és Tian (2015) és Zhou és Ap (2010) kutatásai alkalmazták arra, hogy magyarázzák a lakossági alcsoportokon belüli hasonlóságokat és különbségeket. Az SRT elméleti háttérként szolgált a különböző szegmentálási eljárások használatára, így megismerhetővé váltak az adott lakosságcsoportok hatásokkal kapcsolatos mintázatai a létrejövő klaszterek szocio-demográfiai jellemzőivel.

Tekintettel arra, hogy a helyi lakosok véleménye az események hatásairól idővel változhat, a kilátáselmélet szintén elméleti keretet nyújtott, már az esemény előtti és utáni észlelésekben megjelent eltérések értelmezésében (Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011). A PT szerint az esemény előtti kezdeti észlelések mentális „referenciapontként” szolgálnak a későbbi hatásértékeléshez (Lorde és mtsai 2011). Az esemény után a lakosok újraértékelhetik az esemény hatásait, és figyelembe vehetik a kezdeti referenciapontjaikat. Ha az újraértékelt eredmények a lakosok referenciapontjai alatt maradnak, akkor az eseményt negatívnak, ha viszont a referenciapontok felett vannak, akkor azt pozitívnak értékelik.

Mindemellett a helyi lakosok további egyéni jellemzői is befolyásolhatják a hatásokkal kapcsolatos véleményüket. A Sport Involvement Theory (Shank és Beasley 1998), azaz a sportba való bevonódás elmélete hozzájárul a megértéséhez, hogy miért és hogyan vonódnak be az egyének a sportba, valamint milyen tényezők befolyásolják azt. Shank és Beasley (1998) szerint a sport iránti érdeklődés és annak személyes fontossági szintje határozza meg a sportban való érintettséget. Ez magában foglalja a hozzáállási (pl. futball- vagy más sportágak kedveltsége) és a viselkedésbeli aspektusokat, mint a sporteseményeken való nézői részvételt (Helsen és mtsai 2022). Az elméletet felhasználó korábbi kutatások alapján feltételezhető (Helsen és mtsai 2022; Kim és Kaplanidou 2019), hogy azok, akik a sportban érintettek, valószínűleg pozitívabb észleléseket alakítanak ki az esemény hatásáról, még akkor is, ha negatív tényezőket is tapasztalnak.

A korábbi kutatásokra alapozva a disszertáció több elméleti keretet vesz figyelembe a téma összetett vizsgálata érdekében. A társadalmi csereelméletet alkalmazza az Euro 2020 pozitív és negatív hatásaival kapcsolatos vélemények vizsgálatára. A lakosságcsoportok szegmentálása, a különböző alcsoportokra bontása a szociális reprezentáció elmélet alkalmazásával, míg a percepciók időbeli összehasonlítása a kilátáselméletnek, valamint a sporttal kapcsolatos érintettségnek a hatásokkal kapcsolatos véleményekre gyakorolt befolyásoló szerepének vizsgálata a sportba való bevonódás elméletének figyelembevételével valósult meg.

2.4.3. A korábbi kutatásokban használt mérőeszközök és vizsgált dimenziók

A kutatási területen leginkább a kvantitatív kutatási eljárások a jellemzőek. A leggyakrabban használt módszer a kérdőíves felmérés, amely online, helyszínen, telefonon és postai úton, illetve az említettek kombinációjával zajlott. Vannak példák vegyes módszertant alkalmazó munkákra; a kérdőívek mellett interjúkészítésre és helyszíni megfigyelésre is (Inoue és mtsai 2018; Mackellar 2013; Vico és mtsai 2019). A kérdőívek elsősorban attitűdkérdéseket tartalmaztak, amelyeket a helyi érdekeltségű kérdésfeltevésekkel gyakran kiegészítettek. Az attitűd-skálák használatával az egyéni véleményeket vizsgálták a különböző hatásokra vonatkozóan. A válaszadókat arra kérték, hogy értékeljék, milyen mértékben értenek egyet az állításokkal, amelyek az adott sportesemény hatásaira vonatkoztak. A mérőeszközök általában zárt kérdéseket tartalmaztak, melyeket a válaszadók 5 vagy 7 hét pontos Likert-skálán értékelték. Például a forgalmi problémákról alkotott vélemények értékelésénél a következő állítást használták: „*A sportrendezvény forgalmi dugókat okozott a városban*” (Kim és mtsai 2015). A sportesemények észlelt hatásait vizsgáló korábbi kutatások eltérő elméleti keretrendszereket használtak, és nincs egységes, standard mérési skála a hatások mérésére; a kérdőívek változatosságot mutatnak a sportesemény saját jellemzői, releváns hatásai és a kutatás céljai szerint (2. táblázat).

2. táblázat. Az észlelt hatások vizsgálatára használt elméletek, kérdőívek

Szerzők	Elméleti keret	Mérőeszköz jellemzői
Chen és Tian (2015)	SET, SRT	23 item, 5 faktor
Kaplanidou és mtsai (2013)	SET	22 item, 7 faktor
Kim és mtsai (2006)	SET	19 item, 7 faktor
Kim és Petrick (2005)	SET	33 item, 8 faktor
Kim és mtsai (2015)	SET	23 item, 6 faktor
Lorde és mtsai (2011)	SET, PT	19 item, 7 faktor
Oshimi és mtsai (2016)	SET, SRT	21 item, 5 faktor
Vegara-Ferri és mtsai (2021)	SET	27 item, 5 faktor
Zhou és Ap (2009)	SRT	20 item, 4 faktor

Megjegyzés: SET: társadalmi csereelmélet; SRT: szociális reprezentáció elmélet; PT: kilátáselmélet

A korábban használt kérdőívek általában több dimenzióval rendelkeztek. A sportesemények társadalmi hatásairól feltett állításokat csoportosították, faktorokba rendezték és elemezték a korábbi kutatások szerzői. A dimenziók elnevezése változó volt, bár gyakran több item és faktor hasonló jelentéstartalommal rendelkezett. A korábbi kutatásokban vannak olyan vizsgált dimenziók, amelyeket általában mértek (3. táblázat). Például gazdasági és turisztikai előnyöket (Balduck és mtsai 2011; Kaplanidou és mtsai 2013) vizsgáltak, amelyek a helyi vállalkozások révén potenciális gazdasági növekedéshez vezetnek (Kim és mtsai 2015), hozzájárulhatnak a turizmus fejlődéséhez (Kaplanidou és mtsai 2013; Vetitnev és Bobina 2017) és a város imázsának építéséhez (Caiazza és Audretsch 2015; Garbacz és mtsai 2017; Oshimi és mtsai 2016).

3. táblázat. A sportesemények észlelt hatásainak gyakran kutatott dimenziói

Szerzők	Pozitív hatások		Negatív hatások		
	GTE	TI	KP	BK	GK
Al-Emadi és mtsai (2017)	✓	✓	✓	✓	-
Balduck és mtsai (2011)	✓	✓	✓	-	✓
Kaplandiou és mtsai (2013)	✓	✓	-	-	-
Kim és mtsai (2006)	✓	✓	✓	-	✓
Kim and Petrick (2005)	✓	✓	✓	-	✓
Kim és mtsai (2015)	✓	✓	✓	✓	✓
Mao és Huang (2016)	-	✓	✓	-	✓
Oshimi és mtsai (2016)	✓	✓	✓	-	-
Parra-Camacho és mtsai (2020)	✓	✓	✓	✓	-
Prayag és mtsai (2013)	✓	✓	✓	✓	✓
Vegara-Ferri és mtsai (2021)	✓	✓	✓	✓	-

Megjegyzés: GTE: gazdasági és turisztikai előnyök; TI: társadalmi interakciók; KP: közlekedési problémák; BK: biztonsági költségek; GK: gazdasági költségek

Jelmagyarázat: ✓= megjelenik a kutatásban, - = nem jelenik meg a kutatásban

A sportrendezvények által generált társadalmi előnyök között szerepeltek a házigazda közösség tagjai közötti összetartozás, valamint a büszkeség és a nemzeti identitás érzésének erősödése (Helsen és mtsai 2022; Kim és Walker 2012; Mourão és mtsai 2022). A sportesemények erősítették a közösségi identitást és elősegítették a helyi kulturális értékek megismerését és terjesztését, ezzel hozzájárulva a társadalmi kohézió fokozásához (Prayag és mtsai 2013). A negatív társadalmi hatások dimenziói között szerepelt, hogy egy adott sportrendezvény milyen mértékben zavarta meg a fogadó város lakosainak mindennapi életét (Taks és mtsai 2020). Ezek között szerepeltek a rendezvény által okozott forgalmi és parkolási problémák (Balduck és mtsai 2011; Kim és mtsai 2015), biztonsági kockázatok, mint a futballhuliganizmus és a rendezés ellenzőinek tüntetései (Hermann és mtsai 2013; Vico és mtsai 2019), valamint a terrorizmus fenyegetése (Kim és mtsai 2015; Konstantaki és Wickens 2010). A gazdasági költségek dimenziójában a válaszadóknak a megnövekedett beruházási költségek észlelésével, a közpénzből finanszírozott stadionfejlesztésekkel (Vetitnev és Bobina 2017; Vico és mtsai 2019), valamint az új létesítmények rendezvény utáni használatának mértékével kapcsolatban tettek fel kérdéseket (Kim és mtsai 2006).

2.4.4. A percepciókat vizsgáló kutatások mintái és adatgyűjtési időpontjai

A szakirodalomban a vizsgált elemszámok változatosak; a korábbi kutatások többsége átlagosan több száz helyi lakos véleményére terjed ki, például Balduck és munkatársai (2011) 235 főt kérdeztek meg, míg Gibson és munkatársai (2014) 2020 lakos véleményét ismerték meg. A minták reprezentativitása a legtöbb esetben megkérdőjelezhető, ami a felmérések nehézségeit is tükrözi. A mintavételi módszereket tekintve több tanulmány nem valószínűségi, kényelmi mintavételt alkalmazott, ugyanakkor törekedtek arra, hogy különböző szocio-demográfiai jellemzőkkel rendelkező válaszadókat kérdezzenek meg különböző helyszíneken történő adatgyűjtéssel a torzítás minimalizálása érdekében (Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011).

A sportesemények hatásaival kapcsolatos lakossági vélemények felmérését a legtöbb esetben az esemény előtt, alatt vagy után egy éven belül végezték; például Kim és munkatársai (2006) három hónappal, Lorde és munkatársai (2011) pedig hat hónappal a rendezvény után.

Azok a tanulmányok, amelyek az észlelt hatásokat egyetlen időpontban (tehát az esemény előtt, alatt vagy után) vizsgálták, a helyi lakosok véleményeiben bekövetkezett esetleges változásokat nem azonosították, ami a kutatások egyik korlátja volt (Bull és Lovell 2007). Voltak tanulmányok, amelyek a helyi lakosok véleményét longitudinális adatgyűjtéssel hasonlították össze (Balduck és mtsai 2011; Kim és Petrick 2005), míg mások ismételt keresztmetszeti mintát használtak (Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011) (1. táblázat). A longitudinális kutatásokkal kapcsolatban megjegyezték, hogy a második adatgyűjtés kihívások elé állította a kutatókat; egyrészt csökkentett elemszámok fordultak elő, másrészt az ilyen típusú utánkövetéses vizsgálatok magas költségekkel járnak (Balduck és mtsai 2011; Kim és Petrick 2005). A sportesemények hatásaival kapcsolatos lakossági vélemények összehasonlítása jellemzően két különböző időpontban felvett adatok alapján történt: az esemény előtt és után (Balduck és mtsai 2011; Kaplanidou és mtsai 2013; Kim és mtsai 2006), az esemény előtt és alatt (Waitt 2003), illetve az esemény alatt és után (Gursoy és mtsai 2011; Kim és Petrick 2005).

A kutatások eredményei szerint a helyi lakosok észlelésében bekövetkező változások az adatfelvétel időpontjától függően eltértek. Néhány esetben megállapították, hogy a sporteseményekkel kapcsolatos lehetséges pozitív hatásokkal vagy előnyökkel kapcsolatos várakozások magasabbak voltak az esemény előtt vagy alatt, mint utána (Kim és Petrick 2005; Lorde és mtsai 2011; Ma és mtsai 2013). Waitt (2003) tanulmánya szerint a lakosok pozitív gazdasági hatásokkal kapcsolatos véleményei csökkentek a 2000. évi olimpiai játékok alatt Sydneyben, amikor az esemény előtti adatgyűjtés eredményeivel hasonlították össze. Kim és Petrick (2005) kutatásában a 2002-es Dél-Korea és Japán által közösen rendezett labdarúgó-világbajnokság észlelt hatásait vizsgálva a lakosok körében végzett összehasonlítás eredményei azt mutatták, hogy az esemény után három hónappal a negatív hatásokkal kapcsolatos aggodalom növekedett. Kim és munkatársai (2006) szintén vizsgálták a 2002-es labdarúgó-világbajnokság észlelt hatásait, és azt figyelték meg, hogy az esemény előtt a lakosok magas elvárásokkal voltak a gazdasági és kulturális előnyöket illetően. Azonban az esemény után már kevésbé észlelték ezeket az előnyöket pozitívan. Ezzel szemben a negatív hatásokkal összefüggő tényezők, mint például a forgalomtorlódási problémák, a hulladékképződés, valamint a társadalmi problémák (bűnözés, vandalizmus) vagy az árak emelkedése, kevésbé negatív megítélés alá estek, mint a rendezvény előtt.

Hasonlóképpen, Lorde és munkatársai (2011) kutatása, amely a barbadosi lakosok észleléseit vizsgálta a 2007-es Krikett Világbajnokság előtt és után, azt mutatta, hogy az esemény befejezése után végzett felmérés során enyhe csökkenés következett be a pozitív és a negatív hatások észlelésében, a negatív hatások esetében jelentősebb mértékben.

A korábbi kutatások szerint a sporteseményekkel kapcsolatos társadalmi hatások észlelési szintje tehát időben változhat, ugyanakkor nincsenek következetes eredmények a helyi lakosok véleményének irányában bekövetkező változásokat illetően a sportesemények hatásaival kapcsolatban.

2.4.5. A helyi lakosok észleléseit befolyásoló tényezők

A szocio-demográfiai változók befolyásoló szerepét (nem, életkor, iskolai végzettség) széleskörűen vizsgálták a sportesemények észlelt hatásaira vonatkozóan. Az elmúlt két évtized alatt elvégzett kutatások eltéréseket mutattak a lakosok eseményekkel kapcsolatos hatások észlelésében a szocio-demográfiai változók mentén (Polcsik és Perényi 2022). Kim és Petrick (2005) például a szülői lakosokat (N=739) vizsgálták a 2002-es labdarúgó-világbajnokság hatásaival alkotott véleményükkel kapcsolatban. Az esemény pozitív és negatív hatásainak lakossági megítélése korcsoportonként eltért. A pozitív hatások közül az infrastruktúra fejlesztésével kapcsolatos véleményekben mutatkozott szignifikáns eltérés, az idősebb korcsoport (50+) értékelte legpozitívabban. A negatív hatások közül csak a gazdasági költségekkel, valamint a közlekedési problémákkal kapcsolatban mutatkoztak eltérések: a fiatalabbak (20–39 év) jobban elítélték a rendezvénnyel kapcsolatos gazdasági költségeket, mint az idősebbek. A nők kedvezőbb véleményt alkottak a pozitív hatásokról, ugyanakkor a negatív hatásokkal kapcsolatos véleményekben nem volt szignifikáns eltérés a nemek között. Oshimi és munkatársai (2016) Saitama város lakosainak (N=301) véleményét vizsgálták a 2013. évi Tour de France Saitama Criterium esemény hatásaival kapcsolatban. A fiatalabb korcsoportok kedvezőbb véleményt fogalmaztak meg a sportesemény gazdasági hatásairól, ugyanakkor több dimenzió esetében (pl. összetartozás és büszkeség érzése, parkolási problémák) nem mutatkozott szignifikáns eltérés az életkorkategóriák között. Mao és Huang (2016) a Forma-1-es Kínai Nagydíj hatásaival kapcsolatos sanghaji (N=600) lakosság percepcióit vizsgálták. A kutatás szerint a férfiak pozitívabb véleményt alakítottak ki az esemény hatásairól, különösen annak gazdasági előnyeiről.

A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező lakosok pozitívabban értékelték a sportesemény hatását, míg az alacsonyabb iskolai végzettségűek negatívabb véleményt formáltak. Liu (2016) szintén a sanghaji lakosok (N=450) véleményét tárta fel a városban rendezett több jelentős nemzetközi sportesemény hatásaival kapcsolatban. Eltérés mutatkozott az imázsépítés előnyeivel kapcsolatban; a nők pozitívabb véleményt formáltak, ugyanakkor a további dimenziók esetében nem voltak eltérések, valamint a válaszadók életkorkategóriái mentén sem voltak különbségek. Lee és munkatársai (2013) kutatásában a 2008-ban Pekingben rendezett olimpia hatásairól a fogadó város lakosainak (N=1076) véleményét vizsgálva azt találták, hogy a női válaszadók általában kedvezőbb véleményt formáltak, ugyanakkor problémásabbnak tekintették a rendezés költségeit, mint a férfiak. Az iskolai végzettség kategóriái mentén csak a társadalmi problémákra vonatkozó állítások esetében azonosítottak szignifikáns eltéréseket az iskolai végzettség mentén, ahol a magasabb iskolai végzettségű lakosok kritikusabb véleményt alkottak. Zhou (2010) makaói lakosok véleményét vizsgálta (N=598) a Formula-3-as autóversenynek a városban rendezett futamával kapcsolatban. A szocio-demográfiai változók közül csak a korcsoport mentén mutatkozott eltérés; az idősebb lakosok kedvezőbb véleményt formáltak az esemény hatásaival kapcsolatban, mint a fiatalabb korcsoport tagjai. Az említett kutatásokkal ellentétben Ohmann és munkatársai (2006) a 2006-os labdarúgó-világbajnokság egyik társházigazda városának, München lakosainak véleményében (N=130), míg Chen és Tian (2015) (N=745) és Zhou és Ap (2009) (N=1165) a 2008. évi olimpiai játékokhoz köthetően a pekingi lakosok körében nem mutattak ki eltéréseket a szocio-demográfiai változók mentén, vagyis a nemnek, az életkornak és az iskolai végzett kategóriái között nem volt szignifikáns eltérés az eseményhatásokra vonatkozóan.

Összességében elmondható, hogy egyes tanulmányok a nem (Kim és Petrick, 2005; Lee és mtsai, 2013), az életkor (Zhou, 2010) és az iskolai végzettség (Mao és Huang, 2016) szempontjából rámutattak eltérésekre, de vannak tanulmányok például Zhou és Ap (2009) vagy Ohmann és munkatársai (2006), amelyek nem találtak különbségeket. A szocio-demográfiai háttérváltozók mentén történő eltérések jelentősége és iránya a hatásokkal kapcsolatos véleményekről tehát nem egységes a korábbi szakirodalomban, függhetnek az esemény típusától, a fogadó város közösségétől, valamint a kutatásokban vizsgált elemszámoktól is (Polcsik és Perényi 2022).

A sporttal kapcsolatos érintettség különböző formái, mint a sportág kedveltsége és az adott sportesemény iránti érdeklődés szerepe is a vizsgálódások fókuszába kerültek, és azok mentén eltéréseket találtak az események hatásainak észleléseiben (Kim és Kaplanidou 2019; Parra-Camacho és mtsai 2020). Általánosságban azok a helyi lakosok, akik érdeklődtek a sportesemény iránt, vagy kedvelték az eseményhez kapcsolódó sportágat, nagyobb valószínűséggel kedvezőbbnek ítélték meg a sportrendezvény hatásait (Helsen és mtsai 2022).

Ezzel szemben azok, akik nem mutattak érdeklődést az esemény iránt, negatívabban észlelték azt; feltehetően azért, mert nem érezték, hogy személyes előnyük származna belőle (Waite 2003). Kim és Kaplanidou (2019) megállapították, hogy a hatások észlelése pozitívabbá válik a sportban való aktív részvétellel. Azok, akik érintettek a sport különböző formáiban általában elégedettebbek az esemény hatásaival. Helsen és munkatársai (2022) az UCI kerékpáros világbajnokság észlelt hatásait vizsgálták, és megállapították, hogy a lakosok fizikai aktivitásban való részvétele, a kerékpározás kedveltsége és a versenyen való nézői részvétel pozitívan befolyásolta a hatásokról alkotott percepciókat az esemény előtt, alatt és után. Tehát a korábbi kutatások szerint a sport általi érintettség szoros összefüggésben áll azzal, hogy a lakosok pozitívabb véleményt formálnak az esemény hatásairól, ha követik, ha kedvelik a sportágat, vagy ha aktívan sportolnak (Helsen és mtsai. 2022; Kim és Kaplanidou 2019; Taks és Rocha 2022). A sporttal kapcsolatos érintettség különböző formáit és a hozzájuk kapcsolódó hozzáállási és viselkedésbeli aspektusok befolyásoló szerepét a hatásokra vonatkozóan eddig izoláltan kutatták. Csekély számú tanulmány foglalkozott több érintettségi változó együttes figyelembevételével egy kutatáson belül (Helsen és mtsai 2022), viszont azok a vizsgálatok nem labdarúgó eseményt fogadó város lakosainak véleményére fókuszáltak.

2.5. Az Euro 2020 társadalmi-környezeti kontextusa

Az Euro 2020 sportesemény a Covid-19 világjárvány idején zajlott, ami különleges és szokatlan körülményeket teremtett, és társadalmi, valamint környezeti szempontból is egyedi kontextusba helyezte a rendezvényt. Először Budapest jelentősége és szerepe kerül bemutatásra, mivel a város a nemzetközi sportesemények rendezésének kiemelt helyszínévé vált a Magyar Kormány sportágazat iránti fokozott támogatása révén, amely hozzájárult a sportinfrastruktúra fejlesztéséhez, ezáltal megteremtve a nagyszabású sportesemények lebonyolításának feltételeit. A második részben a pandémiának a nemzetközi sporteseményekre gyakorolt hatásai kerülnek fókuszba, kiemelve a vírus terjedése miatti aggodalmat és az ezzel kapcsolatos bizonytalanságokat, amelyek közvetlenül befolyásolták a sporteseményeken való nézői részvételt, valamint az események hatásainak észlelését (Vegara-Ferri és mtsai 2021). Ezt követően kerülnek ismertetésre a labdarúgó Európa-bajnokság főbb jellemzői.

2.5.1. Kontinentális- és világesemények Budapesten

2010 óta a Magyar Kormány fokozott finanszírozást biztosít a sport számára, és a sportot stratégiai ágazatként azonosítja (Sárközy 2017). A Kormány jelentős összegeket fektet a sportinfrastruktúrába, és stadion- és sportlétesítmény-építési programokat indított el. Új támogatási rendszereket és sportág népszerűsítő programokat hozott létre, köztük kiemelten az utánpótlás nevelés támogatása érdekében (Perényi 2013). A politikai és pénzügyi támogatás nyújtása különösen a labdarúgás fejlesztésére összpontosított (Garamvölgyi és Dóczi 2021). Az egyik fő célja a sportágazat fejlesztésének és finanszírozásnak a nemzetközi sportesemények hazai szervezése volt (Laczkó és Stocker 2020). Ennek eredményeként számos sporteseményt rendeztek az országban 2010 és 2023 között. 2017-től 2023-ig kiemelendő, hogy Budapest többek között önmagában a következő eseményeknek adott otthont: két FINA Világbajnokság, a Judo, Birkózó, Asztalitenisz, Öttusa és Vívó Világbajnokság, az Európai Maccabi Játékok és az UEFA Női Bajnokok Ligája döntője. Az UEFA Szuperkupa mérkőzést is a főváros Puskás Arénájában rendezték meg 2020 szeptemberében. Végül, 2023-ban Budapest adott otthont az Atlétikai Világbajnokságnak, az egyik legismertebb nemzetközi sporteseménynek (Garamvölgyi és Dóczi 2021).

2.5.2. A pandémia és hatása a nemzetközi sporteseményekre

A Covid-19 által okozott globális világitjárvány 2019 december végén jelent meg és 2020 elején terjedt el világszerte. A betegséget a súlyos akut légzőszervi szindróma 2. számú koronavírus (SARS-CoV-2) nevű vírusa okozza, és a terjedés fő forrása a közeli kapcsolatban álló személyek közötti emberről emberre történő átvitel (Ludvigsen és mtsai 2022; Öcal és mtsai 2020). A politikai döntéshozók világszerte szigorú intézkedésekkel reagáltak a vírus terjedésének visszaszorítására (Helsen, Derom és mtsai 2022).

A járvány a sport területét is jelentősen érintette (Grix és mtsai 2021; Evans és mtsai 2020; Ratten 2020), bizonytalanságok sorát generálva a sportesemények szervezésében (Horky 2020; Ludvigsen 2020). Több szerző szerint a tömegrendezvények, legyenek azok zenei, vallási vagy sportrendezvények hozzájárulhattak a fertőzés terjedéséhez (Sarvikivi és mtsai 2022; Shukla és mtsai 2021).

A pandémia jelentősen megváltoztatta a sportesemények megrendezésének körülményeit (Horky 2020), mivel a szigorú közegészségügyi előírásokkal jelentős korlátozásokat vezettek be (Heese és mtsai 2022; Máté és András 2022). Tekintettel arra, hogy az események potenciális szuperterjesztő helyszínekké válhattak, az egyik konkrét beavatkozás az első hullám korlátozásai során a sportesemények elhalasztását vagy törlését jelentették (Máté és András 2022), mint például a tokiói olimpiai játékok és a 2020-as labdarúgó Európa-bajnokság (Parnell és mtsai 2022) esetei. Néhány hónap elteltével azonban kialakították az úgynevezett „buborékrendszert” (Massey és mtsai 2021; Porcsin 2021), ami lebonyolíthatóvá tette a sporteseményeket, szigorú egészségügyi szabályokkal, zártkapuk mögött és nézők nélkül (Ács 2021). Így rendezték meg 2020 nyarán a labdarúgó Bajnokok-ligája negyedöntőit, elődöntőit és a döntőt egy helyszínen, Lisszabonban (Máté és András 2022). Az első jelentős nemzetközi sportesemény, amelyre a nézők visszatérhettek a 2021-es UEFA Európa-bajnokság volt (Purves és mtsai 2023). A helyszíni nézők sportlétesítményekbe történő visszatérésének kialakítása csökkentett helyszíni stadionkapacitások kihasználásával valósult meg (Lequeux-Dincă és mtsai 2022). A helyszíni nézők és a rendező városok helyi lakosságának megosztottsága és polarizáltsága volt jellemző a járvány időszakában megrendezésre kerülő, illetve tervezett nemzetközi sporteseményekkel kapcsolatban (Polcsik és mtsai 2022b; Sato és mtsai 2022).

A Covid-19 járvány miatti félelem és az egészség iránti aggodalom a helyi lakosság körében közvetlenül befolyásolták a sporteseményen való részvételre vonatkozó döntést (Vegara-Ferri és mtsai 2021). A fertőzéstől való félelem (Lin 2020; Taylor 2019), a bizonytalanság és az egészségért való aggodás a pandémiás időszak alatt tapasztalt érzések (Luo és mtsai 2021; Pakpour és mtsai 2021).

Világviszonylatban és Magyarországon is a Covid-19 járvánnyal kapcsolatos félelem a lakosság körében különböző szocio-demográfiai tényezők, például a nem, életkor és iskolai végzettség alapján eltérő módon jelentkezett (Luo és mtsai 2021; Uzzoli és mtsai 2021). A kutatások szerint a nők általában magasabb szintű félelmet és szorongást tapasztaltak a vírussal kapcsolatban, mint a férfiak. Ennek oka lehet, hogy a nők hajlamosabbak aggodalomra, különösen egészségügyi kérdésekben (Cvetković és mtsai 2022; Öcal és mtsai 2020; Luo és mtsai 2021). Kimutatható volt továbbá, hogy az idősebb korosztályhoz tartozók (a 60 év feletiek) fokozott félelmet mutattak a vírus által okozott egészségügyi következmények miatt. Az idősebbek körében a halálozási arány magasabb volt, ami növelte a vírus miatti aggodalmakat (Luo és mtsai 2021). A fiatalabb korosztály (18-35 évesek) körében kisebb mértékű félelem volt megfigyelhető, bár a hosszútávú gazdasági és társadalmi hatások miatt ők is aggodalmat fejeztek ki (Cvetković és mtsai 2022; Öcal és mtsai 2020; Stankovic és mtsai 2021). Az iskolai végzettség is befolyásolta a Covid-19-től való félelem mértékét. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező személyek, akik több információhoz fértek hozzá, általában jobban megértették a vírus terjedésének mechanizmusait, és kevésbé aggódtak, ugyanakkor mégis komolyabban vették a védekezési intézkedéseket. Az alacsonyabb iskolai végzettségűek körében magasabb volt a félelem, részben a rendelkezésükre álló, kevesebb és bizonytalanabb információk miatt (Öcal és mtsai 2020; Stankovic és mtsai 2021).

Magyarországot a koronavírus-fertőzés 2020. március 4-én érte el, ekkor regisztrálták az első Covid-19-es pozitív beteget. A Magyar Kormány a megjelenő és terjedő koronavírus-fertőzés következményeinek elhárítása és az állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében veszélyhelyzetet hirdetett ki, és szigorú járványügyi intézkedéseket vezetett be (Uzzoli és mtsai 2021). A fertőzés terjedésének főbb megelőzési eszközei a személyes higiénia, a maszkhasználat, a távolságtartás és a közösségi összejövetelek korlátozása voltak.

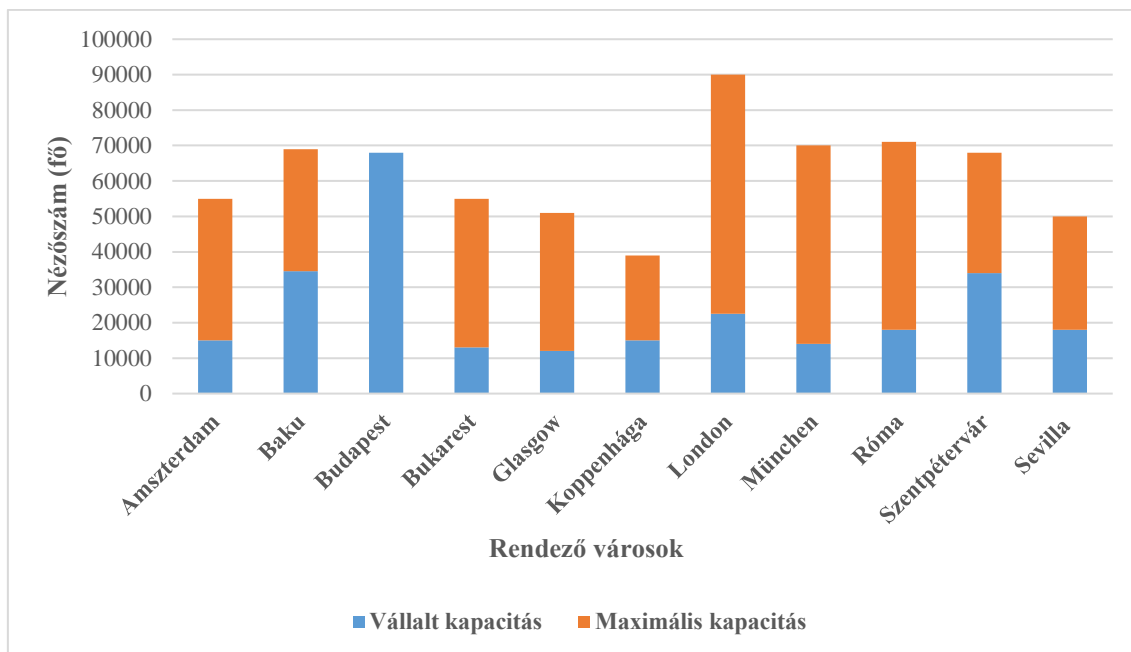
A koronavírus világjárvány többszörös és ismételt hullámokban jelentkezett. A hullámok időbeli lehatárolása az esetszámokra és a halálzásra vonatkozó adatok figyelembevételével történt. A második hullám alatt olyan vírusmutációk jelentek meg, amelyek sokkal ragályosabbak voltak, így a harmadik hullám hevesebben zajlott magasabb fertőzési rátát mutatva (Ács 2021). A tömeges koronavírus-fertőzés hullámok intenzitásának földrajzi megoszlása és időbeli lefolyása eltéréseket mutatott, ugyanakkor hasonló időbeli- és zajlásdinamika jellemezte (Szirmai 2021; Kovács és Uzzoli 2020). Világviszonylatban, az európai kontinensen és Magyarországon a harmadik hullám 2021. február és július közötti időszak volt. A heti új megbetegedések csúcspontja 2021. március vége és április eleje volt, ezt egyenletes elhúzódó csökkenés követte 2021. június végéig (Ács 2021).

A harmadik járványhullám az első és a második koronavírus-járvány hullámához képest intenzívebb lefolyást mutatott világviszonylatban és Magyarországon is, amely a napi új igazolt fertőzöttek, valamint az elhunytak számában is megmutatkozott (Ács 2021). Hazánkban 2021 márciusában az aktív fertőzöttek száma meghaladta a 100 000 főt és csak március 26-án, egyetlen nap alatt 11 265 új beteget regisztráltak (Uzzoli és mtsai 2021). Magyarországon a tömeges oltásra április végén nyílt lehetőség, a Kormány a koronavírus elleni védettség igazolására alkalmas okmányt vezetett be. A fertőzési adatok és az oltottak számának figyelembevételével a védelmi intézkedéseket fokozatosan feloldották. Az ötmilliomodik Covid-19 elleni oltóanyaggal történő védőoltás első dózisének beadása, valamint az esetszámok szignifikáns csökkenése miatt 2021. május végén a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának ötödik fokozata hatályba lépett, amely többek között megszüntette a kijárási tilalmat és eltörölte a kötelező közterületi maszkviselést, valamint a védettségi igazolvánnyal rendelkező személyek számára engedélyezte a tömegrendezvényeken való részvételt (Ács 2021).

2.5.3. A labdarúgó Európa-bajnokság (Euro 2020)

A labdarúgó Európa-bajnokság az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) által szervezett kontinensbajnokság, amely először 1960-ban került megrendezésre (Horne 2013). A kezdetben kisebb létszámú mezőnyt a későbbi tornákon fokozatosan bővítették, és ma már 24 csapat részvételével rendezik meg (Ludvigsen 2019). Az Európa-bajnokság négy évente kerül lebonyolításra, és az egyik legnagyobb presztízsű sportesemény a világon (Horne 2013; Müller 2015). A torna nemcsak a labdarúgás legjobb európai válogatottjait hozza össze, hanem jelentős gazdasági hatással is bír a rendező városokra (Garbacz és mtsai 2017; Włoch 2020; Wodniak 2021).

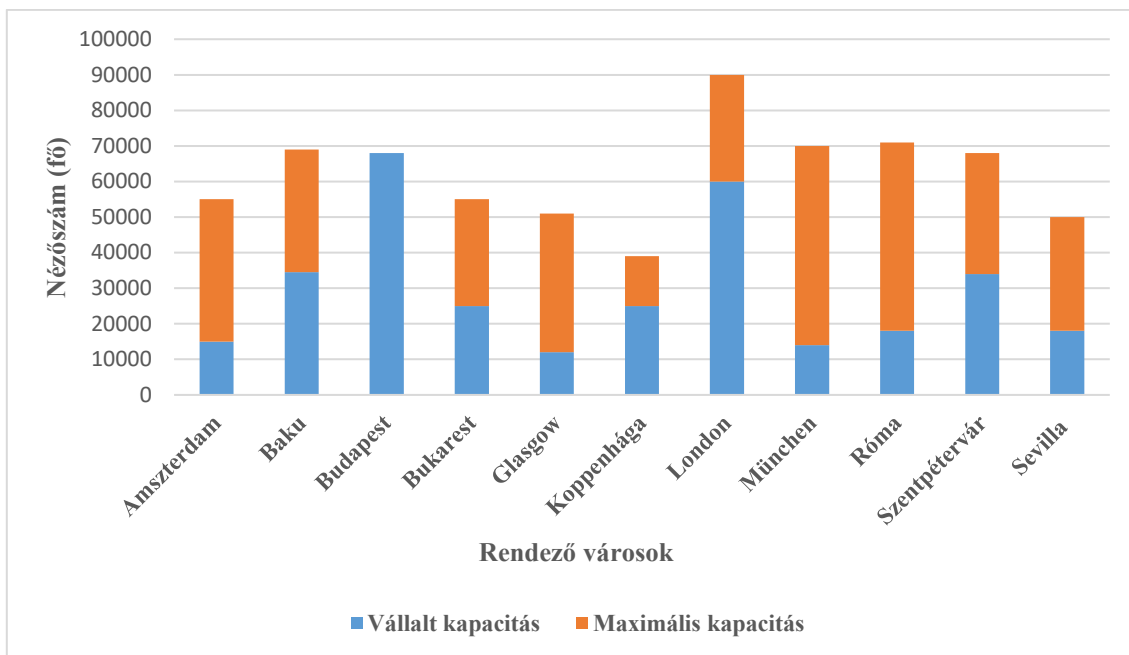
A 2020-as labdarúgó Európa-bajnokságot a koronavírus-járvány miatt elhalasztották, és végül mégis a pandémia időszakának bizonytalanságai közepette rendezték meg (Ludvigsen és Hayton 2022; Ludvigsen és mtsai 2022). Az esemény egyedi jellemzője volt a Covid-19 járvány által megszabott különleges környezet, amely az egészségügyi korlátozások miatt az eredetileg tervezett 2020. június 12. és július 12. közötti időszakról 2021. június 11. és július 11. közötti időszakra halasztotta a rendezést, miközben megőrizte az UEFA Euro 2020 eredeti nevét. A 24 résztvevő nemzeti csapat 51 mérkőzést játszott tizenegy különböző európai városban (Ludvigsen 2019). Budapesten három csoportmérkőzést (június 16-án, 20-án és 24-én) és egy nyolcaddöntőt (június 28-án) rendeztek. A pandémia hatására a szervezők az érintett nemzetekkel és a közegészségügyi hatóságokkal együttműködve meghatározták a beutazási korlátozások módját és a stadionokba beengedett nézők számát (Purves és mtsai 2023). Ezek a korlátozások biztosították, hogy a járványügyi előírások betartása mellett a mérkőzéseket nézők előtt lehessen megrendezni. A rendező helyszínek közötti eltérő szabályozások abból fakadtak, hogy az egyes országok különbözőképpen kezelték a járványügyi helyzetet (Porcsin, 2021), ami a nézőszám korlátozások mértékében is tükröződött (1. ábra).



1. ábra. Euro 2020: A stadionok vállalt befogadóképessége a csoportmérkőzéseken a Covid-19 korlátozások fényében

Forrás: Lequeux-Dincă és munkatársai (2022) alapján, saját szerkesztés

A budapesti Puskás Aréna volt az egyetlen olyan stadion, amely bizonyos szabályok betartásával (pl. érvényes védettségi igazolvány vagy negatív Covid-teszt), nézőszám korlátozás nélkül kapott engedélyt mérkőzések megrendezésére (Polcsik és mtsai 2022a). A csoportkörök alkalmával az UEFA által engedélyezett kapacitások a további tíz rendező város esetében 20 és 50% között mozogtak. Olyan nagy stadionok, mint Londonban a Wembley (90 000 férőhelyes), illetve München és Róma létesítményei (70 000 férőhelyes) a csoportmérkőzések alatt átlagosan 20 000 nézőt fogadtak (Lequeux-Dincă és mtsai 2022). A legtöbb stadionban a nézőszám 25 és 30% között volt maximalizálva. Ez az érték Bakuban és Szentpéterváron 50%, ezzel szemben Münchenben 20% volt (Heese és mtsai 2022).



2. ábra. Euro 2020: A stadionok vállalt befogadóképessége az egyenes kieséses mérkőzéseken a Covid-19 korlátozások alatt

Forrás: Lequeux-Dincă és munkatársai (2022) alapján, saját szerkesztés

A folyamatos egyeztetések következtében lehetőség adódott a kapacitások növelésére, így az egyenes kieséses szakaszban már engedélyezetté vált a létszámkorlát bővítése a maximális nézőszám néhol több mint 60%-áig (Lequeux-Dincă és mtsai 2022; Purves és mtsai 2023) (2. ábra).

2.6. A korábbi kutatások hiányterületei, lehetőségei

A helyi lakosok véleményének vizsgálata során a korábbi szakirodalmi áttekintés eredményeire is alapozva (Polcsik és Perényi 2020, 2022), hat fő kutatási hiányterület került azonosításra.

Először, míg nemzetközi tanulmányok különböző típusú sporteseményeket vizsgáltak, mint például az olimpiai játékokat (Gursoy és mtsai 2011; Ribeiro és mtsai 2022; Taks és mtsai 2020; Vetitnev és Bobina 2017; Waitt 2003) és a FIFA Világbajnokságot (Gibson és mtsai 2014; Gursoy és mtsai 2017; Hermann és mtsai 2013; Kim és Petrick 2005; Ohmann és mtsai 2006), csak csekély számú kutatás vizsgálta az UEFA Európa-bajnokságot rendező városok lakosainak véleményét (Garbacz és mtsai 2017; Polcsik és mtsai 2023). Továbbá, az UEFA Euro események előtti és utáni lakossági percepciók még nem kerültek vizsgálatra a korábbi kutatásokban. Más megasporteseményekhez képest a 2020-as Európa-bajnokság egyedi környezete sem kapott jelentős tudományos figyelmet a nemzetközi szakirodalomban (Ludvigsen 2019).

Másodszor, a helyi lakosok percepcióiról szóló tanulmányok mintaméretei változóak (Polcsik és Perényi 2022), és a legtöbb esetben nem állt rendelkezésre megfelelő mintavételi keret (Lorde és mtsai 2011), ezért kényelmi mintavételi módszereket alkalmaztak, így a lakosok véleményei nem voltak arányosan képviselve a különböző szocio-demográfiai változókon keresztül sem. Eddig csak néhány korábbi kutatás használt reprezentatív mintát a fogadó város helyi lakosaira vonatkozóan a sportesemények hatásaival összefüggésben (Helsen és mtsai 2022; Oshimi és mtsai 2021), ugyanakkor nem Euro 2020 eseményhez kapcsolódóan.

Harmadszor, annak ellenére, hogy számos kutatás vizsgálta a futball-eseményeket fogadó városok lakosainak percepcióit az esemény előtt (Al-Emadi és mtsai 2017) és után (Ohmann és mtsai 2006), vagy több időszakban (Hermann és mtsai 2013), a lakosok sport általi érintettségének (pl. eseményre látogatás, aktív sportolás) befolyásoló szerepének vizsgálata a hatások észlelésére vonatkozóan korlátozott maradt a szakirodalomban. Bár történtek erőfeszítések számos olyan háttérváltozó figyelembevételére, amelyek befolyásolták a hatások megítélését (Oshimi és mtsai 2016), a szakirodalom korlátozottan vesz figyelembe több háttérváltozót egy kutatáson belül (Helsen és mtsai 2022), különösen a labdarúgó-eseményekhez kapcsolódóan.

Negyedszer, a korábbi kutatások többsége a helyi lakosok percepcióiról megfogalmazott kérdőívekben általános megfogalmazásokat használt a sportesemények hatásairól, mint például „közlekedési dugókat eredményez” vagy „lehetőséget biztosít a helyi lakosoknak új személyek megismerésére” (Kim és mtsai 2015; Parra-Camacho és mtsai 2020). A hatások pontosabb mérésének érdekében Taks és munkatársai (2020) és Oshimi és munkatársai (2021) javasolták a skálák állításainak egyes szám első személyű megfogalmazását, mint például „Az én tapasztalataim szerint az esemény közlekedési dugókat fog okozni” és „Az esemény lehetőséget fog biztosítani számomra új személyek megismerésére”.

Ötödször, habár már több kutatás vizsgálta, hogy a 2021 júniusára halasztott labdarúgó Európa-bajnokságon történő nézői részvétel milyen összefüggést mutatott a Covid-19 fertőzöttek számának növekedésével, megbecsülve a sportesemény hozzájárulását a vírus terjedéséhez (Heese 2022; Marsh és mtsai 2021; Sarvikivi és mtsai 2022), ugyanakkor nem vizsgálták a rendező városok helyi lakosainak véleményét az Euro 2020 hatásairól, figyelembevéve a Covid-19 befolyásoló szerepét a sportesemény hatásaival kapcsolatos percepciókra vonatkozóan.

Hatodszor, vannak példák a hazai tudományos szakirodalomban a fogadó város lakosainak a percepcióinak feltárására, ugyanakkor a megrendezett sportesemények számához és a rendező város helyszínéhez kapcsolódó vizsgálatok száma továbbra is korlátozott a Magyarországon megrendezésre kerülő sportesemények számához képest. Továbbá, a legtöbb hazai rendezésű nemzetközi sporteseménynek otthont adó város, Budapest lakosságának véleménye nem került vizsgálat fókuszába, valamint az Euro 2020 kapcsán is ez az első és egyetlen kutatás, amely a helyi lakosok véleményét vizsgálja a sportesemény hatásairól.

A fent említett hiányosságok és kihívások figyelembevételével a disszertáció célja a helyi lakosok percepcióinak vizsgálata. A kutatás célkitűzései és hipotézisei tükrözik a korábbi szakirodalomban azonosított hiányterületeket, amelyekkel összhangban került megfogalmazásra az értekezés céljai, kutatási kérdései és hipotézisei az Euro 2020 hatásaihoz kapcsolódóan.

3. CÉLKITŰZÉS

Jelen kutatás célja az Euro 2020 várható és ténylegesen észlelt hatásainak vizsgálata egy társ-házigazda város, Budapest lakosainak véleményén keresztül. A disszertáció empirikus vizsgálata a lakóhely, a nem és az életkor szerinti reprezentatív mintán elemzi az Euro 2020 kapcsán kialakult percepciókat. A konkrét kutatási célok meghatározásakor az értekezés figyelembe vette a 2.6. alfejezetben leírt korábbi kutatások kihívásait, hiányterületeit és lehetőségeit.

A disszertáció tágan értelmezett céljának keretein belül négy fő célt határozott meg. A jelen kutatás fő céljai tehát feltárni, hogy a helyi lakosok miként észlelik a sportesemény hatásait az esemény előtt és után; összehasonlítani a két adatgyűjtési időszakban felvett lakossági véleményeket; azonosítani az észlelések közötti esetleges eltéréseket a lakosok különböző szocio-demográfiai jellemzői mentén, valamint a sport általi érintettségük tekintetében; vizsgálni továbbá, hogy miként befolyásolja a Covid-19-től való aggodalom és félelem a lakosok percepcióit a sportesemény hatásairól. A kutatás célkitűzése továbbá, hogy összetett statisztikai elemzéseken keresztül mutassa be a lehetséges összefüggéseket a percepciók és az említett változók között.

3.1. A kutatás kérdésfeltevésai

A kutatási célokhoz igazodva jelen disszertáció négy konkrét kutatási kérdést fogalmazott meg, amelyek a következők:

1. Hogyan jellemezhetők az Euro 2020 hatásaihoz kapcsolódó percepciók az esemény előtt és után? Milyen különbségek vannak a két időszak között?
2. Milyen különbségek mutatkoznak a helyi lakosok percepcióiban a sportesemény észlelt hatásairól a szocio-demográfiai változók – nem, korcsoport és iskolai végzettség – mentén?
3. Hogyan befolyásolja a sportban való érintettség az Euro 2020 hatásainak észlelését a lakosok körében?
4. Milyen hatással van a Covid-19 miatti félelem és aggodalom az Euro 2020 várt hatásainak észlelésére, és az aggodalom szintjének függvényében milyen eltérések figyelhetők meg a helyi lakosok véleményében a szegmentált alcsoportok profiljainak jellemzői mentén?

3.2. A kutatás hipotézisei

A kutatás abból a feltételezésből indult ki, hogy a nemzetközi sportesemények szervezésével kapcsolatban a budapesti helyi lakosok markáns véleményekkel rendelkezhetnek, mivel az események hatással lehetnek mindennapi életükre, ugyanakkor azok észlelése változó módon történhet. A hatásokról alkotott vélemények a fogadó közösségben a megkérdezés időpontjától függően változhatnak, valamint az eltérő szocio-demográfiai jellemzők mentén eltérések lehetnek.

Továbbá várható, hogy a sportban érintett és nem érintett személyek véleményében különbségek mutatkoznak. A sportesemények iránti érdeklődés vagy az aktív részvétel befolyásolhatja az események hatásainak észlelését. Feltételezhető, hogy a sportban valamilyen módon érintettek kedvezőbb véleményt formálnak az események hatásaival kapcsolatban.

Annak ellenére, hogy a Covid-19 jelentős hatást gyakorolt a társadalmakra, megváltoztatva az életkörülményeket, ugyanakkor a társadalom szegmenseiben eltérő mértékben jelent meg a vírus által kiváltott aggodalom és félelem. Így feltételezhető, hogy a lakossági alcsoportok között a sportesemények hatásaival kapcsolatos vélemények is különbözően alakulhatnak.

Ezek az előfeltevések az alapját képezik a kutatás hipotéziseinek, amelyek a helyi lakosoknak az Euro 2020 hatásaival kapcsolatos percepciói közötti eltérésekre és azok alakulására vonatkoznak, figyelembe véve a hatásokkal kapcsolatos vélemények esetleges időbeli változását, a válaszadók szocio-demográfiai jellemzőit, a sport általi érintettséget, valamint a Covid-19-től való félelem befolyásoló szerepét.

A kutatási kérdésekhez tartozóan – korábbi kutatások eredményeire támaszkodva – a következő konkrét négy hipotézis került megfogalmazásra:

1. **Hipotézis:** Eltérések mutatkoznak a helyi lakosok percepcióiban az Euro 2020 hatásairól az esemény előtti és utáni időszakban.
2. **Hipotézis:** A helyi lakosok percepciói között statisztikailag szignifikáns eltérések mutatkoznak a szocio-demográfiai változók – nem, korcsoport és iskolai végzettség – mentén.
 - 2.a Hipotézis: A nemek percepciói között eltérések mutatkoznak, miszerint a férfiak több pozitív hatást észlelnek, és kedvezőbb véleményeket fogalmazznak meg a negatív hatásokról.
 - 2.b Hipotézis: A korcsoportok percepciói között eltérések mutatkoznak, miszerint a fiatalabb korcsoportok pozitívabban értékelik az Euro 2020 hatásait, és kevesebb költséget és problémát észlelnek, mint a kor előrehaladtával az idősebb korcsoportok.
 - 2.c Hipotézis: A különböző iskolai végzettséggel rendelkező lakosok percepciói között statisztikailag szignifikáns eltérések figyelhetők meg.
3. **Hipotézis:** A sportban való érintettség különböző formái pozitívan befolyásolják a helyi lakosok percepcióit, a sportban valamilyen módon érintettek kedvezőbben értékelik az Euro 2020 hatásait.
4. **Hipotézis:** A Covid-19 miatti félelem és aggodalom szintje befolyásolja az Euro 2020 várt hatásainak észlelését és az aggodalom-szintjének függvényében eltérések figyelhetők meg a helyi lakosok véleményében a szegmentált alcsoportok profiljainak jellemzői mentén.

4. MÓDSZER

A fejezet a kutatás során alkalmazott módszertani megközelítéseket, eljárásokat ismerteti. Bemutatásra kerülnek a vizsgált minta jellemzői, valamint a mintavétel típusa. Ezt követően az alkalmazott mérőeszköz jellemzőinek részletezése történik. A kutatási célokkal és kérdésekkel összhangban kerül ismertetésre a változók operacionalizálása és az alkalmazott statisztikai eljárások.

4.1. Adatgyűjtési eljárás, minta

Jelen kutatás kvantitatív mérési megközelítést alkalmazott Budapest lakosaira vonatkozóan. Az ismételt keresztmetszeti adatfelvétel nem, életkor és lakóhely figyelembevételével, telefonos interjúval történt, a budapesti lakosok reprezentatív mintáján (N=2005, 18 év feletti felnőtt lakosság) közvélemény-kutató cég, mint adatfelvevő bevonásával. Az adatfelvétel két különböző időpontban történt; először közvetlenül a mérkőzések kezdete előtt (2021. június) (N₁=1003), majd – Lorde és munkatársai (2011) és Taks és Rocha (2022) tanulmányához hasonlóan – hat hónappal az esemény után (2021. december) (N₂=1002). A két mintavételből származó adatok elemzése a válaszadók azonosító adatai nélkül kezdődött meg. A 2011. évi magyarországi népszámlálási adatok alapján Budapest, Magyarország fővárosa 1 729 040 lakosú volt, amely az ország összlakosságának 17,4%-át tette ki. A mintavétel alapsokaságát Budapest felnőtt (18-89 éves) lakossága 1 464 739 fő jelentette. Az esemény előtti mintavétel során a válaszadók 44,7%-a férfi, 55,3%-a nő, míg az esemény utáni mintavétel során 44,8%-uk volt férfi, 55,2%-uk nő. A válaszadók átlagéletkora a két adatgyűjtés során M=47,8 év (SD=17,65) volt. Az iskolai végzettséget tekintve a lakosok többsége középfokú végzettséggel rendelkezett (65,6% illetve 63,5%). A 4. táblázat a két (esemény előtti és esemény utáni) mintát, valamint a budapesti felnőtt (18-89 éves) lakosság szocio-demográfiai összetételét mutatja be. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) népszámlálási adatai² a kutatás mintájának adataival összevetve (nem, korcsoport) nem található eltérés, csupán néhány esetben marginális, 1%-os különbségek észlelhetők.

² A Központi Statisztikai Hivatal (www.ksh.hu) által egyedi kérésre összeállított adatállomány a 2011. évi népszámlálás alapján.

4. táblázat. A helyi lakosok szocio-demográfiai jellemzői az esemény előtt és után (N, %)

<i>Változók</i>	Esemény előtt N=1003 (fő, %)	Esemény után N=1002 (fő, %)	Budapest felnőtt lakossága² N=1 464 739 (fő, %)
Nem			
Férfi	448 (44,7%)	449 (44,8%)	659 932 (45,0%)
Nő	555 (55,3%)	553 (55,2%)	804 807 (55,0%)
Korcsoport (év)			
18-29	196 (19,5%)	195 (19,5%)	285 050 (19,5%)
30-39	209 (20,8%)	210 (21,0%)	313 540 (21,4%)
40-49	146 (14,6%)	148 (14,7%)	213 367 (14,6%)
50-59	151 (15,1%)	150 (15,0%)	225 379 (15,4%)
60-69	148 (14,8%)	149 (14,8%)	216 828 (14,8%)
70-89	153 (15,3%)	150 (15,0%)	210 575 (14,3%)
Iskolai végzettség			
Alapfokú	177 (17,6%)	188 (18,8%)	249 487 (17,0%)
Középfokú	657 (65,6%)	636 (63,5%)	749 341 (51,2%)
Felsőfokú	169 (16,8%)	177 (17,7%)	465 911 (31,8%)

4.2. Mérészköz

Jelen kutatásban a pozitív és negatív hatások integrált megközelítésű vizsgálatára korábban nemzetközi kutatásokban már használt kérdőívek állításai (Duan és mtsai 2020; Garbacz és mtsai 2017; Kim és mtsai 2015; Kim és mtsai 2006; Ohmann és mtsai 2006) a magyar viszonyokra adaptálva kerültek felhasználásra (Polcsik és Perényi 2023). Az alkalmazott kérdőív összesen 19 állítást (tíz pozitív és kilenc negatív) tartalmazott és ötfokozatú Likert-skálán került mérésre (1: egyáltalán nem ért egyet – 5: teljesen mértékben egyetért). A 19 tétel a szakirodalmi áttekintésben leírt öt hatásterületet képviselte: 1) gazdasági és turisztikai előnyök (öt tétel), 2) társadalmi interakciók (öt tétel), 3) közlekedési problémák (három tétel), 4) biztonsági kockázatok (három tétel) és 5) gazdasági költségek (három tétel) (6. táblázat, 7. táblázat). Követve Taks és munkatársai (2020) módszertani ajánlásait - ahol releváns és alkalmazható (társadalmi interakciók, közlekedési problémák és biztonsági kockázatok) volt - az állítások egyes szám első személyben kerültek megfogalmazásra. Az esemény előtti és utáni kérdőívek azonosak voltak. Az első adatgyűjtés kérdései jövő időben kerültek megfogalmazásra az esemény előtti várható hatások mérésének érdekében.

Az eseményt követően alkalmazott kérdőív szövegezése múlt időben történt, mivel az esemény utáni ténylegesen észlelt hatásokat vizsgálta. A mérőeszközök olyan szociodemográfiai adatokat tartalmaztak, mint például a nem, az életkor és az iskolai végzettség. A válaszadók sporttal kapcsolatos érintettsége is felmérésre került. A labdarúgás kedveltségének mérése két válaszlehetőséget kínált: „igen” és „nem”. Az Euro 2020 követésének mérése az esemény előtt a mérkőzéseken való részvétel szándékának megkérdezésével valósult meg figyelembe véve, hogy a válaszadók tervezik-e követni vagy meglátogatni a mérkőzéseket. Az esemény után a mérkőzések tényleges követése vagy látogatása (látogatott/követett tévében, rádióban, újságban vagy közösségi médiában, illetve nem látogatott vagy követett) került megkérdezésre. A sportban való aktív részvétel felmérése a sportolás gyakoriságának megkérdezésével az adatgyűjtést megelőző tizenkét hónapra vonatkoztatva (heti 5 alkalom vagy annál több/heti 3-4 alkalom/heti 1-2 alkalom/soha) valósult meg. Az adatfeldolgozásba a sport általi érintettség változói (az Euro 2020 követése, a labdarúgás kedveltsége, a sportban való aktív részvétel) két kategóriájú (igen/nem) változókra kódolva kerültek bevonásra. A kérdőív tartalmazott két, a Covid-19-től való aggodalomra és a fertőzések növekedésétől való félelemre vonatkozó kérdést: 1) „*Mennyire aggódik a Covid-19 járvány miatt?*”, 2) „*Milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a Covid-19 fertőzöttek számát?*”. Ezek a kérdések is ötfokúzatú Likert-skálán kerültek felmérésre (1: egyáltalán nem – 5: teljes mértékben).

A használt kérdőív faktorstruktúrája az első mintavétel adatain ($N_1=1003$) főkomponens elemzéssel (PCA) került feltárássra. A kapott faktorstruktúra a második lekérdezés adatai ($N_2=1002$) alapján megerősítő faktoranalízissel (CFA) lett tesztelve. Az illeszkedés és megbízhatóság ellenőrzése az alábbi modell-fittségi mutatók felhasználásával valósult meg: khi négyzet (χ^2), valamint a szabadságfok hányadosából adódó érték (CMIN/d.f), root mean square error of approximation (RMSEA), a Tucker-Lewis index (TLI), comparative fit index (CFI), és standardized root mean square residual (SRMR). A skála megbízhatóságát három érték (AVE, CR, Cronbach-alfa) figyelembevételével adta, megfelelőnek elfogadva a következő értékhatárokat a modell mintára illeszkedéséhez: CFI > 0,90; TLI > 0,90; RMSEA < 0,08 (Hu és Bentler 1999), valamint a megbízhatóságról: AVE > 0,50; CR > 0,70; Cronbach-alfa > 0,70 (Nunnally és Bernstein 1994).

A varimax rotációval végzett főkomponens elemzés a 19 állítást öt faktorba sorolta. A magyarázott variancia értéke 75% volt, míg a Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) index 0,86-ot mutatott. A kapott ötfaktoros struktúrát a második adatgyűjtés adatain megerősítő faktoranalízissel (CFA) tesztelve meggyőzőbb bizonyítékot nyújtott. Az illeszkedési indexek eredményei, amelyek a javasolt modell illeszkedését értékelték az adatokhoz az esemény előtti és utáni időszakban (Pre: $\chi^2/df = 2,92$ (163), $p < 0,000$, CFI = 0,95, TLI = 0,96, SRMR=0,063, RMSEA = 0,06; Post: $\chi^2/df = 3,02$ (155), $p < 0,000$, CFI = 0,96, TLI = 0,95, SRMR=0,067, RMSEA = 0,05) azt mutatja, hogy a mérési modellek jól illeszkednek az adatokhoz. Továbbá, a konstruktumokra számított CR és AVE értékei, a CR esetében 0,77 és 0,93 között, az AVE esetében pedig 0,53 és 0,81 között mozogtak; ez a megbízhatóságot és a konvergencia érvényességét jelez (Fornell és Larcker 1981). A diszkriminancia érvényesség megvalósult, mivel a konstruktumok közötti négyzetes korrelációk meghaladták az AVE értékeket (Hair és mtai 2014; Fornell és Larcker 1981; Kline 2005) (5. táblázat)³.

5. táblázat. A diszkriminancia-érvényesség az esemény előtti és utáni mintán

PRE	GTE	TI	KP	BK	GK
GTE	0,59				
TI	0,15	0,60			
KP	0,11	0,39	0,81		
BK	0,18	0,42	0,25	0,78	
GK	0,16	0,13	0,11	0,11	0,53
POST	GTE	TI	KP	BK	GK
GTE	0,59				
TI	0,29	0,58			
KP	0,11	0,14	0,79		
BK	0,03	0,06	0,12	0,76	
GK	0,16	0,08	0,06	0,04	0,55

Megjegyzés: GTE: Gazdasági és turisztikai előnyök; TI: Társadalmi interakciók; KP: Közlekedési problémák; BK: Biztonsági kockázatok; GK: Gazdasági költségek.

Átlósan: AVE értékek. PRE: esemény előtt (N=1003); POST: esemény után (N=1002)

³ A disszertációban használt kérdőív fejlesztése a Testnevelés, Sport, Tudomány című folyóiratban került publikálásra. Polcsik B, Perényi Sz. (2023). Helyi lakosok percepciói a sportesemény hatásairól: a kérdőív bemutatása. Testnevelés, Sport, Tudomány, 1-12.

A faktorok az alábbi elnevezéseket kapták: gazdasági és turisztikai előnyök (α pre = 0,91, α post = 0,87), társadalmi interakciók (α pre = 0,92, α post = 0,91), közlekedési problémák (α pre = 0,91, α post = 0,89), biztonsági kockázatok (α pre = 0,88, α post = 0,87), gazdasági költségek (α pre = 0,73, α post = 0,76). A kérdőív állításainak faktorstruktúráját és megbízhatósági mutatóit az esemény előtt és után felvett adatok alapján a 6. és 7. táblázat szemlélteti.

A „*Gazdasági és turisztikai előnyök*” (GTE) öt állítást tartalmaztak, amelyek a rendező városra történő beruházásokra és a helyi vállalkozások számára nyújtott előnyökre vonatkoznak. Ezenkívül a faktorhoz tartoznak a sportesemény által generált imázs- és városmarketing építés előnyeivel kapcsolatos lakossági vélemények.

A „*Társadalmi interakciók*” (TI), amely szintén öt állítást tartalmazott. Az esemény azon hatásaira összpontosít, amelyek immateriális hatásokkal kapcsolatosak, mint a helyi lakosok büszkeségének növekedése, az egymás megismerésének lehetősége, valamint az egyének közötti összetartozással kapcsolatos vélemények.

A „*Közlekedési problémák*” (KP) dimenziója is három állítást tartalmazott, amelyek a parkolási nehézségekkel és a forgalomtorlódással kapcsolatos véleményeket vizsgálták.

A „*Biztonsági kockázatok*” (BK) három állítást fogalmazott meg, amelyek a szurkolói zavargások potenciális veszélyeire, valamint a terrorfenyegetettséggel kapcsolatos aggodalmakra utaltak.

A „*Gazdasági költségek*” (GK) dimenziója is három állítást tartalmazott, amelyek a rendezvényekhez kapcsolódó negatív költségekkel kapcsolatos percepciókat mérte. A faktor a helyi szolgáltatások árának emelkedésére, a létesítmények jövőbeni kihasználatlanságára, valamint az esemény rendezési költségeire vonatkozott.

6. táblázat. A kérdőív állításainak faktorstruktúrája és megbízhatósági mutatói az esemény előtt (N=1003)

Állítások	λ	α	CR	AVE
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)		0,91	0,88	0,59
Növelni fogja Budapest imázsát.	0,84			
Lehetőséget fog adni arra, hogy a város nemzetközi ismertsége növekedjen.	0,84			
Lehetőséget fog teremteni Budapest kulturális értékeinek bemutatására.	0,83			
Növelni fogja a budapesti lakosok vendégszeretetét.	0,70			
Megrendezése előnyökkel fog járni a helyi vállalkozások számára.	0,61			
Társadalmi interakciók (TI)		0,92	0,88	0,60
Szervezése erősíteni fogja Budapest lakosainak az összetartozás érzését.	0,79			
Megrendezése növelni fogja a nemzeti büszkeségem érzését.	0,78			
A közös részvétel/ünneplés erősíteni fogja a közösséghez tartozás érzését.	0,78			
Lehetőséget fog teremteni arra, hogy új emberekkel találkozzak.	0,77			
A válogatott szereplése növelni fogja a hazám iránt érzett büszkeségemet.	0,76			
Közlekedési problémák (KP)		0,91	0,93	0,81
Parkolási problémákat fog okozni.	0,90			
Forgalmi torlódásokat fog okozni.	0,90			
Útlezárási problémákat fog okozni.	0,89			
Biztonsági kockázatok (BK)		0,88	0,92	0,78
Biztonságomért aggódni fogok.	0,89			
Vonzhatja a terroristákat, emiatt növekedni fog a félelmem.	0,89			
Szurkolói zavargásokat fog okozni.	0,86			
Gazdasági költségek (GK)		0,73	0,77	0,53
Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	0,79			
Az új sportlétesítmény a jövőben kihasználatlan marad.	0,74			
Az árak emelkedését fogja magával hozni.	0,65			

Megjegyzés: λ : faktortöltés; α : Cronbach-alfa; CR: kompozit megbízhatóság; AVE: átlagos varianciarány

7. táblázat. A kérdőív állításainak faktorstruktúrája és megbízhatósági mutatói az esemény után (N=1002)

Állítások	λ	α	CR	AVE
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)		0,87	0,88	0,59
Növelte Budapest imázsát.	0,84			
Lehetőséget teremtett a város nemzetközi ismertségének növekedésére.	0,81			
Lehetőséget adott Budapest kulturális értékeinek bemutatására.	0,82			
Növelte a budapesti lakosok vendégszeretetét.	0,80			
Megrendezése előnyökkel járt a helyi vállalkozások számára.	0,61			
Társadalmi interakciók (TI)		0,91	0,87	0,58
Szervezése erősítette Budapest lakosainak az összetartozás érzését.	0,77			
Megrendezése növelte a nemzeti büszkeségem érzését.	0,77			
A közös részvétel/ünneplés erősítette a közösséghez tartozás érzését.	0,79			
Lehetőséget teremtett arra, hogy új emberekkel találkozzak.	0,73			
A magyar válogatott szereplése növelte a hazám iránt érzett büszkeségemet.	0,77			
Közlekedési problémák (KP)		0,89	0,86	0,79
Parkolási problémákat okozott.	0,88			
Forgalmi torlódásokat okozott.	0,89			
Útlezárási problémákat okozott.	0,86			
Biztonsági kockázatok (BK)		0,87	0,9	0,76
Biztonságomért aggódtam.	0,88			
Vonzotta a terroristákat, emiatt növekedett a félelmem.	0,88			
Szurkolói zavargásokat okozott.	0,84			
Gazdasági költségek (GK)		0,76	0,79	0,55
Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódtak.	0,82			
Az új sportlétesítmény kihasználatlan maradt.	0,68			
Az árak emelkedését hozta magával.	0,72			

Megjegyzés: λ : faktortöltés; α : Cronbach-alfa; CR: kompozit megbízhatóság; AVE: átlagos varianciarány

4.3. Adatelemzés

Az adatok az SPSS 24-es és az AMOS 26-os verziójával kerültek értékelésre, összetett elemzési módszertan alkalmazásának keretében. A skálák normalitása a ferdeség és a csúcosság értékei alapján normál eloszlást mutatnak Chou és Bentler (1995) ajánlott kritériumainak elfogadásával. Az adatok elemzéséhez használt statisztikai próbák ennek figyelembevételével kerültek kiválasztásra. A kutatás a leíró statisztikai elemzés mellett használt paraméteres eljárásokat is, mint például a független kétmintás t-próbát, egyszempontos varianciaanalízist (ANOVA), valamint a többváltozós statisztikai elemzési módszerek, mint a főkomponens-elemzés (PCA), a megerősítő faktoranalízis (CFA), a többváltozós varianciaanalízis (MANOVA), a klaszteranalízis és a bináris logisztikus regresszió. Az elemzésekben használt változókészletet a 8. táblázat tartalmazza.

8. táblázat. Változó szett - az adatelemzés során használt változók

Változó szett	
változók	kategóriák
szocio-demográfiai	
nem	férfi, nő
korcsoport	18-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-69, 70-89 évesek
iskolai végzettség	alap - befejezte az általános iskolát közép - befejezte a középiskolát felső - befejezte a főiskolát, egyetemet BA, MA, PhD
sport általi érintettség	
Euro 2020 követése	
labdarúgás kedveltsége	kétfokú változó (igen/nem)
sportban való aktív részvétel	

Az elemzés során az alábbi szervező elv érvényesült:

- a) A hatásokkal kapcsolatos kérdésekre adott válaszok adatfelvételi időpontja szerinti összehasonlítása, százalékos eloszlások alapján készült sávdigramokkal. Az összefüggések MANOVA, ANOVA, valamint független mintás t-próbákkal (Welch-féle robusztus eljárás) kerültek bemutatásra.
- b) A helyi lakosok percepcióinak az észlelt hatásokra adott válaszaik alapján történő értékelése az esemény előtt és után gyűjtött adatok együttes figyelembevételével (N=2005) a szocio-demográfiai háttérváltozók (nem, korcsoport, iskolai végzettség) mentén történik. A hierarchikus lineáris regressziós modellek és a MANOVA teszt a szocio-demográfiai változók befolyásoló hatásának vizsgálatára szolgált. A nem mentén történő összehasonlítás t-próbával történt. A korcsoportok, valamint az iskolai végzettség változói és a hatások közötti összefüggések vizsgálata egyirányú varianciaanalízis (ANOVA) alkalmazásával és Tukey post hoc teszt használatával valósult meg. Amennyiben a variancia homogenitása nem teljesült, amit a Levene-teszt jelzett, Welch-féle ANOVA-t és Games-Howell post hoc analízis alkalmazására került sor.
- c) Klaszteranalízissel azonosításra kerültek az esemény előtti mintán (N=1003) a válaszadók azon lehetséges alcsoportjai, amelyek hasonló véleményeket mutatnak a koronavírussal kapcsolatos aggodalomról. A végső klaszterstruktúra a hierarchikus és a nem hierarchikus eljárások kombinálásával valósult meg. A K-közép algoritmusú klaszteranalízis a hierarchikus megközelítés klasztermegoldásainak középpontjait vette alapul. A MANOVA, valamint a khi-négyzet (χ^2) statisztika megmutatta a koronavírus-félelem mentén szegmentált alcsoportok közötti eltéréseket a várt hatásdimenziók észlelésére és az alcsoportok profiljainak jellemzőire vonatkozóan. A Cramer-féle V (C) mutatja az összefüggések erősségét, míg a hatásméret (η^2) a folytonos változók hatásméretét tükrözi.
- d) A hatásdimenziók és a sporttal kapcsolatos érintettség összefüggéseinek vizsgálata bináris logisztikus regresszióanalízissel történt. A faktorok független változóként, a szocio-demográfiai változók és az adatfelvétel időpontjai kontrollváltozóként, míg az érintettség különböző formái kétfokú függő változóként szerepeltek.

5. EREDMÉNYEK

A fejezet bemutatja a disszertáció kutatási eredményeit, részletezi a helyi lakosok percepcióira vonatkozó jellemzőket, különös figyelmet fordítva egyrészt annak időbeni összehasonlítására, másrészt pedig a szocio-demográfiai és a sporttal kapcsolatos érintettség mentén kialakuló véleményjellemzőkre. Továbbá bemutatja a Covid-19-től való félelem és aggodalom mértéke alapján kialakult lakossági alcsoportok profilját, valamint a szegmentált csoportoknak a várt eseményhatásokkal kapcsolatos percepcióit. Az értekezés eredményei a kutatási kérdéscsoportok és hipotézisek sorrendjében kerülnek bemutatásra.

5.1. A pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatos percepciók időbeli változása

A következő elemzési eljárásokban először a 19 hatásállítással kapcsolatos lakossági vélemények átlagainak sorrendje, majd az állítások százalékos eloszlásai, valamint a hatásdimenziókkal kapcsolatos percepciók közötti eltérések kerülnek bemutatásra, így betekintést nyújtva abba, hogyan formálódtak az Euro 2020 hatásaival kapcsolatos lakossági vélemények. A várt és a ténylegesen észlelt hatásokra adott válaszok átlagértékeit a 9. táblázat és a 10. táblázat, az eloszlásait az 3-7. ábrák szemléltetik.

A pozitív hatások terén a legtöbb állítás átlagos értéke a skála középső pontja felett helyezkedik el, ami azt jelzi, hogy a lakosok többsége kedvezően ítélte meg az Euro 2020 hatásait. A *"megrendezése előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára"* állítás kapta a legmagasabb átlagot a sportesemény előtt és után. A második legmagasabb átlagú állítás a *"lehetőséget teremt arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen"*, a harmadik pedig a *"növeli Budapest imázsát"*.

A negatív hatásokkal összefüggő állításokat fordítva kell értelmezni; a magasabb átlagértékek negatívabb percepciókra utalnak. A negatív állítások közül az esemény előtt és után a legmagasabb átlagokat az *„előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak”* és *„az árak emelkedését hozza magával”* változók mutatják. Az esemény előtt a *„parkolási problémákat okoz”,* illetve a *„forgalmi torlódásokat okoz”* változók azonosan magas átlagot mutatnak. Az esemény után a közlekedési problémák átlagai mérséklődtek, de a Likert-skála középértéke felett maradtak. A biztonsági kockázatok esetében az átlagok 1-1,5 ponttal alacsonyabbak, amik a válaszadók mérsékelt aggodalmát tükrözik.

9. táblázat. A pozitív hatásokkal kapcsolatos lakossági vélemények átlagainak sorrendje az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

Esemény előtt (N=1003)		M	Esemény után (N=1002)		M
1.	Előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára.	3,98	1.	Előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára.	3,85
2.	Budapest nemzetközi ismertségének növekedése.	3,95	2.	Budapest nemzetközi ismertségének növekedése.	3,79
3.	Növeli Budapest imázsát.	3,93	3.	Növeli Budapest imázsát.	3,75
4.	Budapest kulturális értékeinek bemutatása.	3,90	4.	Budapest kulturális értékeinek bemutatása.	3,72
5.	Növeli a budapesti lakosok vendégszeretét.	3,67	5.	Növeli a budapesti lakosok vendégszeretét.	3,55
6.	Növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,67	6.	Növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,27
7.	Erősíti a közösséghez tartozás érzését.	3,63	7.	Erősíti a lakosok összetartozás érzését.	3,25
8.	Növeli hazám iránt érzett büszkeségemet.	3,63	8.	Erősíti a közösséghez tartozás érzését.	3,25
9.	Erősíti a lakosok összetartozás érzését.	3,54	9.	Növeli hazám iránt érzett büszkeségemet.	3,22
10.	Új emberekkel való találkozás lehetősége.	3,32	10.	Új emberekkel való találkozás lehetősége.	2,75

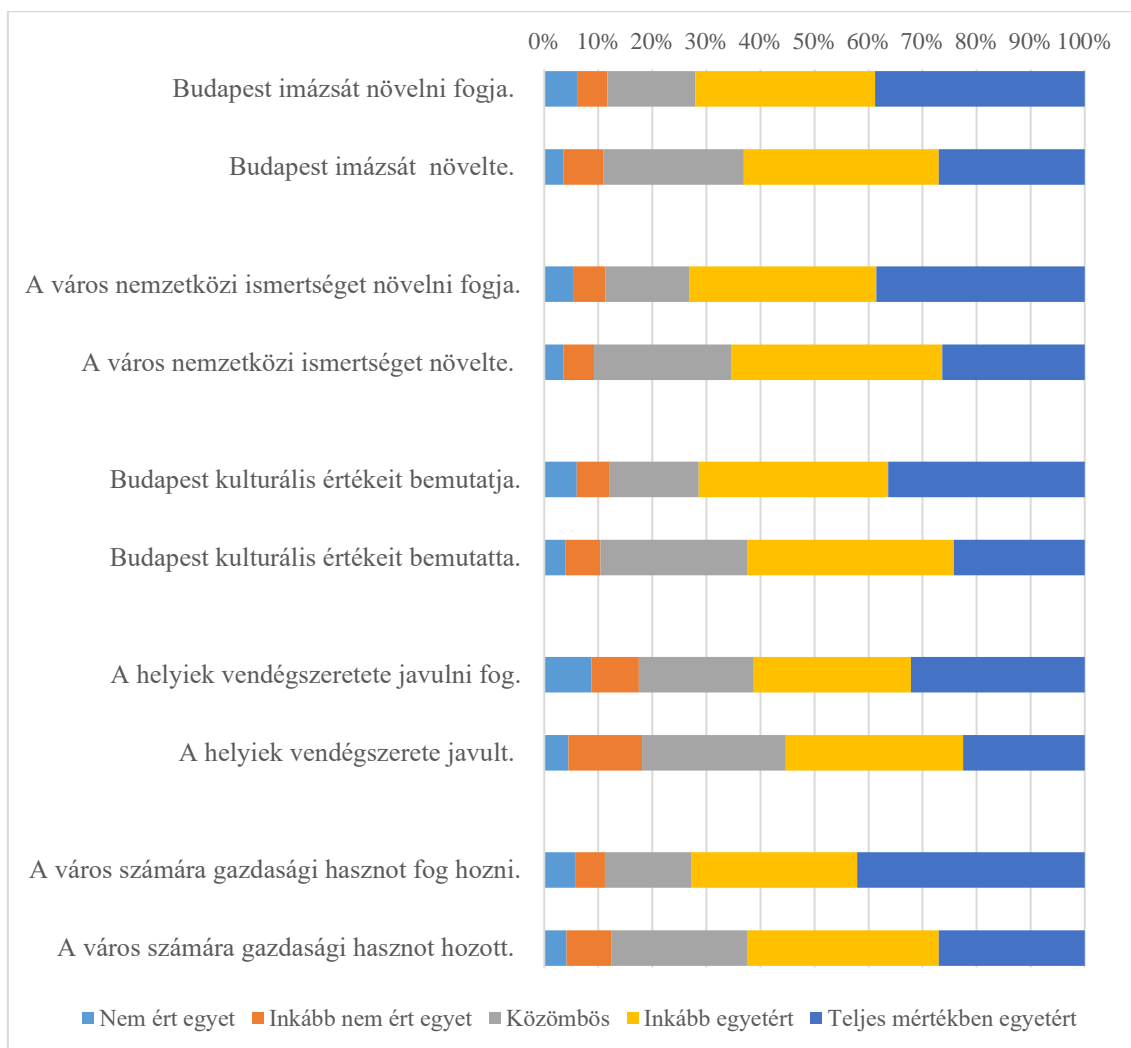
Megjegyzés: M: átlag

10. táblázat. A negatív hatásokkal kapcsolatos lakossági vélemények átlagainak sorrendje az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

Esemény előtt (N=1003)		M	Esemény után (N=1002)		M
1.	Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	4,07	1.	Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	3,81
2.	Az árak emelkedését hozza magával.	4,01	2.	Az árak emelkedését hozza magával.	3,71
3.	Parkolási problémákat okoz.	3,99	3.	A sportlétesítmény jövőbeni kihasználtsága.	3,59
4.	Forgalmi torlódásokat okoz.	3,99	4.	Parkolási problémákat okoz.	3,36
5.	Útlezárási problémákat okoz.	3,93	5.	Forgalmi torlódásokat okoz.	3,34
6.	A sportlétesítmény jövőbeni kihasználtsága.	3,84	6.	Útlezárási problémákat okoz.	3,33
7.	Szurkolói zavargásokat okoz.	2,80	7.	Szurkolói zavargásokat okoz.	2,55
8.	Biztonságomért aggódom.	2,54	8.	Biztonságomért aggódom.	2,38
9.	Terrorveszély miatti félelem.	2,50	9.	Terrorveszély miatti félelem.	2,19

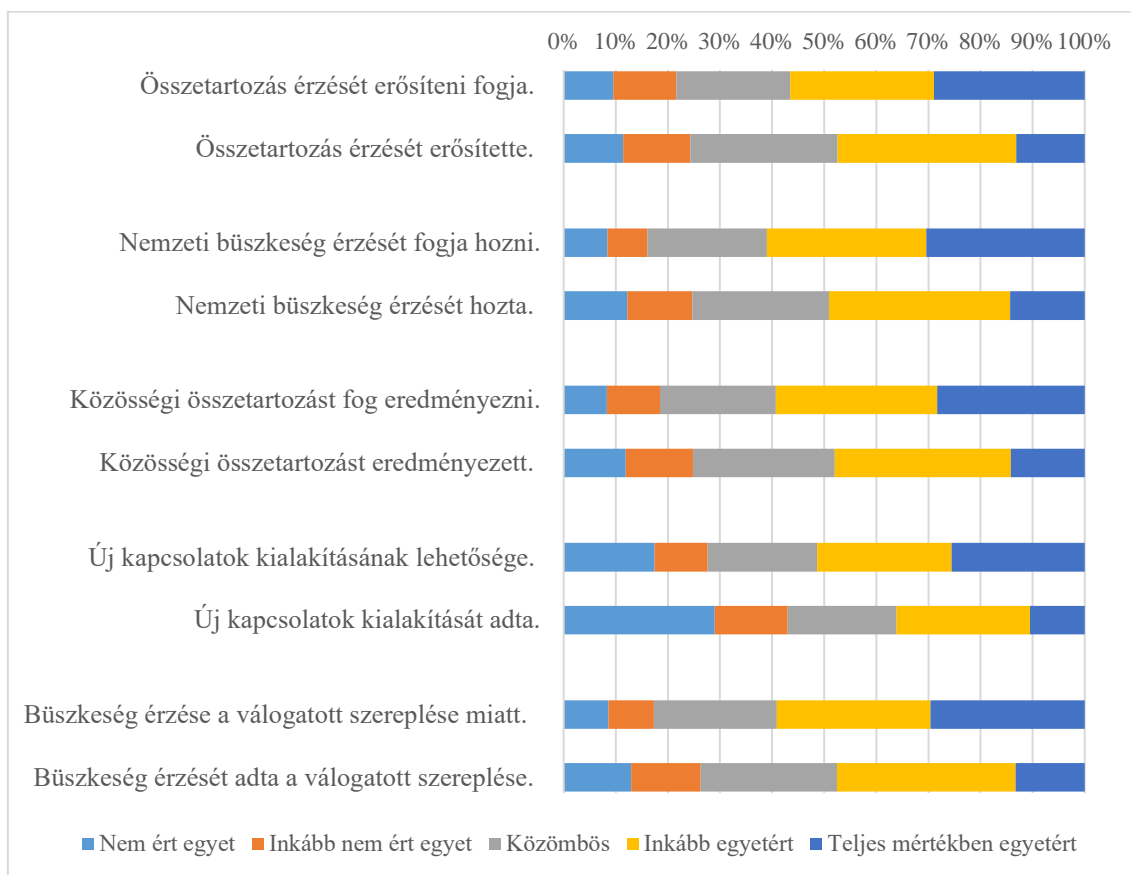
Megjegyzés: M: átlag

Az Euro 2020 gazdasági és turisztikai hatásaira vonatkozó állítások kapcsán az esemény előtt a válaszadók 73,3%-a, utána pedig 65,5%-a „*inkább vagy teljes mértékben egyetért*” azzal, hogy a sportesemény lehetőséget ad arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen, valamint a kulturális értékeit bemutassa (pre: 71,5%; post: 62,5%), ezzel pozitívan formálva a város imázsát (pre: 72,5%; post: 63%). A megkérdezettek többsége (pre: 72,7%; post 60,9%) szerint az esemény haszonélvezői az Euro 2020 üzleti partnerei lehetnek. Mindkét adatfelvételi időszakban utolsó helyre került az „*esemény növeli a budapesti lakosok vendégszeretetét*” állítás. Noha az esemény előtt a válaszadók 61,2%-a, majd az eseményt követően 55,3%-a „*inkább*” vagy „*teljes mértékben egyetért*” ezzel az állítással, ugyanakkor 17,5 %-a, majd 18,1%-a „*inkább nem*” vagy „*egyáltalán nem ért egyet*” vele (3. ábra).



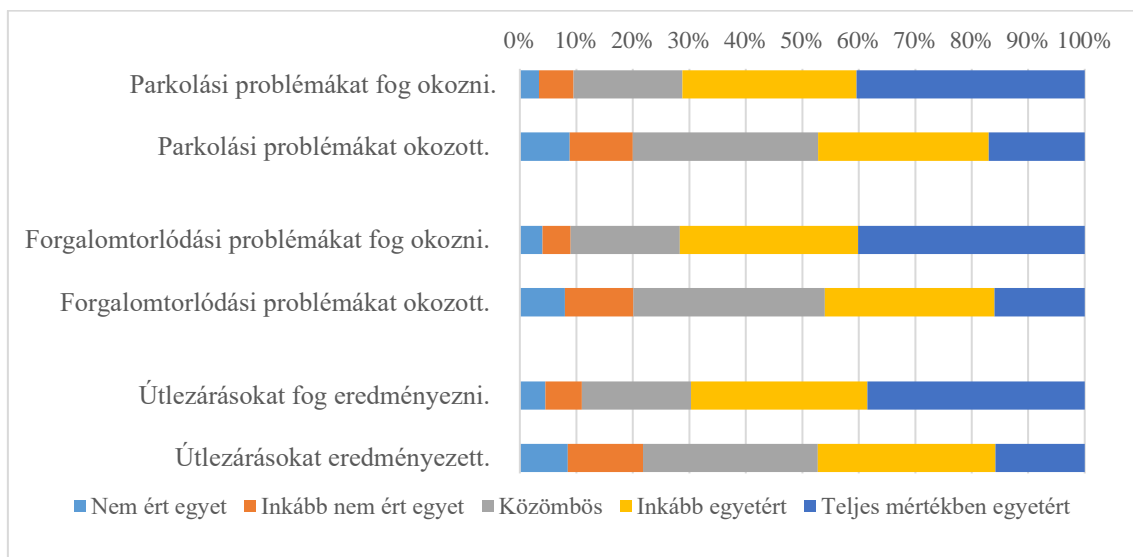
3. ábra. A gazdasági és turisztikai előnyökkel kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

A társadalmi interakciókkal kapcsolatban a megkérdezett helyi lakosok közel fele úgy gondolta, hogy az Európa-bajnokság segíti a helyi közösségek összefogását (pre: 56,5%; post: 47,4% - „*inkább egyetért*” vagy „*teljes mértékben egyetért*”), valamint növeli a nemzeti büszkeség érzését (pre: 61%; post: 49,1 % - „*inkább egyetért*” vagy „*teljes mértékben egyetért*”). Ugyanakkor az immateriális hatások vonatkozásában a gazdasági és turisztikai témájú állításokhoz képest alacsonyabb az „*inkább egyetért*” vagy „*teljes mértékben egyetért*” (pre: 51-61%; post: 36-49%), illetve magasabb az „*inkább nem*” vagy a „*nem ért egyet*” (pre: 15-20%; post: 24,3- 43%) aránya (4. ábra).



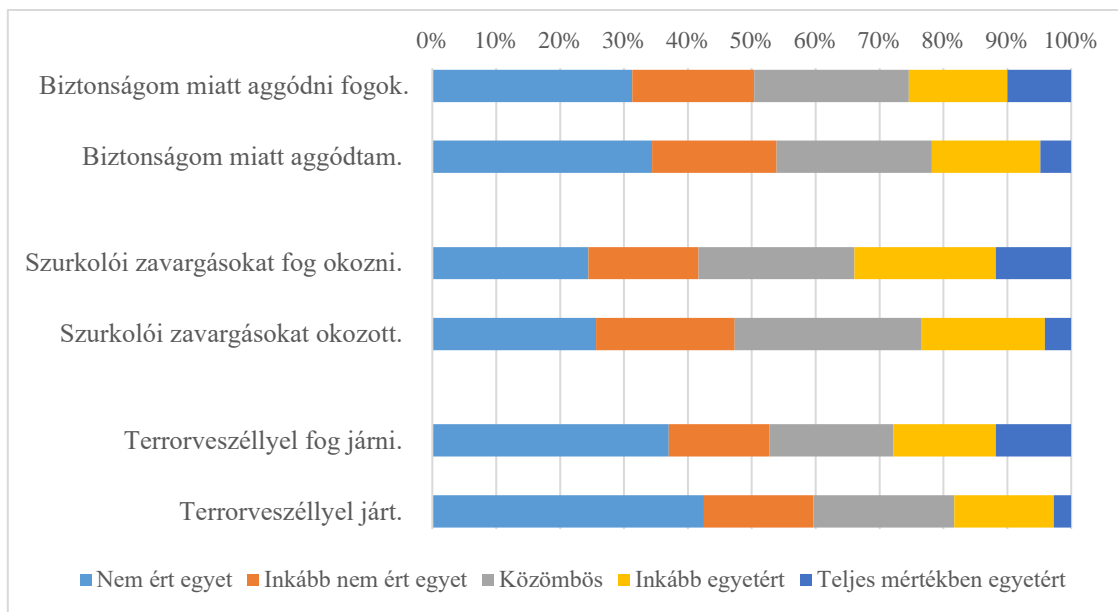
4. ábra. A társadalmi interakciókkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

A közlekedési problémákra vonatkozó állítások megítéléséhez nagyobb egyetértés társul a többi kérdéscsoportéhoz képest. A megfogalmazott három állítás esetében a válaszadók több mint 70%-a „inkább egyetért” vagy „teljes mértékben egyetért” azzal, hogy a sportesemény negatív hatással jár a közlekedéssel vagy az útlezárásokkal kapcsolatban. A legszembevetőbb változások is ehhez a dimenzióhoz kapcsolódnak, hiszen az eseményt követően a megkérdezettek csupán 47%-a („inkább egyetért” vagy „teljesen mértékben egyetért”) észlelt közlekedési problémákat (5. ábra).



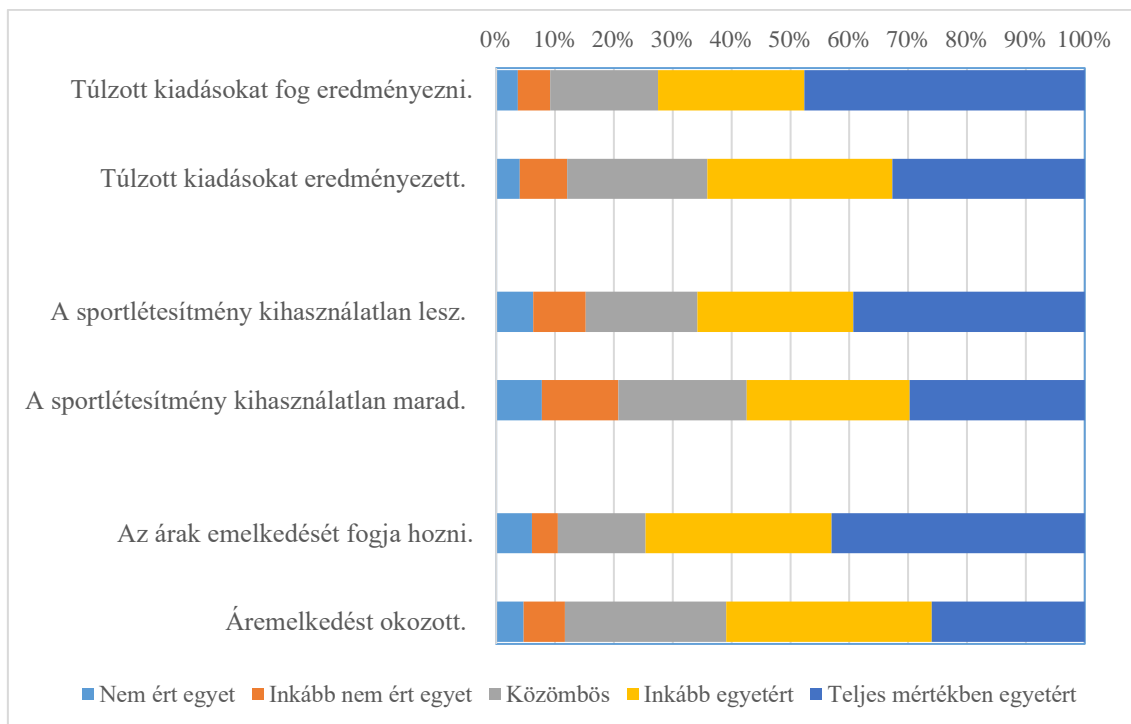
5. ábra. A közlekedési problémákkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

A biztonsági kockázatok megítélését mérő állításoknál a válaszadók többsége nem fogalmazott meg negatív véleményt, mivel az eseményt megelőzően a megkérdezettek csupán 10-12%-a, míg az eseményt követően 18,3-23,5%-a fejezte ki aggodalmát (6. ábra).



6. ábra. A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

A labdarúgó Európa-bajnoksághoz kapcsolódó rendezési költségeket magasnak ítélték mindkét adatfelvételi időszakban, mivel az eseményt megelőzően a megkérdezettek több mint 70%-a, míg fél évvel később 64%-a „*inkább egyetért*” vagy „*teljes mértékben egyetért*” azzal, hogy az esemény előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódtak. Ehhez hasonló mértékben az árak emelkedésére is számítottak (pre: 74%; post: 60,9%). A használt infrastruktúra jövőbeni hasznosítása kapcsán a legtöbben azt várták és tapasztalták, hogy a stadion az esemény után kihasználatlan marad (pre: 65,8 %; post: 57,5% „*inkább*” vagy „*teljes mértékben egyetért*”) (7. ábra).



7. ábra. A gazdasági költségekkel kapcsolatos percepciók az Euro 2020 előtt és után (N=2005)

Az Euro 2020 várható és ténylegesen észlelt hatásait a budapesti lakosok véleményei alapján a 11. táblázat foglalja össze. A vizsgált változók átlagait (M) és szórásait (SD), valamint a független mintás t-próba eredményeit mutatja be. A t-próba eredménye alapján az esemény előtti és utáni véleményjellemzők átlagai szignifikánsan eltérnek egymástól minden egyes állítás esetében.

11. táblázat. Az Euro 2020 hatásainak értékelésére használt változók az esemény előtt és után

<i>Hatásdimenziók</i>	PRE		POST		t-próba
	M	SD	M	SD	
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)					
Növeli Budapest imázsát.	3,93	1,15	3,75	1,04	3,57***
Lehetőséget teremt arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen.	3,95	1,13	3,79	1,01	3,34***
Lehetőség Budapest kulturális értékeinek bemutatására.	3,90	1,14	3,72	1,02	3,57***
Növeli a budapesti lakosok vendégszeretét.	3,67	1,26	3,55	1,10	2,23*
Megrendezése előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára.	3,98	1,15	3,85	1,32	2,32*
Társadalmi interakciók (TI)					
Szervezése erősíti Budapest lakosainak az összetartozás érzését.	3,54	1,28	3,25	1,18	5,29***
Megrendezése növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,67	1,20	3,27	1,21	7,46***
A közös részvétel/ünneplés erősíti a közösséghez tartozás érzését	3,63	1,23	3,25	1,20	6,53***
Lehetőséget teremt arra, hogy új emberekkel találkozzak.	3,32	1,41	2,75	1,38	9,19***
A magyar válogatott szereplése növeli a hazám iránt érzett büszkeségemet.	3,63	1,23	3,22	1,22	7,56***
Közlekedési problémák (KP)					
Parkolási problémákat okoz.	3,99	1,07	3,36	1,15	12,61**
Forgalmi torlódásokat okoz.	3,99	1,08	3,34	1,13	13,02**
Útlezárási problémákat okoz.	3,93	1,11	3,33	1,15	11,69**
Biztonsági kockázatok (BK)					
Biztonságomért aggódom.	2,54	1,34	2,38	1,15	2,66*
Vonzhatja a terroristákat, emiatt növekszik a félelmem.	2,50	1,42	2,19	1,22	5,16***
Szurkolói zavargásokat okoz.	2,80	1,34	2,55	1,18	4,41***
Gazdasági költségek (GK)					
Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	4,07	1,11	3,81	1,10	5,32***
Az új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan marad.	3,84	1,22	3,59	1,25	4,41***
Az árak emelkedését hozza magával.	4,01	1,42	3,71	1,07	6,06***

Megjegyzés: PRE: esemény előtt (N=1003); POST: esemény után (N=1002).

M: átlag; SD: szórás; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

A MANOVA-teszt eredményei szerint a lakosok véleménye szignifikánsan megváltozott az eseményt követően az észlelt hatások értékelésében (Wilks' lambda=0,881; F=48,29; p<0,001).

12. táblázat. Esemény előtti és utáni észlelések: Átlagok és az ANOVA eredmények

<i>Dimenziók</i>	PRE		POST		F	p
	M₁		M₂	M₁-M₂		
Gazdasági és turisztikai előnyök	3,88		3,74	0,14	12,04	**
Társadalmi interakciók	3,56		3,13	0,43	76,02	***
Közlekedési problémák	3,97		3,35	0,62	183,20	***
Biztonsági kockázatok	2,62		2,39	0,23	18,94	**
Gazdasági költségek	3,99		3,70	0,29	49,75	***

M: átlag, M₁-M₂: átlagok különbsége; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

Megjegyzés: PRE: esemény előtt (N=1003); POST: esemény után (N=1002)

Az ANOVA-teszt szignifikáns eltéréseket mutat az esemény előtti és utáni megítélés között valamennyi hatásdimenzió esetében: gazdasági és turisztikai előnyök (F=12,04; p=0,003), társadalmi interakciók (F=76,02; p<0,001), közlekedési problémák (F=183,20; p<0,001), biztonsági kockázatok (F=18,94; p=0,002) és gazdasági költségek (F=49,75; p<0,001) (12. táblázat). Az összes hatás átlagértékei csökkennek az eseményt követően. Az Euro 2020 mérkőzések előtti várakozásokhoz képest a tapasztalt változások egy része pozitívnak, más része negatívnak tekinthető. Figyelemre méltó, hogy a válaszadók az Európa-bajnokság után mérsékeltbb gazdasági és társadalmi hasznot tapasztaltak, mint amire az esemény előtt számítottak, ami kedvezőtlen eredménynek minősül. Másrészt fontos kiemelni, hogy a gazdasági költségekkel, a közlekedési problémákkal és a biztonsági kockázatokkal kapcsolatos aggodalmak jelentősen csökkentek az Euro 2020 után az előzetes várakozáshoz képest.

A pozitív tartalmú állításokból, illetve a negatív hatásokra vonatkozó állításokból külön-külön átlagolással indexváltozó jött létre. Az összesített „*Pozitív hatások*” változót képezi a gazdasági és turisztikai előnyök és a társadalmi interakciók faktorai, a kompozit „*Negatív hatások*” változó a közlekedési problémák, a biztonsági kockázatok és a gazdasági költségek faktoraiból áll (13. táblázat).

13. táblázat. Az összevont hatásdimenziókkal kapcsolatos percepciók (N=2005)

<i>Összesített hatásdimenziók</i>		M	t-próba	p
<i>Pozitív hatások</i>	előtte	3,72	6,43	***
	utána	3,45		
<i>Negatív hatások</i>	előtte	3,53	11,05	***
	utána	3,17		

Megjegyzés: M: átlag; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

A változások tényét és irányát az összesített pozitív és negatív hatások vizsgálata megerősíti, az összesített változók értéke csökken az esemény után. A pozitív hatásokról alkotott vélemények 7,3%-kal alacsonyabbak az esemény előtti várakozásokhoz képest, míg a negatív hatásokhoz kötődő vélemények 10,2%-kal kisebb mértékűek.

5.2. A hatások megítélése a különböző szocio-demográfiai változók mentén

A hatások megítélése (GTE, TI, KP, BK, GK) és a különböző szocio-demográfiai változók (nem, korcsoport, iskolai végzettség) és az adatfelvétel időpontja közötti (esemény előtt és után) összefüggéseket a hierarchikus lineáris regressziós modellek megerősítik, megfelelő illeszkedést mutatva. A hatásdimenziók és a szocio-demográfiai háttérváltozók közötti kapcsolatok hasonló mintázatot mutatnak az esemény előtt és után, szignifikáns eltérés nélkül. Mindkét modellépítési lépésben az adjustált R^2 értékei alacsonyok, az adatfelvétel időpontjának beléptetésével (pre-post) nem változnak. Ezért az esemény előtt és után gyűjtött adatok együttesen kerültek elemzésre, elsőként a 19 hatásállítás, majd a faktorizált változók közötti összefüggések vizsgálata történik a szocio-demográfiai változók mentén (14. táblázat). A többváltozós varianciaanalízis (MANOVA) azt mutatta, hogy a „nem” független változó statisztikailag szignifikáns hatást gyakorol a válaszadók percepciójára az esemény észlelt hatásait illetően (Wilks' Lambda: 0,909; $F = 9,315$; $p < 0,001$). A hatásokkal kapcsolatos 19 állítás közötti eltéréseket (M; SD) és a t-próbák eredményeit a nem mentén a 15. táblázat összegzi. A gazdasági és turisztikai előnyöket érintő állítások esetében a férfiak kedvezőbb véleményt fogalmaznak meg. A férfiak (M = 4,08; SD = 1,04) szignifikánsan ($t = 9,02$; $p < 0,001$) pozitívabban értékelik, azt, hogy az Euro 2020 „*növeli Budapest imázsát*”, mint a nők (M = 3,65; SD = 1,11). Hasonlóképpen, a férfiak szignifikánsan ($t = 8,39$; $p < 0,001$) átlagosan magasabbra értékelték a „*város nemzetközi ismertségének növekedését*” (M = 4,09; SD = 1,01), mint a nők (M = 3,69; SD = 1,09). A „*Budapest kulturális értékeinek bemutatása*” esetében a férfiaknál (M = 4,07; SD = 1,01) szignifikánsan magasabb értékelés figyelhető meg ($t = 9,81$; $p < 0,001$), mint a nőknél (M = 3,61; SD = 1,1). A férfiak (M = 4,07; SD = 1,15) szignifikánsan pozitívabb ($t = 5,18$; $p < 0,001$) véleményt fogalmaztak meg a '*megrendezése előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára*' állításra vonatkozóan, mint a nők (M = 3,79; SD = 1,29). A dimenzió legalacsonyabb átlagértéket mutató állítása a '*növeli a budapesti lakosok vendégszeretetét*', ahol a férfiak átlagos értékelése 3,87 (SD = 1,13), míg a nőké 3,40 (SD = 1,19), ami szignifikáns eltérést mutat. A társadalmi interakciók vonatkozásában az egyes állítások esetében a férfiak kedvezőbb véleményt fogalmaztak meg. Például a férfiak (M = 3,70; SD = 1,19) szignifikánsan pozitívabban ($t = 10,13$; $p < 0,001$) észlelték az esemény következtében kialakuló összetartozás érzését, szemben a női válaszadókkal (M = 3,15; SD = 1,22).

A férfiak a „*magyar válogatott szereplése növeli a hazám iránt érzett büszkeségemet*” állítást ($M = 3,74$; $SD = 1,19$) is szignifikánsan pozitívabban ($t = 10,55$; $p < 0,001$) értékelték, mint a nők ($M = 3,17$; $SD = 1,23$). Hasonlóan a közösséghez tartozás érzésére vonatkozó állításra is a férfiak ($M = 3,71$; $SD = 1,19$) szignifikánsan magasabb ($t = 9,35$; $p < 0,001$) átlagértéket adtak, mint a nők ($M = 3,21$; $SD = 1,21$). Az esemény pozitív hatásaira vonatkozó állításai közül a „*lehetőséget teremt arra, hogy új emberekkel találkozzak*” mutatja a legalacsonyabb átlagértékeket, ahol a férfiak ($M = 3,35$; $SD = 1,40$) és a nők ($M = 2,77$; $SD = 1,39$) között szignifikáns ($t = 9,16$; $p < 0,001$) eltérés van. A '*nemzeti büszkeség érzése*' is szignifikánsan magasabb ($t = 10,79$; $p < 0,001$) értékelést kapott a férfiak körében ($M = 3,79$; $SD = 1,18$), mint a nőknél ($M = 3,21$; $SD = 1,21$).

A közlekedési problémákat érintő állítások esetében a nők negatívabb percepciókkal rendelkeznek. A parkolási problémákkal kapcsolatban a férfiak szignifikánsan ($t = -2,17$; $p = 0,03$) kedvezőbb véleményt fogalmaznak meg ($M = 3,61$; $SD = 1,18$), mint a nők ($M = 3,72$; $SD = 1,14$). Hasonló eltérés ($t = -2,92$; $p = 0,004$) tapasztalható a forgalmi torlódások értékelésében is, ahol a férfiak véleménye ($M = 3,58$; $SD = 1,16$) alacsonyabb átlagértéket mutat, mint a nők ($M = 3,73$; $SD = 1,14$) esetében. Az útlezárási problémákra vonatkozóan közel azonos vélemény jellemzők figyelhetők meg, a nők ($M = 3,69$; $SD = 1,14$) szignifikánsan ($t = -2,73$; $p < 0,001$) negatívabb véleményt fogalmaztak meg, mint a férfiak ($M = 3,55$; $SD = 1,19$). A biztonsági kockázatok vonatkozásában a nők negatívabb véleményt fogalmaznak meg. A nőknél a „*szurkolói zavargásokat okoz*” állítással kapcsolatos aggodalom ($M = 2,59$; $SD = 1,29$) szignifikánsan magasabb ($t = 4,90$; $p < 0,001$) mint a férfiaké ($M = 2,30$; $SD = 1,28$). A terrorveszéllyel kapcsolatos félelem szintén nagyobb aggodalmat ($t = 4,75$; $p < 0,001$) eredményez a nőknél ($M = 2,47$; $SD = 1,36$) a férfiakkal szemben ($M = 2,19$; $SD = 1,29$). A gazdasági költségek dimenzióját mindkét nem a többi faktorhoz képest legnegatívabbnak ítéli meg. Az „*előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak*” állítás tekintetében nem mutatkozik szignifikáns eltérés ($t = 1,03$; $p = 0,304$) a férfiak ($M = 3,97$; $SD = 1,09$) és a nők ($M = 3,92$; $SD = 1,12$) között. Az „*új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan marad*” állítással kapcsolatban a nők ($M = 3,76$; $SD = 1,19$) kedvezőtlenebb véleményt fogalmaznak meg, mint a férfiak ($M = 3,65$; $SD = 1,29$) ($t = 1,96$; $p = 0,04$). Az árak emelkedését illetően a nők ($M = 3,92$; $SD = 1,07$) kissé magasabb, de szignifikáns ($t = 2,13$; $p = 0,033$) értékelést adtak, mint a férfiak ($M = 3,81$; $SD = 1,15$).

14. táblázat. A hierarchikus lineáris regressziós modellek a hatásdimenziók és a szocio-demográfiai változók és az adatfelvétel időpontja alapján

Változók	GTE		TI		KP		BK		GK	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
nem	-0,270***	-0,270***	-0,315***	-0,316***	0,090	0,090	0,198***	0,198***	0,003	0,003
korcsoport	-0,015	-0,015	-0,075***	-0,075***	-0,005	-0,005	0,031**	0,031**	-0,043**	-0,043**
isk. végz.	-0,980**	-0,980**	-0,020	-0,020	-0,211***	-0,211***	0,053	0,053	-0,191***	-0,191***
pre-post	–	-0,006	–	-0,006	–	-0,005	–	0,005	–	-0,007
adj. R ²	0,021	0,021	0,043	0,043	0,015	0,015	0,013	0,012	0,014	0,013
F	14,044***	10,531***	27,734***	20,794***	10,248***	7,684***	8,537***	6,402***	9,15***	6,865***

Megjegyzés: GTE: Gazdasági és turisztikai előnyök, TI: Társadalmi interakciók, KP: Közlekedési problémák, BK: Biztonsági kockázatok, GK: Gazdasági költségek. Pre-Post: Adatfelvétel időpontjai. * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

15. táblázat. A helyi lakosok percepciói a nem szerint (N=2005)

Hatásdimenziók	Férfi		Nő		T-próba
	M	SD	M	SD	
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)					
Növeli Budapest imázsát.	4,08	1,04	3,65	1,11	9,03***
Lehetőséget teremt arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen.	4,09	1,01	3,69	1,09	8,39***
Lehetőség Budapest kulturális értékeinek bemutatására.	4,07	1,01	3,61	1,10	9,81***
Növeli a budapesti lakosok vendégszeretét.	3,87	1,13	3,40	1,19	9,04***
Megrendezése előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára.	4,07	1,15	3,79	1,29	5,18***
Társadalmi interakciók (TI)					
Szervezése erősíti Budapest lakosainak az összetartozás érzését.	3,70	1,19	3,15	1,22	10,14***
Megrendezése növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,79	1,18	3,21	1,21	10,79***
A közös részvétel/ünneplés erősíti a közösséghez tartozás érzését.	3,71	1,19	3,21	1,21	9,35***
Lehetőséget teremt arra, hogy új emberekkel találkozzak.	3,35	1,40	2,77	1,39	9,16***
A magyar válogatott szereplése növeli a hazám iránt érzett büszkeségemet.	3,74	1,19	3,17	1,23	10,55***
Közlekedési problémák (KP)					
Parkolási problémákat okoz.	3,61	1,18	3,72	1,14	-2,17*
Forgalmi torlódásokat okoz.	3,58	1,16	3,73	1,14	-2,91***
Útlezárási problémákat okoz.	3,55	1,19	3,69	1,14	-2,73***
Biztonsági kockázatok (BK)					
Biztonságomért aggódom.	2,30	1,28	2,59	1,29	4,90***
Vonzhatja a terroristákat, emiatt növekszik a félelmem.	2,19	1,29	2,47	1,36	4,75***
Szurkolói zavargásokat okoz.	2,51	1,28	2,81	1,25	5,17***
Gazdasági költségek (GK)					
Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	3,97	1,09	3,92	1,12	1,03
Az új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan marad.	3,65	1,29	3,76	1,19	1,96*
Az árak emelkedését hozza magával.	3,81	1,07	3,92	1,15	2,13*

Megjegyzés: M: átlag; SD: szórás; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

A többváltozós varianciaanalízis (MANOVA) azt mutatta meg, hogy a „korcsoport” független változó statisztikailag szignifikáns hatással volt a válaszadók percepciójára az esemény észlelt hatásaival kapcsolatban (Wilks' Lambda: 0,891; $F = 2,169$; $p < 0,001$). A különböző életkori kategóriák mentén eltérő észlelések figyelhetők meg az Euro 2020 hatásaira vonatkozóan (16. táblázat). Az idősebb korosztályok általában a negatív hatásokat hangsúlyozzák, míg a fiatalabbak kedvezőbb véleménnyel vannak a gazdasági és turisztikai előnyökről és a társadalmi interakciókról. A válaszadók gazdasági és turisztikai hatásokkal kapcsolatos észleléseiben eltérések figyelhetők meg. A fiatalabb (18-29 éves) csoport fogalmazza meg a legpozitívabb véleményt a város nemzetközi ismertségének növekedéséről ($M = 3,98$; $SD = 1,07$) és a helyi vállalkozásokra gyakorolt kedvező hatásokról ($M = 3,98$; $SD = 1,14$). Ezzel szemben a 60 év feletti csoportok, különösen a 70 év feletti, mérsékelten alacsonyabb értékeket mutatnak (a város nemzetközi ismertségének növekedése: $M = 3,63$; $SD = 1,05$, és a helyi vállalkozások előnyei: $M = 3,62$; $SD = 1,12$). A 40–49 éves korosztály a legmagasabb átlagot adta arra az állításra, hogy az esemény *„lehetőséget teremt Budapest nemzetközi ismertségének növekedésére”* ($M = 4,01$; $SD = 0,98$). A legfiatalabb és a legidősebb korcsoportok között eltérés figyelhető meg a vendégszeretet növekedésével kapcsolatos állításnál ($M = 3,76$; $SD = 1,18$ és $M = 3,35$; $SD = 1,07$). A válaszadók társadalmi interakciókkal kapcsolatos percepciói a gazdasági és turisztikai előnyök átlagértékei alatt, de a Likert-skála középértékei feletti. Az *„új emberekkel való találkozás lehetőségére”* vonatkozó állítás kapta a legalacsonyabb átlagértéket, amely különösen alacsony a 70 év feletti körében ($M = 2,42$; $SD = 1,42$). A közös részvétel és ünneplés, a közösséghez tartozás és a nemzeti büszkeség érzése a 18-29 éveseknél kapta a legpozitívabb értékeléseket. A negatív hatásokra vonatkozó faktorok közül a gazdasági költségekkel, a közlekedési problémákkal és a biztonsági kockázatokkal kapcsolatos vélemények megítélésében nem mutatnak szignifikáns eltérést a korcsoportok között. A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos állítások átlaga minden korcsoportban a Likert-skála középértéke alatt maradnak.

16. táblázat. A helyi lakosok percepciói a korcsoportok szerint (N=2005)

Hatásdimenziók	18-29		30-39		40-49		50-59		60-69		70-89		F-próba
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)													
Növeli Budapest imázsát.	3,92	1,16	3,92	1,06	3,95	0,99	3,91	1,09	3,67	1,16	3,63	1,07	5,48***
Budapest nemzetközi ismertsége nő.	3,98	1,07	3,91	1,08	4,01	0,98	3,94	1,09	3,72	1,12	3,63	1,05	6,27***
A város kulturális értékeinek bemutatása.	3,91	1,13	3,91	1,02	3,88	1,02	3,88	1,11	3,68	1,11	3,54	1,12	6,16***
Növeli a lakosok vendégszeretetét.	3,76	1,18	3,71	1,17	3,68	1,12	3,66	1,18	3,41	1,23	3,35	1,19	6,51***
Előnyökkel jár a helyi vállalkozásoknak.	3,98	1,14	3,93	1,09	3,85	1,11	3,97	1,02	3,71	1,18	3,62	1,12	3,54***
Társadalmi interakciók (TI)													
Erősíti a lakosok az összetartozás érzését.	3,56	1,25	3,56	1,18	3,45	1,22	3,45	1,21	3,14	1,27	3,10	1,29	8,69***
Növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,63	1,26	3,63	1,17	3,51	1,22	3,56	1,21	3,24	1,27	3,13	1,23	9,94***
A közösséghez tartozás erősítése.	3,62	1,22	3,56	1,19	3,5	1,21	3,53	1,18	3,17	1,23	3,10	1,25	10,53***
Új emberekkel való találkozás.	3,38	1,36	3,24	1,35	3,26	1,37	3,01	1,41	2,7	1,43	2,42	1,42	23,41***
Hazám iránt érzett büszkeségem nő.	3,57	1,26	3,51	1,18	3,51	1,27	3,51	1,23	3,21	1,28	3,15	1,22	6,83***
Közlekedési problémák (KP)													
Parkolási problémákat okoz.	3,53	1,23	3,66	1,16	3,71	1,07	3,77	1,09	3,76	1,14	3,67	1,19	1,89
Forgalmi torlódásokat okoz.	3,61	1,21	3,73	1,12	3,66	1,13	3,71	1,09	3,69	1,16	3,61	1,19	0,73
Útlezárási problémákat okoz.	3,54	1,25	3,68	1,13	3,59	1,15	3,75	1,07	3,65	1,18	3,57	1,22	1,41
Biztonsági kockázatok (BK)													
Biztonságomért aggódok.	2,32	1,32	2,47	1,29	2,36	1,22	2,47	1,29	2,63	1,31	2,55	1,31	2,42*
Vonzhatja a terroristákat.	2,23	1,27	2,27	1,31	2,25	1,31	2,37	1,37	2,56	1,38	2,45	1,37	2,91**
Szurkolói zavargásokat okoz.	2,57	1,20	2,60	1,29	2,58	1,19	2,71	1,29	2,81	1,26	2,84	1,29	2,69*
Gazdasági költségek (GK)													
A szervezés túlzott kiadásai.	3,99	1,11	3,99	1,06	3,93	1,04	3,97	1,13	3,88	1,19	3,85	1,14	0,85
A sportlétesítmény kihasználatlan marad.	3,71	1,27	3,72	1,23	3,77	1,13	3,66	1,33	3,71	1,23	3,71	1,23	0,24
Az árak emelkedését hozza magával.	3,85	1,19	3,90	1,09	3,87	1,11	3,98	1,08	3,79	1,14	3,76	1,09	1,49

Megjegyzés: M: átlag; SD: szórás; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

A többváltozós varianciaanalízis (MANOVA) azt mutatta, hogy az „iskolai végzettség szintje” független változó statisztikailag szignifikáns hatást gyakorol a válaszadók percepciójára az esemény észlelt hatásaival kapcsolatban (Wilks' Lambda: 0,921; $F = 3,93$; $p < 0,001$). A középfokú végzettségűek a pozitív hatásokat, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők a negatív hatásokat kedvezőbben ítélik meg (17. táblázat).

A gazdasági és turisztikai előnyöket képviselő dimenzió esetén nincs szignifikáns eltérés, kivéve a „*lehetőséget teremt arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen*” változó esetén ($F = 3,55$; $p = 0,04$), ahol a középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők ($M = 3,91$; $SD = 1,04$) kedvezőbben ítélik meg, mint az alacsonyfokú ($M = 3,86$; $SD = 1,04$) és a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,70$; $SD = 1,26$).

A társadalmi interakciókat képző változók esetében a Likert-skála középértéke feletti az átlagok, azonban alacsonyabbak, mint a gazdasági és turisztikai előnyök dimenzióban. A középfokú végzettségűek pozitívabban értékelik a társadalmi interakciókat, például a „*Budapest lakosainak összetartozás érzését erősíti*” állításnál szignifikáns eltérés mutatkozik ($F = 4,49$; $p = 0,01$). A középfokú végzettségűek ($M = 3,50$; $SD = 1,20$) pozitívabban értékelik, mint az alacsonyfokú iskolai ($M = 3,31$; $SD = 1,15$) és a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,34$; $SD = 1,34$). Hasonlóképpen, a „*közös részvétel erősíti a közösséghez tartozás érzését*” állításnál is szignifikáns eltérés látható ($F = 3,93$; $p = 0,02$), ahol a középfokú végzettségűek ($M = 3,53$; $SD = 1,18$) magasabb értékelést adnak, mint az alacsonyfokú ($M = 3,36$; $SD = 1,15$) és a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,40$; $SD = 1,33$).

A közlekedési problémákat érintő állítások mindegyike szignifikáns eltéréseket mutat. Például a „*parkolási problémákat okoz*” állításnál az alacsonyfokú végzettségűek ($M = 3,95$; $SD = 1,06$) magasabb értéket adnak, mint a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,58$; $SD = 1,24$). Hasonló trend figyelhető meg a „*forgalmi torlódások*” és az „*útlezárási problémák*” kapcsán is.

A biztonsági kockázatokra vonatkozó állításokban is jelentős eltérések mutatkoznak. Például a „*biztonságomért aggódom*” állításnál a középfokú végzettségűek ($M = 2,59$; $SD = 1,30$) nagyobb aggodalmat jeleznek, mint az alacsonyfokú ($M = 2,48$; $SD = 1,25$) és a felsőfokú végzettségűek ($M = 2,41$; $SD = 1,32$). A terrorveszéllyel kapcsolatos állítás esetében a középfokú végzettségűek ($M = 2,52$; $SD = 1,33$) inkább aggódnak, mint az alacsonyfokú ($M = 2,05$; $SD = 1,31$) és a felsőfokú végzettségűek ($M = 2,32$; $SD = 1,33$).

Az „*előkészületek túlzott kiadások kapcsolódnak*” állítás esetében az alapfokú végzettségűek ($M = 4,09$; $SD = 1,13$) szignifikánsan magasabb értéket adnak, mint a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,84$; $SD = 1,14$). Az „*árak emelkedését hozza magával*” állításnál az alapfokú végzettségűek ($M = 4,09$; $SD = 1,07$) magasabb értéket adnak, mint a felsőfokú végzettségűek ($M = 3,62$; $SD = 1,13$). A sportlétesítmény jövőbeni kihasználtsága kapcsán negatívabb vélemény látható az alapfokú ($M = 3,99$; $SD = 1,10$), mint a középfokú ($M = 3,71$; $SD = 3,21$), valamint a felsőfokú ($M = 3,60$; $SD = 1,27$) végzettségűek körében.

17. táblázat. A helyi lakosok percepciói az iskolai végzettségük szerint (N=2005)

<i>Hatásdimenziók</i>	Alapfokú		Középfokú		Felsőfokú		F-próba
	M	SD	M	SD	M	SD	
Gazdasági és turisztikai előnyök (GTE)							
Növeli Budapest imázsát.	3,79	1,05	3,87	1,08	3,70	1,29	2,35
Lehetőséget teremt arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen.	3,86	1,04	3,91	1,04	3,70	1,26	3,55*
Lehetőség Budapest kulturális értékeinek bemutatására.	3,82	1,10	3,83	1,07	3,73	1,23	0,95
Növeli a budapesti lakosok vendégszeretét.	3,67	1,12	3,64	1,17	3,45	1,31	1,86
Megrendezése előnyökkel jár a helyi vállalkozások számára.	4,01	1,07	3,84	1,10	3,68	1,22	1,44
Társadalmi interakciók (TI)							
Szervezése erősíti Budapest lakosainak az összetartozás érzését.	3,31	1,15	3,50	1,20	3,34	1,34	4,49**
Megrendezése növeli a nemzeti büszkeségem érzését.	3,39	1,13	3,56	1,18	3,48	1,35	2,89
A közös részvétel/ünneplés erősíti a közösséghez tartozás érzését.	3,36	1,15	3,53	1,18	3,40	1,33	3,93**
Lehetőséget teremt arra, hogy új emberekkel találkozzak.	2,92	1,39	3,17	1,38	3,09	1,45	4,04*
A magyar válogatott szereplése növeli a hazám iránt érzett büszkeségemet.	3,37	1,13	3,51	1,19	3,41	1,38	2,01
Közlekedési problémák (KP)							
Parkolási problémákat okoz.	3,95	1,06	3,67	1,13	3,58	1,24	18,15***
Forgalmi torlódásokat okoz.	3,89	1,07	3,69	1,13	3,48	1,27	14,70***
Útlezárási problémákat okoz.	3,92	1,07	3,64	1,12	3,43	1,26	21,49***
Biztonsági kockázatok (BK)							
Biztonságomért aggódom.	2,48	1,25	2,59	1,30	2,41	1,32	3,95*
Vonzhatja a terroristákat, emiatt növekszik a félelmem.	2,05	1,31	2,52	1,33	2,32	1,33	14,32***
Szurkolói zavargásokat okoz.	2,65	1,23	2,79	1,26	2,52	1,29	8,88***
Gazdasági költségek (GK)							
Előkészületeihez túlzott kiadások kapcsolódnak.	4,09	1,13	3,92	1,09	3,84	1,14	4,61**
Az új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan marad.	3,99	1,10	3,71	1,21	3,60	1,27	10,04***
Az árak emelkedését hozza magával.	4,09	1,07	3,88	1,09	3,62	1,13	11,77***

Megjegyzés: M: átlag; SD: szórás; * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

A szocio-demográfiai változók (nem, korcsoport, iskolai végzettség) mentén kirajzolódó különbségek a faktorizált változókkal összefüggésben is megjelennek, és több esetben szignifikáns eltéréseket jeleznek, amelyeket a 18. táblázat szemléltet. A gazdasági és turisztikai előnyök szignifikáns statisztikai különbségeket mutatnak a nem és a korcsoportok között. A társadalmi interakciók és a biztonsági kockázatok esetén mindhárom szocio-demográfiai változó vonatkozásában statisztikailag szignifikáns eltérés figyelhető meg. A közlekedési problémák tekintetében a nem és az iskolai végzettség között mutatkozik szignifikáns különbség, míg a gazdasági költségek esetében ez csak az iskolai végzettség mentén mutatkozik.

A pozitív hatásokra vonatkozó dimenziók (GTE, TI) esetében a férfi válaszadók általában magasabb átlagértékeket mutatnak a nőkhöz képest. A negatív hatások (KP, BK, GK) esetében a férfiak átlagértékei alacsonyabbak. A hatások és a nem változó között a gazdasági költségek dimenzió (GK) kivételével statisztikailag szignifikáns eltérés figyelhető meg minden hatásdimenzió esetében: $F(GTE) = 1,11$; $p < 0,001$; $F(TI) = 6,24$; $p < 0,001$; $F(KP) = 20,59$; $p < 0,001$; $F(BK) = 8,98$; $p = 0,004$; tehát mind a pozitív, mind a negatív hatások esetében a férfiaknak általában kedvezőbb a véleményük.

Az egyes korcsoportok és a hatásdimenziók között csak a GTE, a TI és a BK esetében figyelhető meg statisztikailag szignifikáns eltérés ($F(GTE) = 7,59$; $p < 0,001$; $F(TI) = 15,09$; $p < 0,001$; $F(BK) = 3,22$; $p = 0,04$). A post hoc teszt eredményei alapján a GTE percepciói szignifikáns eltéréseket mutatnak ($p < 0,05$). A legfiatalabb (18-29 évesek) és a legidősebb (70 év feletti) korcsoport, továbbá a 30-39 és 60-69 évesek között szignifikáns eltérések figyelhetők meg, mivel a fiatalabb korcsoportok 0,36, illetve 0,22 átlagponttal magasabbra értékelik a gazdasági és turisztikai előnyöket. A TI dimenziójában a 18-29, 30-39, 40-49 és 50-59 éves korcsoportok rendre pozitívabb percepciót mutatnak, mint a 60 éves, illetve a 70 év feletti válaszadók korcsoportja. A fiatalabb korosztályok 0,45 átlagponttal látják pozitívabbnak a társadalmi interakciókat. A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos véleményekben szignifikáns eltérések figyelhetők meg csak a legfiatalabb (18-29) és a 60-69, illetve a 70 év feletti korcsoportok között ($p < 0,05$).

Az iskolai végzettség és a hatásdimenziók között minden dimenzióban, a GTE kivételével, szignifikáns eltérések figyelhetők meg: F(TI) = 6,24; $p < 0,05$; F(KP) = 20,59; $p < 0,001$; F(BK) = 8,98; $p < 0,01$; F(GK) = 14,21; $p < 0,001$ (18. táblázat).

18. táblázat. A hatásdimenziók átlagértékei a szocio-demográfiai változók mentén (N=2005)

<i>Változók</i>	GTE	TI	KP	BK	GK
Nem					
Férfi	4,04	3,64	3,58	2,34	3,83
Nő	3,62	3,09	3,72	2,63	3,86
T-teszt	1,11***	11,52***	-2,69*	-5,54***	0,72
Korcsoport (év)					
18-29	3,93	3,54	3,56	2,38	3,87
30-39	3,87	3,49	3,69	2,45	3,87
40-49	3,88	3,44	3,66	2,41	3,87
50-59	3,87	3,40	3,75	2,51	3,89
60-69	3,66	3,09	3,70	2,67	3,78
70-89	3,56	2,96	3,63	2,63	3,79
F	7,59***	15,09***	1,36	3,22*	0,70
Iskolai végzettség					
Alapfokú	3,83	3,21	3,94	2,40	4,05
Középfokú	3,83	3,40	3,64	2,58	3,83
Felsőfokú	3,70	3,24	3,43	2,30	3,69
F	1,98	6,24**	20,59***	8,98***	14,21***

Megjegyzés: GTE: Gazdasági és turisztikai előnyök; TI: Társadalmi interakciók; KP: közlekedési problémák; BK: Biztonsági kockázatok; GK: Gazdasági költségek

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

A post hoc tesztek eredménye szerint a TI percepciói a középfokú végzettségűek esetén körülbelül 0,2 átlagponttal magasabbak mind az alapfokú, mind a felsőfokú iskolai végzettségűekhez képest, tehát ők látják a legpozitívabbnak a társadalmi interakciókat. A KP és a GK dimenziók megítélésében minden iskolai végzettségi szint között statisztikailag szignifikáns eltérések figyelhetők meg ($p < 0,05$). A felsőfokú végzettségűek tartják a legkevésbé problémásnak a közlekedéssel kapcsolatos nehézségeket (-0,35, illetve -0,25 átlagponttal). A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos aggodalom a középfokú végzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb (0,23 átlagponttal), szemben az alap- és felsőfokú végzettségűekével. Összességében a férfiak és a fiatalabb korcsoportok kedvezőbben értékelik az esemény hatásait. A középfokú végzettségűek a pozitív hatásokat érzékelik kedvezőbben, míg az alapfokú végzettségűek esetében a negatív hatásokkal kapcsolatos percepciók a kiemelkedőbbek.

5.3. A hatásdimenziók megítélése a sporttal kapcsolatos érintettség mentén

A helyi lakosok sporttal kapcsolatos érintettségét a 19. táblázat szemlélteti az esemény előtti és utáni mintákon. A sportban való érintettség különböző formái, úgy, mint a sportesemény követése, a labdarúgás kedveltsége és az aktív sportban való részvétel az esemény előtt és után hasonló eloszlásokat mutat a budapesti lakosok körében. Az Euro 2020 követése kapcsán közvetlenül az esemény előtt a válaszadók 36,8%-a tervezte követni a torna mérkőzéseit, az esemény utáni mintán ez 37,5%-ra nőtt. A budapesti lakosok közel fele labdarúgó kedvelőnek vallja magát: esemény előtt 48,2%, az esemény után 48,0%. A sportban való aktív részvétel aránya szintén hasonló mindkét adatfelvételi időszakban. A sportban való érintettség különböző formáinak (Euro 2020 követése ($t = -0,53$; $p = 0,59$); labdarúgás kedveltsége ($t = 0,32$; $p = 0,74$); aktív sportban való részvétel ($t = 0,04$; $p = 0,96$) tekintetében a két adatfelvételi időpont alapján a két almintán nincs eltérés (19. táblázat).

19. táblázat. A sporttal kapcsolatos érintettség különböző formái az esemény előtt és után (N, %)

	PRE	POST
Az Euro 2020 követése		
Igen	369 (36,8%)	376 (37,5%)
Nem	634 (63,2%)	626 (62,5%)
Labdarúgás kedveltsége		
Igen	483 (48,2%)	481 (48,0%)
Nem	520 (51,8%)	521 (52,0%)
Sportban való aktív részvétel		
Igen	540 (53,8%)	547 (54,6%)
Nem	463 (46,2%)	455 (45,4%)

Megjegyzés: PRE: esemény előtt (N=1003); POST: esemény után (N=1002)

A bináris logisztikus regresszió elemzések eredményeit három táblázat foglalja össze (20. táblázat, 21. táblázat, 22. táblázat), külön bemutatva a sporttal kapcsolatos érintettség különböző formáinak összefüggéseit a hatások észlelése, a szocio-demográfiai háttérváltozók és az adatgyűjtés időpontja között. Az elsődleges modellek, amelyek az öt hatásdimenziót tartalmazták (GTE, TI, KP, BK, GK), a variancia 27,50% és 31,00% közötti részét magyarázzák. Ezek a modellek jó illeszkedést mutatnak: az esemény követése (EK: modell 1.) $\chi^2 (5) = 405,12$ ($p < 0,001$); a labdarúgás kedveltsége (LK) $\chi^2 (5) = 467,46$ ($p < 0,001$); és a sportban való aktív részvétel (SA) $\chi^2 (5) = 93,16$ ($p < 0,001$) esetében.

A második modellépítési lépésben létrejött modellek a szocio-demográfiai kontrollváltozókat is tartalmazzák, javított illeszkedést mutatva: az EK: $\chi^2 (13) = 637,96$ ($p < 0,001$); LK: $\chi^2 (13) = 739,29$ ($p < 0,001$); SA: $\chi^2 (13) = 498,79$ ($p < 0,001$), további 13-15%-át magyarázva a varianciának.

A harmadik modellépítési lépésben a modellek figyelembe veszik az adatgyűjtés időpontját is, amelyek az illeszkedéseket tovább javítják, így a végső modellek illeszkedései: EK modell: a Nagelkerke $R^2 = 0,401$ ($\chi^2 (14) = 638,17$; $p < 0,001$); az LK modell: a Nagelkerke $R^2 = 0,453$ ($\chi^2 (14) = 739,71$; $p < 0,001$); és az SA modell: a Nagelkerke $R^2 = 0,407$ ($\chi^2 (14) = 499,58$; $p < 0,001$). A bináris logisztikus regresszió a vizsgált esetek 70,80% és 76,20% közötti helyes klasszifikációját biztosítja. A Nagelkerke R^2 szerint a modellekben szereplő változók a variancia 40,10% és 45,30% közötti részét magyarázzák. A VIF értékek 1,12 alattiak, ami azt jelzi, hogy a változók között nincs multikollinearitás (Hair és mtsai, 2014). A Béta értékek a hatásdimenziók és a függő változók közötti kapcsolat irányát jelzik. A modellekben szereplő referenciakategóriák a következők: nem (férfi), korcsoport (18–29 évesek), iskolai végzettség (alapfok) és időpont (esemény előtt).

Az első modell (EK: modell 1.) függő változója az Euro 2020 követése. Az esemény mérközéseit követő válaszadók összességében kedvezőbb véleményt fogalmaztak meg a sportesemény hatásairól, mint azok, akik nem követték. Az egyes hatásdimenziók eltérő esélyhányadosokat mutatnak. A gazdasági és turisztikai hatások esetében a követők 44,8%-kal nagyobb valószínűséggel nyilvánítanak pozitív véleményt az Euro 2020 hatásairól ($\text{ExpB} = 1,448$). A társadalmi interakciók dimenziójában ez a valószínűség már 53,3% ($\text{ExpB} = 1,533$). Ezzel szemben a biztonsági kockázatokkal és a gazdasági költségekkel kapcsolatos negatív vélemények esélye 19,7%-kal ($\text{ExpB} = 0,803$), illetve 18,8%-kal ($\text{ExpB} = 0,812$) alacsonyabb a sporteseményt követők körében, mint a nem követőknél. A nők valószínűsége, hogy követik az Euro 2020-t, 32,1%-kal alacsonyabb a férfiakhoz képest ($\text{ExpB} = 0,679$). Az iskolai végzettség esetében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 19,6%-kal nagyobb valószínűséggel követik az Euro 2020 mérközéseit, mint az alapfokú végzettséggel rendelkezők ($\text{ExpB} = 1,196$). A kor előrehaladtával csökken a követés valószínűsége; a legnagyobb eltérés a 70 év felettiéknél mutatkozik, ahol a követés esélye 70,8%-kal ($\text{ExpB} = 0,292$) alacsonyabb, mint a legfiatalabb korcsoportban (20. táblázat).

20. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és az esemény követése: Bináris logisztikus regresszió eredményei

<i>Változók</i>	A sportesemény követése					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Exp(B)	B	Exp(B)	B	Exp(B)
Hatásdimenziók						
GTE	0,721	1,446***	0,802	1,449***	0,803	1,448***
TI	0,711	1,513***	0,719	1,533***	0,721	1,533***
KP	-0,059	0,969	-0,075	0,972	-0,075	0,973
BK	-0,286	0,799***	-0,291	0,801***	-0,293	0,803***
GK	-0,219	0,807***	-0,228	0,810***	-0,233	0,812***
Kontroll-változók						
<i>Nem</i>						
(ref. = férfi)						
Nő			-1,467	0,673***	-1,471	0,679***
<i>Korcsoport</i>						
(ref. = 18-29 év)						
30-39			-0,404	0,806**	-0,407	0,809**
40-49			-0,467	0,688**	-0,469	0,689**
50-59			-0,445	0,652**	-0,446	0,656**
60-69			-0,442	0,699**	-0,452	0,701**
70-89			-0,391	0,291**	-0,392	0,292**
<i>Iskolai végzettség</i>						
(ref. = alap)						
Középfokú			0,069	1,092	0,072	1,095
Felsőfokú			0,367	1,193*	0,347	1,196*
<i>Adatfelvétel időpontja</i>						
(ref.= esemény előtt)						
Esemény után					0,059	1,059
Nagelkerke R ²		0,271		0,400		0,401
Model χ^2 ; (df)		405,118		637,957		38,173
		(5) ***		(13) ***		(14) ***
Hosmer-Lemeshow test		$\chi^2= 11, 401$		$\chi^2 = 9,01$		$\chi^2 =8,63$
		p=0,21		p=0,34		p=0,38
Besorolási arány		71,1%		75,0%		75,3 %
N		2005		2005		2005

Megjegyzés: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001,

Hatásdimenziók rövidítése: GTE: gazdasági és turisztikai előnyök; TI: társadalmi interakciók; KP: közlekedési problémák; BK: biztonsági költségek; GK: gazdasági költségek.

A második modell (LK modell 2.) függő változója a labdarúgás kedveltsége. A sportágat kedvelők körében a gazdasági és turisztikai előnyök értékelése 4,9%-kal (ExpB = 1,049), míg a társadalmi interakciókra vonatkozó pozitív vélemények esélye 40,9%-kal (ExpB = 1,409) magasabb. A biztonsági kockázatok negatív véleményei 8,1%-kal (ExpB = 0,919), a gazdasági költségekkel kapcsolatosak pedig 27,4%-kal (ExpB = 0,726) alacsonyabbak. A nők 81,9%-kal kisebb valószínűséggel kedvelik a labdarúgást (ExpB = 0,181), és a kor előrehaladtával is csökken a sportág kedveltségének esélye (21. táblázat).

21. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és a labdarúgás kedveltsége: Bináris logisztikus regresszió eredményei

<i>Változók</i>	Labdarúgás kedveltsége					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Exp(B)	B	Exp(B)	B	Exp(B)
Hatásdimenziók						
GTE	0,911	1,042***	0,917	1,043***	0,919	1,049***
TI	0,814	1,404***	0,856	1,407***	0,856	1,409***
KP	-0,036	0,965	-0,059	0,966	-0,059	0,969
BK	-0,216	0,909***	-0,135	0,922**	-0,134	0,919**
GK	-0,328	0,721***	-0,348	0,726***	-0,348	0,726***
Kontroll-változók						
<i>Nem</i>						
(ref. = férfi)						
Nő			-1,697	0,180***	-1,696	0,181***
<i>Korcsoport</i>						
(ref. = 18-29 év)						
30-39			-0,381	0,803**	-0,378	0,803**
40-49			-0,665	0,666**	-0,762	0,667**
50-59			-0,681	0,607**	-0,679	0,603**
60-69			-0,507	0,602**	-0,505	0,603**
70-89			-0,552	0,576**	-0,553	0,575**
<i>Iskolai végzettség</i>						
(ref. = alap)						
Középfokú			-0,282	0,754	-0,281	0,756
Felsőfokú			-0,186	0,805	-0,186	0,804
<i>Adatfelvétel időpontja</i>						
(ref.= esemény előtt)						
Esemény után					0,078	1,081
Nagelkerke R ²		0,308		0,453		0,453
Model χ^2 ; (df)		467,46 (5)***		739,29 (13) ***		739,713 (14) ***
Hosmer-Lemeshow test		$\chi^2 = 4,91$ p=0,77		$\chi^2 = 7,62$ p=0,47		$\chi^2 = 5,23$ p=0,73
Besorolási arány		70,8%		76,0%		76,2%
N		2005		2005		2005

Megjegyzés: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001, Hatásdimenziók rövidítése: GTE: gazdasági és turisztikai előnyök; TI: társadalmi interakciók; KP: közlekedési problémák; BK: biztonsági költségek; GK: gazdasági költségek.

A harmadik modell (SA modell 3.) függő változója a sportban való aktív részvétel. Az aktívan sportoló válaszadók a gazdasági és turisztikai előnyöket 14,8%-kal ($\text{ExpB} = 1,148$) és a társadalmi interakciókat 15,5%-kal ($\text{ExpB} = 1,155$) nagyobb valószínűséggel észlelik pozitívan. A negatív hatások percepcióiban különbségek figyelhetők meg: a biztonsági kockázatokról alkotott negatív vélemények valószínűsége 10,8%-kal ($\text{ExpB} = 0,892$), a gazdasági költségeké pedig 28,8%-kal ($\text{ExpB} = 0,712$) alacsonyabb. A nők 59,4%-kal ($\text{ExpB} = 0,406$) kisebb eséllyel vesznek részt aktívan a sportban. Az idősebb korcsoportok (30 év feletiek) alacsonyabb valószínűséggel sportolnak, például a 30-39 éves korcsoport 12,1%-kal ($\text{ExpB} = 0,879$), míg a 40-49 évesek csoportjában 32,5%-kal ($\text{ExpB} = 0,675$) csökken az aktív részvétel valószínűsége (22. táblázat).

**22. táblázat. Az Euro 2020 észlelt hatásai és a sportban való aktív részvétel:
Bináris logisztikus regresszió eredményei**

Változók	Sportban való aktív részvétel					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Exp(B)	B	Exp(B)	B	Exp(B)
Hatásdimenziók						
GTE	0,807	1,144***	0,809	1,148***	0,809	1,148***
TI	0,668	1,151***	0,669	1,153***	0,692	1,155***
KP	-0,032	0,969	-0,075	0,968	-0,075	0,968
BK	-0,328	0,889***	-0,278	0,890***	-0,278	0,892***
GK	-0,314	0,731***	-0,341	0,712***	-0,341	0,712***
Kontroll-változók						
<i>Nem</i> (ref. = férfi)						
Nő			-1,561	0,406***	-1,571	0,406***
Korcsoport						
(ref. = 18-29 év)						
30-39			-0,251	0,879**	-0,251	0,879**
40-49			-0,554	0,675**	-0,554	0,675**
50-59			-0,576	0,562**	-0,576	0,563**
60-69			-0,458	0,632**	-0,458	0,633**
70-89			-0,387	0,679**	-0,387	0,687**
Iskolai végzettség						
(ref. = alap)						
Középfokú			0,072	1,075	0,072	1,076
Felsőfokú			0,347	1,415**	0,347	1,415***
Adatfelvétel időpontja						
(ref.= esemény előtt)						
Esemény után					0,054	1,056
Nagelkerke R ²	0,275		0,407		0,407	
Model χ^2 ; (df)	93,163		498,787		499,579	
	(5) ***		(13)***		(14) ***	
Hosmer-Lemeshowtest	$\chi^2 = 11,39$		$\chi^2 = 7,49$		$\chi^2 = 6,79$	
	p=0,18		p=0,49		p=0,56	
Besorolási arány	64,6%		72,9%		73,0%	
N	2005		2005		2005	

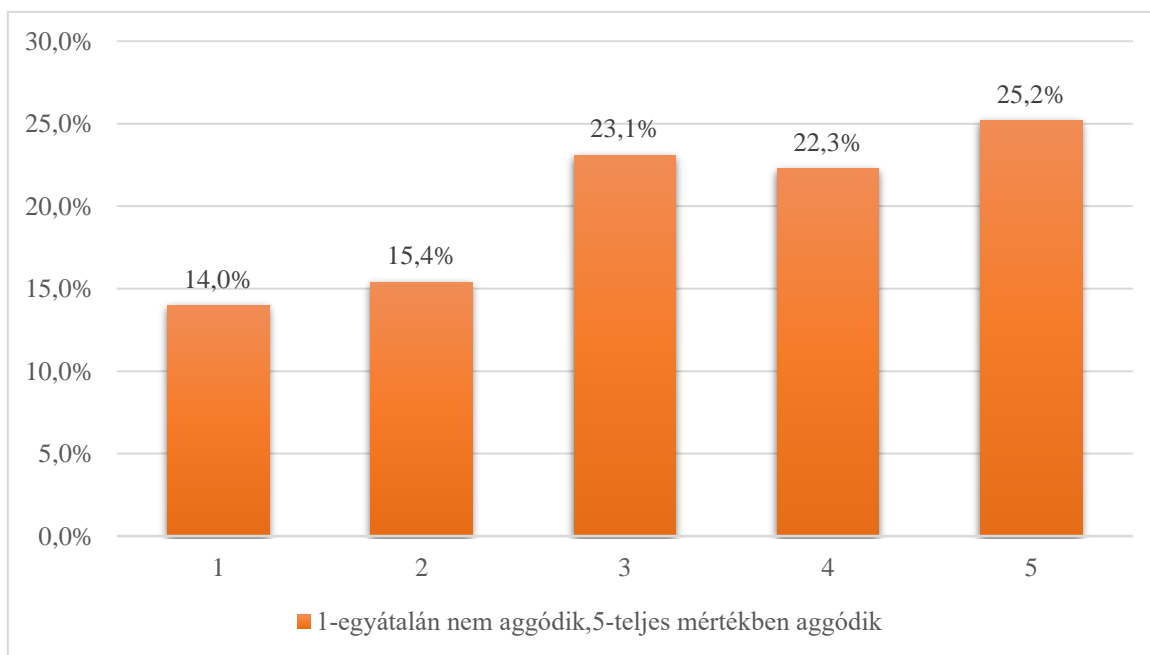
Megjegyzés: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001. Hatásdimenziók rövidítése: GTE: gazdasági és turisztikai előnyök; TI: társadalmi interakciók; KP: közlekedési problémák; BK: biztonsági költségek; GK: gazdasági költségek.

Összességében a sporttal kapcsolatos érintettség különböző függő változói mentén felépített modellek azt mutatják, hogy a sporttal valamilyen módon érintett válaszadók a hatásdimenziókról pozitívabb véleményt formálnak. Ez alól csak a közlekedési problémák dimenziója képez kivételt. A hatások és az érintettség közötti összefüggéseket tovább erősítik a szocio-demográfiai háttérváltozók. A férfiak, a fiatalabb korosztály és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők inkább érintettek a sportban. Az adatfelvétel időpontja viszont nem befolyásolja sem a lakosok sporttal kapcsolatos érintettségének mértékét, sem az érintettség és a hatások közötti összefüggést.

5.4. A Covid-félelem tükrében kialakuló véleménykülönbségek az Euro 2020 várt hatásairól

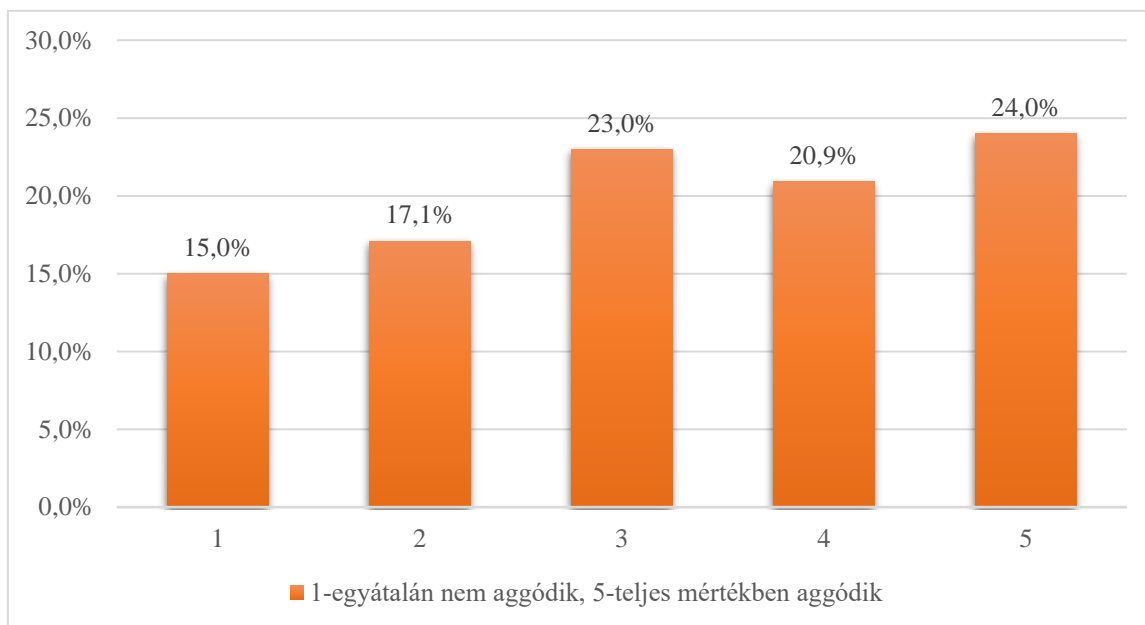
Ez a fejezet a vírus által okozott félelem szintjének szerepét elemzi az Euro 2020 észlelt hatásainak értékelésében. Bemutatásra kerülnek a klaszteranalízis eredményei, a különböző lakosságsoportok azonosítása, valamint azok profiljainak jellemzői. A klaszterek a Covid-19-től való félelem, valamint a fertőzések számának növekedésével kapcsolatos kérdésekre adott válaszok szerint kerültek meghatározásra.

A koronavírustól való félelem szintje két állításon keresztül került felmérésre, ahol az alacsonyabb értékek kisebb, míg a magasabb értékek pedig nagyobb aggodalmat jeleznek. A „Mennyire aggódik a Covid-19 járvány miatt?” kérdésre a résztvevők 29,4%-a alacsonyabb szintű aggodalmat jelzett, míg 47,5% magasabb szintű aggodalmat fejezett ki (8. ábra).



8. ábra. „Mennyire aggódik a Covid-19 járvány miatt?” – kérdésre adott válasz az Euro 2020 előtt (%) (N=1003)

A „Milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a Covid-19 fertőzöttek számát?” kérdésre adott válaszok megoszlása hasonló volt: a válaszadók 32,1%-a alacsonyabb szintű, míg 44,9% nagyobb félelmet érzett (9. ábra).



9. ábra. „Milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a Covid-19 fertőzöttek számát?” – kérdésre adott válasz az Euro 2020 előtt (%) (N=1003)

Mindkét kérdés esetében a válaszok széles skálán mozogtak, de az átlagok (M=3,22 és M=3,29) a közepes szintű aggodalom jelenlétére utalnak a Covid-19 kapcsán. A szórások azt jelzik, hogy a lakosok válaszaiban jelentős változatosság mutatkozik, vagyis sokan magas aggodalmat fejeznek ki, míg sokan egyáltalán nem aggódnak (23. táblázat).

23. táblázat. Helyi lakosok véleménye a Covid-19-hez kapcsolódó klaszterképző tényezőkről (N=1003)

<i>Klaszterképző változók</i>	M	SD
Ön mennyire aggódik a Covid-19 járvány miatt?	3,22	1,38
Ön milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a Covid-19 fertőzöttek számát?	3,29	1,37

Megjegyzés: M: átlag; SD: szórás

A klasszifikációs eljárás eredményeképpen három klaszter szegmentálódott. Az 1. klaszter az *"Aggódók"* elnevezéssel jelölve, a minta 41,1%-át teszi ki, és azokat a lakosokat képviselve, akik a leginkább aggódnak a vírustól és a Covid-19 esetek számának növekedésétől ($M = 4,56 \pm 0,25$). A 2. klaszter *"Közömbös"* -ként jelölve ($M = 3,06 \pm 0,18$), a minta 32,3%-át képviseli; a 3. klaszter *"Nem aggódók"* címkével ellátva, a lakosok 26,6%-át képviseli, a klaszter tagjai azok, akik a legkisebb aggodalmat mutatják a vírus kapcsán ($M = 1,49 \pm 0,41$). A 24. táblázat klasztercsoportonként mutatja be a szocio-demográfiai és a sporttal kapcsolatos változók kategóriái mentén található eloszlásokat, valamint tartalmazza a változók közötti összefüggések szignifikancia próbáit. A 25. táblázat a szocio-demográfiai és a sporttal kapcsolatos változók kategóriái mentén mutatja be a százalékos eloszlásokat a klasztercsoportok között.

24. táblázat. A klasztercsoportok közötti eltérések a szocio-demográfai változók és a sporttal kapcsolatos érintettség mentén (N=1003)

<i>Változók</i>	Aggódók (41,1%)	Közömbösek (32,3%)	Nem aggódók (26,6%)
Nem ($\chi^2(10) = 25,16; p < 0,001; C = 0,160$)			
Férfi	38,9	41,4	57,8
Nő	61,1	58,6	42,2
Korcsoport (év) ($\chi^2(10) = 25,18; p < 0,05; C = 0,113$)			
18-29	17,5	18,8	24,3
30-39	20,0	18,5	24,0
40-49	11,0	16,3	17,5
50-59	16,0	15,0	14,1
60-69	17,0	16,0	9,9
70-89	18,5	15,4	10,3
Iskolai végzettség ($\chi^2(4) = 54,52; p < 0,001; C = 0,166$)			
Alapfokú	28,1	11,6	9,9
Középfokú	59,1	71,5	66,9
Felsőfokú	12,8	16,9	23,2
Euro 2020 követése ($\chi^2(2) = 19,60; p < 0,001; C = 0,238$)			
Igen	43,3	51,7	72,6
Nem	56,7	48,3	27,4
Labdarúgás kedvelése ($\chi^2(2) = 42,15; p < 0,001; C = 0,207$)			
Igen	39,2	46,4	64,6
Nem	60,8	53,6	35,4
Sportban való aktív részvétel ($\chi^2(2) = 10,58; p < 0,01; C = 0,104$)			
Igen	33,3	34,5	45,0
Nem	66,7	65,5	55,0

25. táblázat. A szocio-demográfiai és sporttal kapcsolatos változók eloszlásai a klasztercsoportok között (N=1003)

<i>Változók</i>	Aggódók	Közömbösek	Nem aggódók
Nem			
Férfi	35,7	29,9	34,4
Nő	45,4	34,2	20,3
Korcsoport (év)			
18-29	36,4	30,8	32,8
30-39	39,9	29,1	31,0
40-49	31,5	36,4	32,2
50-59	43,3	32,0	24,7
60-69	47,3	34,9	17,8
70-89	50,0	32,0	18,0
Iskolai végzettség			
Alapfokú	34,4	20,9	14,7
Középfokú	37,3	35,4	27,3
Felsőfokú	31,1	32,3	36,5
Euro 2020 követése			
Igen	33,1	31,0	35,9
Nem	50,4	33,8	15,8
Labdarúgás kedvelése			
Igen	33,3	31,0	35,6
Nem	48,3	33,5	18,2
Sportban való aktív részvétel			
Igen	37,2	30,3	32,5
Nem	43,4	33,5	23,1

A klaszterek és a szocio-demográfiai, valamint a sporttal kapcsolatos érintettség változók közötti összefüggésvizsgálat (khi-négyzet próba) eredménye szerint mindenütt statisztikailag szignifikáns összefüggések figyelhetők meg ($p < 0,05$). Az összefüggés erőssége az egyes változók között rendre gyenge (Cramer-V (C) $< 0,3$) (24. táblázat).

A "nem aggódók" klaszterben magasabb a férfiak aránya, mint a másik két csoportban, hiszen 37%-kal több férfi tartozik a nem aggódók közé, mint nő. Korösszetételt tekintve a legfiatalabb csoport (átlagéletkor =43,9 év; SD=17,8). Magasabb arányban jellemző a felsőfokú végzettség (23,2%) a csoport tagjaira, de többségük középfokú végzettséggel rendelkezik. A sportra és az Euro 2020 mérkőzéseinek követésére a legnyitottabbak. A klaszter tagjainak 45%-a aktívan sportol, illetve több mint 70%-uk jelezte, hogy követni kívánja az Euro 2020 mérkőzéseit. A klaszter tagjainak többsége kedveli a labdarúgást (64,6%).

Az „*aggódók*” klaszterében a nők vannak többségben (61,1%), átlagéletkora 49,8 év (SD=18,1). A többi csoporthoz képest a legalacsonyabb iskolai végzettséggel jellemezhető ez a klaszter, és bár többségük középfokú végzettséggel rendelkezik, körükben magasabb az alacsonyabb végzettségűek (28,1%) és alacsonyabb a diplomások (12,8%) aránya. Erre a csoportra jellemző a legkisebb érdeklődés az Euro 2020 mérkőzéseiről, a klaszter tagjainak több mint fele (56,7%) egyáltalán nem érdeklődik az esemény iránt. A labdarúgás kedveltsége (39,2%), valamint a sportban való aktív részvétel aránya (33,3%) is alacsonyabb.

A „*közömbösek*” az „*aggódók*” klaszteréhez hasonló profilt mutat, nemi és életkori jellemzőiket, valamint a sporttal kapcsolatos érintettségüket tekintve. A csoport 71,5%-a középfokú végzettséggel, 16,9%-a diplomával rendelkezik. Az Euro 2020 mérkőzéseinek követési szándéka elmarad a „*nem aggódók*” csoportjától, ugyanakkor az „*aggódók*” klaszterénél nyitottabbak az esemény követésére (24. táblázat).

A szocio-demográfiai és a sporttal kapcsolatos változók kategóriái mentén a 25. táblázat mutatja be a százalékos eloszlásokat. A nők nagyobb mértékben tartoznak az *aggódók* közé (45,4%). Az iskolai végzettség tekintetében a felsőfokú végzettségűek körében magasabb a '*nem aggódók*' (36,5%), és alacsonyabb az '*aggódók*' (14,7%) aránya. Az Euro 2020 követése, a labdarúgás kedveltsége, valamint a sportban való aktív részvétel eloszlásai hasonló mintázatot mutatnak, ugyanakkor az '*aggódók*' körében magasabb a sportban nem érintettek aránya.

A MANOVA-teszt azt mutatja, hogy a "Covid-19-félelem mértéke" független változó statisztikailag szignifikánsan befolyásolja a lakosok véleményét a várt hatások megítélésében (Wilks' Lambda: 0,749, F = 23,45; p < 0,001).

A várt hatások dimezióiban szignifikáns különbségek mutatkoznak a klaszterek között: gazdasági és turisztikai előnyök (F = 18,3; p < 0,001), társadalmi interakciók (F = 21,2; p < 0,001), közlekedési problémák (F = 30,2; p < 0,001), biztonsági kockázatok (F = 41,3; p < 0,001), valamint gazdasági költségek (F = 10,7; p < 0,001).

A várt pozitív hatások (gazdasági és turisztikai előnyök, valamint a társadalmi interakciók), és a közlekedési problémák faktorai esetében mindhárom klaszter értékei szignifikánsan különböztek egymástól.

Mindegyik esetben a „*nem aggódók*” csoportja képviselte a leginkább pozitív véleményt, míg az „*aggódók*” klaszterére volt jellemző a szignifikánsan legnegatívabb várakozás az esemény hatásaival kapcsolatban. A biztonsági kockázatokat is a „*nem aggódók*” ítélték meg a leginkább pozitívnak, míg az *aggódók* és a „*közömbösek*” csoportjainak véleménye hasonlóan alakult ebben a kérdésben. Az Euro 2020 rendezéséhez kapcsolódó kiadásokat egyformán negatívan ítélte meg az „*aggódók*” és a „*nem aggódók*” csoportja is.

Ebben a kérdésben a „*közömbösek*” csoport tagjainak véleménye szignifikánsan kedvezőbb, mint a másik kettő klaszteré. A „*nem aggódók*” klaszter csoportjának tagjai a sportesemény gazdasági költségeinek kivételével, mind a pozitív hatások, mind a negatív tartalmú állítások esetében a legkedvezőbb pontszámokkal értékelték az állításokat. A gazdasági és turisztikai előnyökkel kapcsolatban szignifikánsan kedvezőbb várakozást fogalmaztak meg, mint a közlekedési és biztonsági kockázatokra, valamint a rendezéshez kapcsolódó költségek szintjére vonatkozóan. Az „*aggódók*” klaszter tagjai minden hatásdimenzió esetében a legkedvezőtlenebb véleményeket formáltak a hatásokról. Magasabbra értéklik a közlekedési problémákat, valamint a rendezvényhez kapcsolódó költségeket, mint a várható gazdasági és turisztikai előnyöket, valamint a pozitív társadalmi interakciók bekövetkeztét. A „*közömbösek*” klaszter tagjainak várakozásai az öt hatásdimenzióból négy esetében a minta átlagvéleményéhez közelítenek. Egyedül a rendezvényhez kapcsolódó költségek esetében fogalmaztak meg szignifikánsan kedvezőbb várakozást, mint a másik kettő klaszter tagjai (26. táblázat).

26. táblázat. A sportesemények hatásainak észlelése: Vélemények a Covid-19 félelem mentén kialakult budapesti lakosok csoportjai között (N=1003)

<i>Dimenziók</i>	Aggódók (41,1%)		Közömbösek (32,3%)		Nem aggódók (26,6%)		F	p érték	η^2
	M	SD	M	SD	M	SD			
Gazdasági és turisztikai előnyök	3,63	1,24	3,84	1,08	4,25	1,12	18,3	•••	0,39
Társadalmi interakciók	3,19	1,31	3,61	1,17	4,05	1,17	21,2	•••	0,45
Közlekedési problémák	4,27	1,01	3,92	1,02	3,52	1,17	30,2	•••	0,62
Biztonsági kockázatok	2,84	1,48	2,89	1,18	1,94	1,16	41,3	••	0,83
Gazdasági költségek	4,11	1,12	3,83	1,12	4,00	1,19	10,7	•	0,23

Megjegyzés: M: átlag; SD: szórás; η^2 : Parciális eta-négyzet; Hatásméret: 0,01 (kicsi), 0,06 (közepes), 0,14 (nagy) (Cohen 1988)

Jelmagyarázat:

- Különbségek minden csoport között;
- A 3. csoport jelentősen magasabb, mint az 1. és a 2. csoport;
- A 2. csoport jelentősen magasabb, mint az 1. és a 3. csoport.

6. MEGBESZÉLÉS

Ebben a fejezetben az empirikus kutatás eredményeinek értelmezésére kerül sor, nevezetesen az Euro 2020 eseménnyel kapcsolatos észlelt hatásokra vonatkozó eredmények magyarázata és összevetése történik a korábbi nemzetközi kutatásokkal. Az értekezés eredményeinek megvitatása a disszertáció 3. fejezetében megfogalmazott célkitűzések és hipotézisek alapján, azok sorrendjében kerül bemutatásra.

Fontos hangsúlyozni, hogy a szakirodalomban vizsgált hatások és a fogadó városok lakosainak a hatásokkal kapcsolatos percepciói nagyban függték az adott város történelmi, kulturális, gazdasági és környezeti jellemzőitől (Fredline és mtsai 2013; Yao és Schwarz 2018). A sportesemények jellege, mérete, helyszíne és időtartama szintén befolyásolhatja az észlelt hatásokat (Oshimi és mtsai 2016), így a nemzetközi kutatások eredményei nem általánosíthatók más sporteseményekre és lakosságcsoportokra (Polcsik és Perényi 2022).

A jelen kutatás kontextusa eltér a korábbiaktól tekintettel Budapest egyedi társadalmi, gazdasági és politikai helyzetére, amit az Euro 2020 új rendezési stratégiája és a pandémia is kiegészített. A 2010 óta a sport számára nyújtott politikai támogatás és pénzügyi garanciák kihasználásával Budapest a kontinentális- és világesemények szervezésének rendszeres helyszínévé vált. Ugyanakkor az olimpia rendezésével kapcsolatos törekvések, valamint a létesítményfejlesztésekkel szembeni ellenérzések miatt a sport területe gyakran belpolitikai csatározások színterévé változott (Garamvölgyi és Dóczy 2021).

Bár a labdarúgó Európa-bajnokság a világ egyik legnagyobb nemzetközi sporteseménye, az új rendezési stratégia lehetőséget adott olyan városok számára is, amelyek korábban még nem rendeztek vagy nem tudták önállóan lebonyolítani az eseményt. Budapest négy mérkőzés helyszínéül szolgált, így a jelentkező hatások az esemény sajátos jellegéből adódóan is eltérhetnek a korábbi Euro eseményekhez képest. Az országban a labdarúgás a legnépszerűbb sportág, a labdarúgó-válogatott mérkőzéseit pedig széles követő tábor kíséri figyelemmel. Így a sajátos környezet, a sportesemény egyedi jellemzői és a sportág társadalmi beágyazottsága is árnyalhatja az eredményeket.

Korábbi kutatásokban a különböző típusú sporteseményeket fogadó városok lakosainak véleményei a gazdasági és turisztikai előnyökre vonatkozó állítások kapcsán gyakran magas átlagértékeket kaptak. Ezzel összhangban, jelen kutatás szerint a helyi lakosok véleménye a pozitív hatásokról általánosságban kedvező, bár az átlagértékek nem érik el a 4-es szintet. Az autósport-események észlelt hatásait vizsgáló kutatásokban a helyi vállalkozások számára nyújtott lehetőségeket pozitívan értékelték (Fredline és mtsai 2013; Zhou 2010). A labdarúgó-világbajnokságok kapcsán kifejezetten magas átlagértékek jelentek meg a gazdasági és turisztikai előnyökre vonatkozóan (Kaplanidou és mtsai 2013; Kim és Petrick 2005). A Budapest népszerűsítésével és nemzetközi imázsának növekedésével kapcsolatos vélemények hasonló pozitív trendeket mutattak, ami arra utal, hogy az esemény különleges lehetőségként értékelhető, amely potenciálisan kedvező hatást gyakorolhat Budapest fejlődésére. Jelen kutatás eredménye egyezést mutat továbbá a Tour de France útvonalán fekvő városok lakosainak véleményeivel is, ahol a települések lakosai szintén úgy gondolták, hogy az esemény kiváló eszközként szolgált a városok népszerűsítésére (Balduck és mtsai 2011; Bull és Lovell 2007). Más kutatásokban is megfigyelhetők a városok ismertségének növekedésével kapcsolatos pozitív értékelések (Ma és mtsai 2013; Zhou és Ap 2009), ugyanis a sportesemények szervezése lehetőséget biztosíthat a médiában történő gyakori megjelenésre egy rövid időszak alatt.

Előző kutatásokban a helyi lakosok esetében pozitív vélemények figyelhetők meg az immateriális előnyökhöz kapcsolódó nemzeti büszkeség és közösségi összetartozás érzésének erősödése kapcsán (Gibson és mtsai 2014; Gursay és mtsai 2011). Ez összhangban áll jelen kutatás eredményeivel, ahol a legjobb értékeket tükröző társadalmi interakciókra vonatkozó állítások egyike a „*nemzeti büszkeség érzésének növekedése*”, ami nem meglepő, hiszen Magyarországon a labdarúgás a legnépszerűbb sportág, így a nemzeti büszkeség érzése erőteljesen megjelenhet (Perényi 2013). Az állítások viszont alacsonyabb értékelést kaptak a gazdasági és turisztikai előnyökhöz képest.

A dimenzió legalacsonyabb pontszámú állítása az „új személyekkel való találkozás lehetősége”, ami hasonló más kutatások eredményeihez (Vegara Ferri és mtsai 2021), annak ellenére, hogy ez az egyik olyan potenciálisan létrejövő pozitív hatás, amely a sportesemények szervezése során jelentkezhet (Deery és Jago 2010; Prayag és mtsai 2013; Zhou 2010). A kapcsolódó véleményeket valószínűleg befolyásolta a Covid-19 járvány, amely korlátozta a lakosok, a nézők és a turisták közötti interakciókat. A vírus ellen bevezetett biztonsági intézkedések, mint a maszkviselés és a távolságtartás betartása, valamint a lehetséges fertőzés miatti félelem negatív hatást gyakorolhatott más, a kutatásban vizsgált előnyök észlelésére is.

Hasonlóan más labdarúgó kontinentális- és világeseményekhez (Kaplanidou és mtsai 2013; Kim és mtsai 2006; Kim és Petrick 2005) és más típusú sporteseményekkel (Balduck és mtsai 2011; Caiazza és Audretsch 2015; Parra-Camacho és mtsai 2021) kapcsolatos kutatások tapasztalataihoz, az Euro 2020 következtében megnövekedett forgalommal és parkolási problémákkal kapcsolatos vélemények negatív megítélésűek. A Forma-1-es Ausztrál Nagydíjat rendező város lakosainak percepciói is azt mutatták, hogy az esemény szervezéséből származó jelentős negatív hatások közé sorolták a forgalmi problémákkal és a parkolási nehézségekkel kapcsolatos tényezőket (Fredline 2005; Fredline és mtsai 2013). A közlekedési problémák nehezen megoldhatók, különösen a labdarúgó-eseményekhez kapcsolódóan, ahol a stadion környékén a szurkolói zónák létrehozása és a nézői vonulások biztosítása általában útlezárást és gépjárműparkolási tilalmat von maga után (Parra-Camacho és mtsai 2018).

Hasonlóan más városok lakosainak percepcióihoz, jelen kutatás esetében sem jelent meg negatívan a sporteseményekhez kötődő biztonsági kockázatok kérdése (Perić 2018; Zhou és Ap 2009). A budapesti válaszadók többsége egyáltalán nem aggódik a terrorizmus vagy a huliganizmus veszélye miatt. Feltehetően ez azzal magyarázható, hogy a mérkőzések előtti közbeszédet a világjárványhelyzet uralta, háttérbe szorítva a migrációval és a terrorveszéllyel kapcsolatos híreket. Úgy tűnik, hogy a biztonságot veszélyeztető fenyegetések nem jelentek a szervező városok lakosainak véleményében (Ohmann és mtsai 2006). Ugyanakkor a nagyszabású sportrendezvények biztonságának garantálásába vetett bizalom hiánya már megfigyelhető volt a lakosok körében (Konstantaki és Wickens 2010).

Az infrastruktúra-építés finanszírozására fordított kiadások más területekről történő forráselvonáshoz vezethetnek (Ludvigsen és mtsai 2022), ami gyakran arra készítheti a helyi lakosokat, hogy akár tiltakozások formájában hallassák hangjukat (Vico és mtsai 2019). Budapest esetében központi finanszírozásból valósult meg a Puskás Aréna újjáépítése, amely a jövőben a világ legrangosabb (sport)eseményeinek adhat otthont (Géczi és Bardóczy 2017). A budapesti lakosok mégis jelentős aggodalmat fogalmaztak meg a létesítmény építési költségeivel, valamint jövőbeli kihasználtságával kapcsolatban, annak ellenére, hogy Ludvigsen (2019) szerint az Euro 2020 új rendezvényszervezési stratégiája a fogadó városok számára jelentősen kisebb pénzügyi terhet és kockázatot jelentett.

Összhangban a korábbi kutatások eredményeivel, a budapesti válaszadók percepciói a pozitív és a negatív hatástényezőkkel kapcsolatban megváltoztak az idő múlásával. A szakirodalom szerint a pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatos vélemények gyakran magasabbak az esemény előtt, mint azt követően (Hermann és mtsai 2013; Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011; Oshimi és mtsai 2016). Jelen kutatásban a két pozitív és a három negatív dimenzió esetében is szignifikáns eltérés figyelhető meg. A helyi lakosok hat hónappal az Európa-bajnokság után alacsonyabb értékeket adtak a hatások értékelésénél az előzetes, közvetlenül az esemény előtti véleményeikhez képest. Kim és munkatársai (2006) szerint az esemény előtt a lakosok nagy várakozásokkal tekintettek a 2002-es labdarúgó-világbajnoksághoz köthető hatásokra, azonban az esemény után a lakosok percepciói a pozitív hatásokkal kapcsolatban alacsonyabbak voltak. A nemzetközi kerékpárversenyt rendező város lakosainak körében végzett kutatások is kimutatták, hogy a lakosok észlelése például a gazdasági és turisztikai előnyökről jelentősen csökkent (Balduck és mtsai 2011; Ma és Rotherham 2016; Oshimi és mtsai 2016). Néhány esetben azonban rámutattak arra is, hogy az eseményeket követően a büszkeség érzése magasabb volt a lakosok körében (Helsen és mtsai 2022), mint például a 2010-es labdarúgó-világbajnokságot követően (Gibson és mtsai 2014). Az észlelések erősségének csökkenése a negatív hatásokra is igaz. A budapesti válaszadók a forgalmi torlódásokra és a parkolási nehézségekre vonatkozóan negatívabban nyilatkoztak az esemény előtt, mint azt követően. A kezdeti félelem oldódott hasonlóan Parra-Camacho és munkatársai (2018) kutatásához, ahol szintén a parkolási problémák megítélése kapcsán csökkenés mutatkozott a mérkőzések utáni időszakban.

Jelen kutatás egyezőséget mutat a korábbi tanulmányok eredményeivel (Garbacz és mtsai 2017; Gursoy és mtsai 2011; Kim és mtsai 2006) a tekintetben, hogy a sporteseményekhez kapcsolódó helytelen viselkedések, például a vandalizmus nem jelent meg a lakosok véleményében jelentős problémaként az eseményt követően sem. A gazdasági költséggel kapcsolatos véleményeket a helyi lakosok a korábbi tanulmányokban hasonlóan ítélték meg (Gursoy és mtsai 2011; Lorde és mtsai 2011), még azokban a tanulmányokban is, ahol a sportesemény szervezéséhez nem volt szükség jelentős beruházásra az infrastruktúra-fejlesztéshez vagy a stadionépítéshez (Balduck és mtsai 2011). A Forma-1 rendezésével kapcsolatos lakossági véleményekben negatív véleményt társítottak a szolgáltatások áremelkedéséhez és az infrastruktúrák építésével kapcsolatos költségekhez (Mao és Huang 2016; Kim és mtsai 2015) hasonlóan a dél-afrikai lakosokhoz, akik szerint a 2010-es labdarúgó-világbajnokság szervezéséhez kapcsolódó jelentős költségeket más területekre is fordíthatták volna, amelyek inkább szolgálhatták volna a helyi közösséget (Kaplanidou és mtsai 2013). Kim és munkatársai (2006) a 2002-es labdarúgó-világbajnokság kapcsán a dél-koreai lakosok percepciói között az eseményt követően a magas rendezési költségek miatti aggodalom szintjének növekedését azonosították (Kim és mtsai 2006), ezzel ellentétben az Euro 2020 után a válaszadók költségekkel kapcsolatos negatív véleményének erőssége csökkent.

A sportesemények előtti és utáni észlelések közötti eltéréseket a korábbi kutatások a kilátáselemeléssel magyarázták (Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011), amely szerint az egyének gyakran magasabb elvárásokat támasztanak egy esemény előtt, és az észlelt hatások az esemény után gyakran a várakozásokkal összehasonlítva csökkennek. Jelen kutatásban az összesített pozitív és negatív hatások tekintetében a helyi lakosok több pozitív, mint negatív hatást vártak az esemény előtt. Tehát, a helyi lakosok általános véleménye szerint az esemény pozitív hatásainak megítélése kedvezőbb volt. Bár az esemény utáni előnyök és hátrányok percepciói alacsonyabbak annál, mint amit a helyi lakosok korábban vártak, fontos hangsúlyozni, hogy az észlelt előnyök meghaladták az észlelt hátrányokat. Az esemény előtti várakozások a pozitív hatásokra vonatkozóan lehet, hogy nem voltak kiugróan magasak, mivel a Covid-19 világjárvány okozta bizonytalanságok miatt a labdarúgó Európa-bajnokság várható pozitív hatásai kevésbé hangsúlyozódtak.

Feltehetően ezért a kezdeti várakozások a hatásokkal szemben nem bizonyultak túlzónak, ami hozzájárult ahhoz, hogy a ténylegesen tapasztalt, esemény utáni pozitív hatások csökkenése mérséklődött. Ezenkívül a negatív hatásokkal kapcsolatos aggodalmak kezdetben általában magasabbak voltak, – összhangban a korábbi tanulmányok megállapításaival (Kim és mtsai 2006; Lorde és mtsai 2011) – mivel a személyek gyakran hajlamosak a potenciális veszteségeket inkább hangsúlyozni a várható előnyökkel szemben. Az esemény után észlelt pozitív hatások ugyan alacsonyabbak, bár a csökkenés mértékét figyelembevéve az esemény pozitív hatásai a lakosok véleményei alapján továbbra is jelentősnek tekinthetők.

Összhangban néhány korábbi tanulmány eredményeivel, jelen kutatásban a hatásokkal kapcsolatos vélemények a szocio-demográfiai változók (nem, korcsoport, iskolai végzettség) mentén eltéréseket mutatnak. Több nemzetközi kutatás is hasonló eredményeket azonosított a nem, az életkor és az iskolai végzettség mentén a hatásokkal kapcsolatos véleményekben, bár szignifikánsan nem minden hatásdimenzió esetében találtak összefüggéseket (Chen és Tian 2015; Lee és mtsai 2013; Kim és Petrick 2005; Parra-Camacho és mtsai 2021). Az eredmények a társadalmi csereelmélettel magyarázhatók, mivel a fogadó város lakosságának minden tagja egyéni társadalmi cserekapcsolatokkal rendelkezik (Waitt 2003). Hasonlóan Ma és Rotherham (2016) és Mao és Huang (2016) eredményeihez jelen kutatásban is jelentős eltérések figyelhetők meg a nem mentén; a férfiak minden állítás esetében magasabb átlagpontoszámot mutatnak, mint a nők. Érdekes módon Allan (2018) csak a gazdasági előnyök tekintetében talált eltéréseket az U17-es női labdarúgó-világbajnokság hatásaival kapcsolatos percepciókban. Ugyanakkor számos korábbi tanulmányban nem találtak eltéréseket a lakosok véleményében a nem, mint változó alapján (Chen és Tian 2015; Ma és mtsai 2013; Zhou 2010). Ellentétben jelen kutatás eredményeivel, léteznek olyan példák is, ahol a nők pozitívabb véleményt formáltak a hatásokról, mint a férfiak (Liu 2016; Kim és Petrick 2005). Kim és Petrick (2005) tanulmányában a dél-koreai nők a férfiaknál kedvezőbben értékelték a 2002. évi labdarúgó-világbajnokság pozitív hatásait, ellenben a budapesti női válaszadók minden hatásdimenziót negatívabban értékelték. A disszertáció eredményei azzal magyarázhatók, – összhangban a társadalmi csereelmélettel – hogy a férfiak általában gyakrabban és intenzívebben vesznek részt a sporteseményeken, amely jelentősebb személyes élményekhez vezethet.

A fogadó város lakosainak korcsoportjai mentén történő percepciók összehasonlítása kapcsán a korábbi kutatásokban gyakran a fiatalabbak adtak pozitívabb véleményeket a sportesemények hatásairól (Mao és Huang 2016; Oshimi és mtsai 2016). Az Euro 2020 észlelt hatásaival kapcsolatos eredmények ezt megerősítik, ugyanis a legfiatalabb helyi lakosok pozitívabban értékelték az esemény gazdasági és turisztikai előnyeit, valamint a társadalmi interakciókkal kapcsolatos állításokat. Megfigyelték továbbá, hogy az életkor előrehaladtával növekszik a negatív hatásokkal kapcsolatos aggodalom szintje (Parra és Camacho és mtsai 2020; Waitt 2003). Ezzel szemben az Euro 2020 lehetséges negatív hatásai közül a gazdasági költségeket és a közlekedési problémákat minden korcsoport hasonlóan értékelt, viszont a biztonsági kockázatokról az idősebbek negatívabb véleményt fogalmaztak meg. A labdarúgó-világbajnokságokat rendező városok lakosainak körében végzett kutatások közül Kim és Petrick (2005) szintén eltéréseket talált a korcsoportok mentén, ugyanakkor eredményük szerint inkább a fiatalabb válaszadók azok, akik negatívabb hatásokat észleltek, míg Ohmann és munkatársai (2006), valamint Gibson és munkatársai (2014) nem találtak eltéréseket az életkorkategóriák mentén. A korcsoportok szerinti eltérő percepciók a szociális és a szabadidős egyéni jellemzőkkel magyarázhatók. Az idősebbek általában kevesebb közvetlen élményt és interakciót élnek meg a sportesemények kapcsán, ami befolyásolhatja a sportesemények hatásainak értékelését.

Az iskolai végzettség növekedésével a helyi lakosok nagyobb valószínűséggel ismerhetik fel az eseményhez kapcsolódó lehetséges problémákat és költségeket (Lee és mtsai 2013). Korábbi kutatásokban a felsőfokú végzettségűek csoportja nagyobb egyetértést mutatott néhány negatív hatással kapcsolatban az alacsonyabb végzettségű csoportokhoz képest, ugyanakkor Chen és Tian (2015) és Mao és Huang (2016) szerint mérsékelten vagy egyáltalán nem volt befolyásoló szerepe az iskolai végzettségnek a hatások észlelésére vonatkozóan. Jelen kutatásban az alapfokú és a középfokú iskolai végzettséggel rendelkező lakosok kedvezőbb véleményeket alkottak az esemény pozitív hatásairól a felsőfokú végzettségűekhez képest. Az esemény gazdasági költségei az alapfokú végzettségűek, míg a közlekedési problémák megítélése a felsőfokú végzettségűek körében hangsúlyosabbak. A meglévő szakirodalmi eredményekhez képest jelen esetben jelentősebb mértékű különbségek azonosíthatók az iskolai végzettség mentén; ugyanakkor ezek az eltérések a nagymintás jellegből is fakadhatnak.

A sporttal kapcsolatos érintettség különféle formái (esemény követése, labdarúgás kedveltsége, sportban való aktív részvétel) olyan változók, amelyek befolyásolták a helyi lakosok percepcióit. Úgy tűnik, hogy a sport általi érintettség összefügg az Euro 2020 hatásainak észlelésével; minél inkább érintett az egyén a sport különböző formáiban, annál kedvezőbbnek értékeli az esemény hatásait. A korábbi kutatásokkal összhangban (Helsen és mtsai 2022; Kim és Kaplanidou 2019; Taks és Rocha 2022) a sportban érintett személyek elégedettebbek voltak a sportesemény hatásaival és nagyobb valószínűséggel nem értettek egyet a negatív hatásokkal. Mindemellett a sportba való bevonódás elmélete is azt támasztja alá, hogy a sportban való érintettség különböző formái hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a helyi lakosok pozitívabban vélekedjenek a sportesemény hatásairól. Így a sportban való aktív részvétel, a futball kedveltsége és az Euro 2020 mérkőzések követése összefüggésbe hozható a sportesemény rendezéséhez köthető potenciális előnyök kedvezőbb megítélésével, valamint a felmerülő esetleges problémákra vonatkozó pozitívabb véleményekkel.

A Covid-19 világjárványtól való félelem megismerésére fókuszáló kutatások azonosították azokat a társadalmi csoportokat, amelyek magasabb aggodalmat és félelmet mutattak a vírus iránt. Általában a Covid-19-től való félelem megítélésében a nem, a korcsoportok és az iskolai végzettség szerinti eltérések jelennek meg; a nők és az alacsonyabb iskolai végzettségűek, valamint az idősebb korcsoportok félelme általában magasabb (Cvetković és mtsai 2022; Lippold és mtsai 2020; Luo és mtsai 2021). Jelen kutatásban hasonlóak a járványtól való félelem mintázatai a szocio-demográfiai változók tekintetében.

Vegara-Ferri és munkatársai (2021) hasonló kutatást végeztek, szegmentálási eljárást alkalmazva a Covid-19-től való félelem mentén a spanyolországi Burgos város lakosainak körében, ahol a karantén után rendezték meg a La Vuelta kerékpáros sporteseményt. Összhangban jelen kutatással a klaszteranalízis három csoportot azonosított. A szegmentált csoportok eltérő véleményekkel rendelkeztek az esemény hatásairól. A „nem aggódók” klaszter tagjai kedvezőbb véleményeket alkottak az esemény pozitív és negatív hatásaival kapcsolatban. Ez a csoport többségében férfiakból állt, és minél nagyobb volt a félelem szintje, annál nagyobb volt a nők aránya a csoportokban.

Az eredmények összhangban állnak a korábbi tanulmányokkal, amelyek megállapították, hogy a nők jelentősebb félelmet éreznek a vírussal kapcsolatban, mint a férfiak (Cvetković és mtsai 2022; Luo és mtsai 2021).

Az „*aggódók*” csoportjában a nők mellett az idősebb korcsoportok és az alacsonyabb iskolai végzettségűek aránya is magasabb. Az idősebb korosztály több egészségügyi kockázati tényezővel rendelkezik, ezért általában magasabb félelem jelenik meg körükben (Cvetković és mtsai 2022; Öcal és mtsai 2020). A korcsoportok mentén azonosított eltérés ellentétben a Vegara-Ferri és munkatársai (2021) eredményéhez, ahol nem találtak különbséget. A felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező budapesti válaszadók aránya magasabb a „*nem aggódók*” csoportjában, ami abból fakadhat, hogy az alacsonyabb végzettségűek gyakran kevésbé tájékozottak a Covid-19 járvánnyal kapcsolatos információkról, ezért a félelmük is jelentősebb (Cvetković és mtsai 2022; Lippold és mtsai 2020; Öcal, és mtsai 2020).

Vegara-Ferri és munkatársai (2021) szerint az eseményre látogatók aránya magasabb a „*nem aggódók*” csoportjában, ami összhangban van jelen kutatás eredményeivel. Az Euro 2020 mérkőzéseinek követési szándéka mellett, a sportban való aktív részvétel és a labdarúgás kedveltsége is számottevőbb ezen csoportban. A kirajzolódott különböző lakosságcsoportoknak a hatásokról alkotott eltérő véleményei a társadalmi csereelmélet megközelítésével is magyarázhatóak, ugyanis a vírustól való félelem és aggodalom az eseményhez kapcsolódó költségek tekinthetők. Ebben az értelemben a vírustól való félelem megjelenik a pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatos lakossági véleményekben is; ha a félelem észlelése alacsonyabb, akkor a kapcsolódó költségek is csökkennek, és kedvezőbb percepciók alakulhatnak ki az esemény hatásairól. Az eltérő félelem és aggodalom szintek mögött meghúzódó gondolatok lehetnek: a mérkőzések miatt kialakuló koncentrált tömeg a városi térben megkönnyítheti a vírus terjedését, ugyanakkor a biztonsági intézkedések betartásával, a vírus terjedésének megelőzésével az esemény szervezése előnyöket hozhat a város és az egyének számára.

7. KÖVETKEZTETÉSEK

A doktori értekezés záró fejezete először a megfogalmazott hipotézisek ellenőrzésével foglalkozik, majd az eredmények alapján következtetéseket von le a budapesti lakosok véleményéről az Euro 2020 hatásaival kapcsolatban. Ezt követően az értekezés gyakorlati-szakpolitikai jelentőségeinek, majd a kutatás limitációinak és jövőbeni kutatási megközelítéseinek ismertetését is tartalmazza.

7.1. A hipotézisek ellenőrzése

A disszertáció feltételezései, miszerint az Euro 2020 hatásaival kapcsolatos lakossági véleményekben -

1. eltérések mutatkoznak az esemény előtti és utáni időszakban, **igazolódott**. Az esemény előtti és utáni percepciók között szignifikáns eltérések figyelhetők meg mind az öt hatásdimenzió tekintetében.
2. eltérés van a szocio-demográfiai változók mentén
 2. a. különbség van a nem alapján, **igazolódott**. A férfiak az esemény gazdasági és turisztikai előnyeit, valamint a társadalmi interakciókat kedvezőbbnek értékelték; a nők negatívabb véleményt fogalmaztak meg a rendezési költségekhez és a biztonsági kockázatokhoz köthető hatásokról.
 2. b. eltérés van a korcsoportok alapján, **igazolódott**. A fiatalabbak jellemzően pozitívabb véleményt fogalmaztak meg, míg az idősebb korcsoportok több lehetséges problémát, köztük a rendezvényt kapcsolatos költséget negatívabban értékelték.
 2. c. eltérések vannak az iskolai végzettség kategóriái alapján, **igazolódott**. A középfokú végzettséggel rendelkezők kedvezőbben értékelték az esemény pozitív hatásait; az alacsony végzettségűek a gazdasági költségekhez társítottak negatívabb véleményt; több hatásdimenzió esetében szignifikáns eltérés mutatkozott.

3. a sport általi érintettség (pl. Euro 2020 követése, labdarúgás kedvelése, aktív sportban való részvétel) pozitívan befolyásolja az Euro 2020 hatásaival kapcsolatos véleményeket, **igazolódott**. A sport által érintett lakosok kedvezőbb véleményt alakítottak ki a pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatban.
4. a Covid-19 vírussal szembeni félelem és aggodalom szintje befolyásoló hatással bír, **igazolódott**. Azok a lakosok, akik a legnagyobb félelmet és aggodalmat mutatták a pandémia kapcsán, negatívabb értékeléseket adtak minden elemzett hatásdimenzióban; véleményük szignifikáns eltéréseket mutatott a többi szegmentált lakossági alcsoporthoz képest.

7.2. A kutatás gyakorlati-szakpolitikai jelentősége

A disszertáció tudományos eredményei több szempontból is hozzájárulnak a szakirodalomhoz: egyrészt csupán néhány nemzetközi kutatáshoz hasonlóan (pl. Helsen és mtsai 2022; Oshimi és mtsai 2021) reprezentatív mintán vizsgálta a fogadó város lakosainak véleményét, másrészt tette ezt két különböző időpontban a rendezvényt megelőzően és azt követően is. A labdarúgó Európa-bajnokságot rendező város lakosainak percepcióit az esemény előtt és után eddig nem csak hazánkban, de még a nemzetközi tudományos szakirodalomban sem vizsgálták.

A sporteseményeket rendező városok lakosainak véleménye különösen fontos kérdés olyan városok esetében, ahol a nemzetközi sportrendezvények szervezése prioritást élvez a gazdaság-, a turizmus- és a (sport)infrastruktúra fejlesztése szempontjából. Mivel Budapest már most is jelentős nemzetközi elismerésnek örvendő város a kontinentális- és világesemények rendezésében, amelynek szerepét a jövőben tovább erősítheti, a disszertáció eredményei a városvezetés és a helyi közösségek számára egyaránt hasznos visszajelzéseket és iránymutatásokat adhatnak; alapját képezhetik a célzott tájékoztatási stratégiák kialakításának.

A korábbi hazai és nemzetközi tapasztalatok szerint a nagyszabású sportesemények rendezésére pályázó városokban gyakran ellenállás mutatkozik a helyi lakosság részéről a rendezéssel és a rendezés költségeivel kapcsolatban. Ez a legtöbb szervező városban nagy kihívást jelent.

Mindemellett ma már a nemzetközi sportszervezetek számára is létfontosságú, hogy a sportrendezvényeket társadalmi konszenzus mellett, gazdasági biztonságban, politikai és gazdasági botrányoktól, valamint társadalmi felháborodástól mentesen rendezzék.

A hatásokkal kapcsolatos percepciók összehasonlító vizsgálata során azok időbeli változékonyságára derült fény a budapesti lakosok esetében is, mivel az esemény előtti és utáni vélemények között jelentős eltérések voltak. A kutatás eredményeinek figyelembevételével a jövőbeli sportesemények a rendezvény előtti és azt követő kommunikációjában a differenciáltság alkalmazása hangsúlyozandó. A tájékoztatásban a szervezők jobban igazodhatnak a helyi lakosok igényeihez, megoldásokat és válaszokat nyújtva aggodalmaikra. Ehhez kapcsolódóan jó példa az, hogy az Euro 2020 hatásaival kapcsolatos lakossági véleményekben megjelenő eltérések azonosításánál a szocio-demográfiai változók szerepe is differenciált módon mutatkozott meg. Az eredmények alapján a jövőbeli nemzetközi sportrendezvények tervezése során érdemes lenne elkülönülten is tájékoztatni, üzenetekkel megcélozni a nőket és az idősebb korcsoportokat akár a családon, az iskolákon, a munkahelyeken és a sportegyesületeken keresztül.

Továbbá, a nemzetközi sportesemények tervezése és lebonyolítása során javasolt figyelembe venni a helyi lakosok sporttal kapcsolatos érintettségét, annak szintjét és mintázatát. Javasolt olyan csoportokat bevonni, akik kevésbé vagy egyáltalán nem vesznek részt a sportban. Az ilyen célzott megközelítések növelhetik a sport iránti érdeklődést, valamint támogatást nyújthatnak a sporteseményekhez kapcsolódó közösségi aktivitásokhoz. A helyi közösségek aktív részvétele a sportban jelentős hatással lehet a sportrendezvények társadalmi elfogadottságának és támogatottságának növelésére. Ezért indokolt a sportban való részvétel ösztönzése, amely különös értéket képvisel a sportesemények társadalmi támogatottsága szempontjából is.

A vilá járvány ellenére a válaszadók többsége úgy vélte, hogy az Euro 2020 várható gazdasági, turisztikai és társadalmi előnyei a város közösségének javára válnak, ezért pozitív véleményt fogalmaztak meg a hatásokról. Tették ezt annak ellenére, hogy Budapest volt az egyetlen helyszíne az Euro 2020-nak, ahol a többi tíz rendező várossal ellentétben nem vezettek be nézőtéri korlátozásokat az ott rendezett négy mérkőzésre.

A város modellértékű lett a Covid-19 rendezvényekre vonatkozó szabályok végrehajtásában. Az Euro 2020 várható hatásaival kapcsolatos lakossági vélemények megismerése a világjárvány idején tanulságos és értékes információkkal szolgálnak a jövőben hasonló körülmények között zajló sportesemények tervezéséhez.

Összefoglalóan a doktori értekezés az Euro 2020 hatásait hozza összefüggésbe a helyi lakosok azokról alkotott véleményével, így a disszertáció eredményeiből levonható következtetések a hazai rendezésű nemzetközi sportesemények kandidálási folyamatainak kezelése, tervezése és kommunikációja során különösen hasznos ismereteket és támpontokat adhatnak. A tájékoztatási stratégiák optimalizálása lehetővé tehetné a pozitív hatások maximalizálását, a negatív következmények minimalizálását, ami a sportesemények fenntarthatóságát is szolgálhatja.

7.3. A kutatás korlátai

A jelen kutatás eredményeinek alkalmazása során fontos figyelembe venni az esetleges korlátait is. Az egyik limitáció, hogy a kutatás kizárólag Budapest lakosságára terjed ki, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az Euro 2020 mérkőzései összesen tizenegy európai városban zajlottak. A disszertáció eredményei csak a magyar szocio-kulturális kontextusban értelmezhetők, ország-specifikus jellegűek. Bár a hatásokkal kapcsolatos vélemények megismerése a város reprezentatív mintáján alapult mind az esemény előtt, mind után, a kutatás alapsokaságát Budapest felnőtt lakossága (18-89 évesek között) jelentette, és a kiskorúakat (18 év alattiak) nem vette figyelembe. A mérőeszköz megfogalmazása a magyar kulturális értelmezhetőséghez és az Euro 2020 társadalmi és környezeti kontextusához igazodott. A kérdőívben felhasznált hatásokkal kapcsolatos állítások kiválasztott számú észlelt pozitív és negatív hatást tartalmazott, bár a megközelítés többdimenziós volta ellenére kutatási korlát lehet, hogy további hatásokat nem vont be a vizsgálatba. A kutatás a lakosok észlelését öt hatásdimenzió mentén vizsgálta, és azok időbeli változásait is elemezte. Az elemzés nem tér ki az észlelt hatások és a sportrendezvény társadalmi támogatottsága közötti összefüggésekre (pl. Al-Emadi és mtsai 2017; Balduck és mtsai 2011; Duan és mtsai 2020), ugyanis ezek már szétfeszítették volna a disszertáció kereteit.

7.4. A lehetséges kutatási irányok

Jövőbeni új kutatási irányt jelenthet a nem rendező városok lakosainak percepcióival kapcsolatos vizsgálat is, mely fontosak és az új perspektívát teremthet a rendező városok, országok helyi közösségeire vonatkozó teljesebb kép kialakításában.

Az új kutatási irányokat újabb kutatási módszerek alkalmazása is kiegészítheti, mint például a kérdőíves módszertan kiegészítése kvalitatív módszerek alkalmazásával. Ezek az újabb megközelítések a téma jövőbeni vizsgálata során lehetőséget adhatnak a hatásokkal kapcsolatos percepciók mélyebb értelmezésére és a véleménykülönbségek jobb megértésére.

A sportesemények társadalmi támogatottsága külön elemzések tárgya is lehet, mely a sportesemények fenntarthatóságával kapcsolatos új megfontolásokat eredményezhet (Perényi, Laczkó és Polcsik 2023). Az elemzésekbe háttérváltozók, mint például a foglalkozás típusa (Kim és Petrick 2005), a családi állapot (Ritchie és mtsai 2009), az egyén jövedelmi szintje (Chen és mtsai 2018; Ma és mtsai 2013), a távolság az esemény helyszíne és a lakóhely között (Waitt 2003), a városban eltöltött lakóidő (Vetitnev és Bobina 2017) és a kormány irányába mutatott bizalom szintje (Gursoy és mtsai 2017; Kim és Manoli 2022) és további változók bevonása értékes információkat nyújthatnának. További kutatások segítenének annak megértésében, hogy a sportban való érintettség hogyan befolyásolja a sportesemények hatásairól alkotott véleményt, a helyi lakosok szubjektív életminőségét (Kaplanidou és mtsai 2013; Littlejohn és mtsai 2016) és a sportrendezvények iránti társadalmi támogatottságot (pl. Chen és mtsai 2018; Kim és Kaplanidou 2019; Ribeiro és mtsai 2022).

A sporttal kapcsolatos érintettség formáit érdemes lenne további alkategóriákra bontani, figyelembe véve a meglévő szakirodalom skáláit, például a sportban való részvételi skálát (Beaton és mtsai 2011; Shank és Beasley 1998) vagy a sportrajongás skáláit (Wann és mtsai 1999). Továbbá, bár a két adatgyűjtési időponttal rendelkező ismételt keresztmetszeti kutatás reprezentatív volt a város lakosságára nézve, a jövőbeni kutatások során érdemes lenne megvalósítani egy hosszabb távú longitudinális megközelítést, amely pontosabb eredményeket biztosíthatna az észlelt hatások időbeli változásairól.

8. ÖSSZEFOGLALÁS

A nemzetközi sporteseményeket fogadó városok helyi lakosainak percepciói a sportesemények hatásairól az utóbbi években fokozott figyelmet kaptak. Jelen disszertáció a budapesti lakosok percepcióit vizsgálja az Euro 2020 várható és ténylegesen észlelt hatásairól, feltárva, hogy miként formálódtak a hatásokkal kapcsolatos vélemények jellemzői az adatfelvétel időpontja, a szocio-demográfiai változók, a sporttal kapcsolatos érintettség, valamint a Covid-19-től való félelem és aggodalom mentén. A kutatás ismételt keresztmetszeti adatgyűjtéssel, közvetlenül az esemény előtt ($N_1=1003$) és hat hónappal az esemény után ($N_2=1002$) reprezentatív mintán elemezte a budapesti felnőtt lakosság percepcióit ($N=2005$). Varianciaanalízissel és t-próbával azonosíthatóvá váltak a hatásészlelések eltérései az adatgyűjtés időpontja és a szocio-demográfiai változók mentén. A helyi lakosok sporttal kapcsolatos érintettsége és a hatások észlelése közötti összefüggések vizsgálata bináris logisztikus regresszióval történt. A kutatás klaszteranalízissel vizsgálta, hogyan befolyásolta a Covid-19-től való félelem szintje az eseménnyel kapcsolatos percepciókat. Az eredmények azt mutatják, hogy a helyi lakosok percepciói az idő múlásával változtak. Az előzetes és utólagos vélemények szignifikánsan eltértek a hatásdimenziók tekintetében. A lakosok kevesebb gazdasági és turisztikai előnyt tapasztaltak, mint amit az esemény előtt vártak; a gazdasági költségekkel, közlekedési problémákkal és biztonsági kockázatokkal kapcsolatos aggályok is csökkentek az eseményt követően. A szocio-demográfiai változók mentén a helyi lakosok eltérően értékelték az esemény hatásait. A fiatalabb korcsoport férfi tagjainak nézőpontja volt a legkedvezőbb a hatásokról. A sporttal kapcsolatos érintettség pozitívan befolyásolta az esemény hatásaival kapcsolatos lakossági véleményeket. A kutatás a koronavírusról való félelem alapján három csoportot azonosított („*aggódók*”, „*közömbösek*”, „*nem aggódók*”), amelyek között szignifikáns eltérések mutatkoztak az esemény hatásainak észlelésében. A „*nem aggódók*” klaszter tagjai kedvezőbb véleményeket alkottak az esemény pozitív és negatív hatásaival kapcsolatban. A helyi lakosok percepcióinak megismerése, valamint a véleményüket befolyásoló tényezők megértése kulcsszerepet játszik a sportesemények sikeresebb és fenntarthatóbb lebonyolításában. A jövőbeni sportesemények szervezőinek érdemes figyelembe venni a lakosokra gyakorolt hatások összetettségét; az esemény hatásairól szóló utólagos kommunikáció ugyanolyan fontos lehet, mint az előzetes tájékoztatás.

9. SUMMARY

This research examines the perceptions of residents in Budapest about the expected and actually observed effects of Euro 2020, exploring how opinions related to these impacts were shaped by the time of data collection, socio-demographic variables, sport involvement, and levels of fear and concern related to Covid-19. Repeated cross-sectional data were collected by telephone interview on a representative sample of Budapest residents immediately before ($N_1=1003$) and six months after the event ($N_2=1002$). PCA and CFA were conducted to analyse impact dimensions; MANOVA ANOVA and t-test were used to evaluate data over time. Residents' involvement in sport was modelled as a binary dependent variable with logistic regression in relation to perceptions of impacts. The study also employed cluster analysis to examine how levels of fear regarding Covid-19 influenced perceptions related to the event. Pre- and post-event perceptions were significantly different for impact dimensions. Residents noted fewer economic and tourism benefits than anticipated before the event; concerns tied to economic costs, traffic problems and safety/security risks significantly dropped after the tournament. Local residents evaluated the event's impacts differently across various socio-demographic variables. The viewpoint of younger male members was the most favorable regarding the impacts. The results showed that sport involvement had a positive effect on event impact perceptions both pre- and post-event results. Cluster analysis identified three groups of residents based on fear of coronavirus: concerned, neutral and unconcerned, showing statistically significant differences in the residents' perceived social impact of the event between groups. The significance of fear and concern about the virus appears to be compelling in influencing responses related to the impacts of Euro 2020. Understanding local residents' perceptions and the factors influencing their opinions plays a crucial role in the successful and sustainable delivery of sports events. Organisers of upcoming events might consider the complexity of impacts on residents, taking into account socio-demographic characteristics and also sport involvement characteristics. Additionally, post-event communication on event impacts might be just as crucial as pre-event communication.

10. IRODALOMJEGYZÉK

- Ács P. (2021) Változások a magyar lakosság élet- és munkakörülményeiben kiemelten a fizikai aktivitás és a sportfogyasztási szokások vonatkozásában. Keresztmetszeti reprezentatív kutatás a Covid-19 világjárvány magyarországi harmadik hulláma során. Pécsi Tudományegyetem: Egészségtudományi Kar.
- Al-Emadi A, Kaplanidou K, Diop A, Sagas M, Le K T, Al-Ali S. (2017) 2022 Qatar World Cup: Impact perceptions among Qatar residents. *J Travel Res*, 56(5): 678-694.
- Al-Emadi A, Sellami A L, Al-Marri S S, El Madad J M N, Alazaizeh M A H, Fadlalla A M. (2025) The 2022 FIFA World Cup in Qatar: Resident interests and attitudes. *Soccer & Society*, 26(1): 113-130.
- Allan M. (2018) Assessing the perceptions of local residents on the positive and negative impacts of FIFA U-17 Women's World Cup in Jordan 2016. *J Environ Manage Tour*, 9(2): 255-266.
- Alm J, Solberg H A, Storm R K, Jakobsen T G. (2016) Hosting major sports events: The challenge of taming white elephants. *Leisure Stud*, 35(5): 564-582.
- András K, Havran Z, Kajos A, Kozma M, Máté T, Szabó Á. (2019) A sportgazdaságtani kutatások nemzetközi és hazai fejlődése. *Vezetéstudomány*, 50(12): 136-148.
- András K, Máté T, Havran Zs, Kajos A. (2020) Nemzetközi sportrendezvények szerepe a városfejlesztésben és a sportolási szokásokra vonatkozóan: A székesfehérvári Gyulai István Memorial Atlétikai Magyar Nagydíj elemzése. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 21(1): 13-22.
- Annear M, Sato S, Kidokoro T, Shimizu Y. (2023) Can international sports mega events be considered physical activity interventions? A systematic review and quality assessment of large-scale population studies. In: *The Sport Mega-Events of the 2020s*, pp. 8-25.
- Ap J. (1992) Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 9: 665-690.

- Balduck A L, Maes M, Buelens M. (2011) The social impact of the Tour de France: Comparisons of residents' pre- and post-event perceptions. *Eur Sport Manag Quart.* 11(2): 91-113.
- Beaton A A, Funk D C, Ridinger L, Jordan J. (2011) Sport involvement: A conceptual and empirical analysis. *Sport Manag Rev.* 14(2): 126-140.
- Boone L E, Kurtz D L. (2012) *Contemporary Marketing.* Harcourt College Publishers.
- Borgers J, Vanreusel B, Scheerder J. (2013) The diffusion of world sports events between 1891 and 2010: A study on globalisation. *Eur J Sport Soc.* 10(2): 101–119.
- Bull C, Lovell J. (2007) The impact of hosting major sporting events on local residents: An analysis of the views and perceptions of Canterbury residents in relation to the Tour de France 2007. *J Sport Tour.* 12(3-4): 229-248.
- Caiazza R, Audretsch D. (2015) Can a sport mega-event support hosting city's economic, socio-cultural and political development? *Tour Manag Perspect.* 14: 1-2.
- Cegielski M, Mules T. (2002) Aspects of residents' perceptions of the GMC 400 Canberra's V8 Supercar Race. *Curr Issues Tour.* 5(1): 54–70.
- Cerezo-Esteve S, Inglés E, Segui-Urbaneja J, Solanellas F. (2022) The environmental impact of major sport events (Giga, MEGA and major): A systematic review from 2000 to 2021. *Sustain.* 14(20): 13581.
- Chen F, Tian L. (2015) Comparative study on residents' perceptions of follow-up impacts of the 2008 Olympics. *Tour Manag.* 51: 263-281.
- Chen K C, Gursoy D, Lau K L K. (2018) Longitudinal impacts of a recurring sport event on local residents with different levels of event involvement. *Tour Manag Perspect.* 28: 228-238.
- Chi C G Q, Ouyang Z, Xu X. (2018) Changing perceptions and reasoning process: Comparison of residents' pre- and post-event attitudes. *Ann Tour Res.* 70: 39-53.
- Chou C-P, Bentler P M. (1995) Estimates and tests in structural equation modeling. In: *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications.* Sage Publications; pp. 37-55.

- Clark J, Kearns A. (2016) Going for gold: A prospective assessment of the economic impacts of the Commonwealth Games 2014 on the East End of Glasgow. *Environ Plan C Gov Pol.* 34(8): 1474-1500.
- Cohen J. (1988) *Statistical power analysis for the behavioural sciences.* 2nd ed. Taylor & Francis.
- Crompton J L. (1995) Economic impact analysis of sports facilities and events: Eleven sources of misapplication. *J Sport Manag.* 9(1): 14-35.
- Cvetković V M, Nikolić N, Ocal A, Martinović J, Dragašević A. (2022) A predictive model of pandemic disaster fear caused by coronavirus (COVID-19): Implications for decision-makers. *Int J Environ Res Public Health.* 19(2): 652.
- Czeglédi O, Sipos-Onyestyák N, Mischler S, Cernaianu S, Tóth Cs, Melo R. (2018) Városi futóversenyek hatásai a helyi turizmusra és területfejlesztésre. In: Szabó T, Bánhidi M, Szóts G, szerk. *A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon.* Magyar Sporttudományi Társaság; pp. 127-158.
- Davis J. (2020) Avoiding white elephants? The planning and design of London's 2012 Olympic and Paralympic venues, 2002–2018. *Planning Perspectives.*
- Deery M, Jago L. (2010) Social impacts of events and the role of anti-social behaviour. *Int J Event Fest Manag.* 1(1): 8–28.
- Deery M, Jago L, Fredline L. (2012) Rethinking social impacts of tourism research: A new research agenda. *Tour Manag.* 33(1): 64–73.
- Dóczy T. (2012) Gold fever (?): Sport and national identity–The Hungarian case. *Int Rev Sociol Sport.* 47(2): 165–182.
- Duan Y, Mastromartino B, Zhang J J, Liu B. (2020) How do perceptions of non-mega sport events impact quality of life and support for the event among local residents? *Sport Soc.* 23(11): 1841-1860.
- Dwyer L. (2015) Triple bottom line reporting as a basis for sustainable tourism: Opportunities and challenges. *Acta Turistica.* 27(1): 33-62.
- Emerson R M. (1976) Social exchange theory. *Annu Rev Sociol.* 2(1): 335–362.

- Emődý B, Polcsik B. (2021) Consumption related economic impact of 2019 ICF World Kayak-Canoe Speed Championships. *Sport és Egészségtudományi Füzetek*. 5(4): 60-80.
- Evans A B, Blackwell J, Dolan P, Fahlén J, Hoekman R, Lenneis V, McNarry G, Smith M, Wilcock L. (2020) Sport in the face of the COVID-19 pandemic: Towards an agenda for research in the sociology of sport. *Eur J Sport Soc*. 17(1): 85–95.
- Faulkner B, Tideswell C. (1997) A framework for monitoring community impacts of tourism. *J Sustain Tour*. 5(1): 3-28.
- Fornell C, Larcker D F. (1981) Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *J Mark Res*. 18(1): 382–388.
- Földesi G S. (2014) The impact of the global economic crisis on sport. *Phys Cult Sport Stud Res*. 63(1): 22–30.
- Frawley S. (2013) Sport participation legacy and the hosting of mega-sport events. In: *Exploring the social impacts of events*. Routledge; pp. 97-110.
- Fredline E. (2005) Host and guest relations and sport tourism. *Sport Soc*. 8(2): 263–279.
- Fredline E, Faulkner B. (2000) Host community reactions: A cluster analysis. *Ann Tour Res*. 27(3): 763–784.
- Fredline L, Deery M, Jago L. (2013) A longitudinal study of the impacts of an annual event on local residents. *Tour Plan Dev*. 10(4): 416-432.
- Garamvölgyi B, Dóczy T. (2021) Sport as a tool for public diplomacy in Hungary. *Phys Cult Sport*. 90(1): 39-49.
- Garbacz J, Cadima Ribeiro J, Mourão P R. (2017) Discussing the post-hosting evaluation of a mega sporting event: The perception of Warsaw residents toward UEFA EURO 2012. *Tourism Hosp Res*. 17(4): 392-410.
- Géczi G, Bardóczy G. (2017) A magyarországi sportlétesítmények fejlesztési tendenciája 2010-2016 között. In: Szmodis M, Szóts G, szerk. *A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*. Magyar Sporttudományi Társaság; pp. 78-90.
- Getz D. (2012) *Event studies: Theory, research and policy for planned events*. Routledge.

- Getz D, Page S J. (2016) Progress and prospects for event tourism research. *Tour Manag.* 52: 593-631.
- Gibson H, Walker M, Thapa B, Kaplanidou K, Geldenhuys S, Coetzee W. (2014) Psychic income and social capital among host nation residents: A pre-post analysis of the 2010 FIFA World Cup in South Africa. *Tour Manag.* 44: 113-122.
- Giulianotti R, Klauser F. (2010) Security governance and sport mega-events: Toward an interdisciplinary research agenda. *J Sport Soc Issues.* 34(1): 49-61.
- Graeff B, Knijnik J. (2021) If things go South: The renewed policy of sport mega-events allocation and its implications for future research. *Int Rev Sociol Sport.* 56(8): 1243-1260.
- Grix J. (2013) Sport politics and the Olympics. *Pol Stud Rev.* 11: 15-25.
- Grix J, Brannagan P M, Grimes H, Neville R. (2021) The impact of Covid-19 on sport. *Int J Sport Pol. Politics.* 13(1): 1-12.
- Grix J, Brannagan P M, Wood H, Wynne C. (2017) State strategies for leveraging sports mega-events: Unpacking the concept of ‘legacy’. *Int J Sport Pol.* 9(2): 203-218.
- Gursoy D, Kendall KW. (2006) Hosting mega events: Modeling locals’ support. *Ann Tour Res.* 33(3): 603-623.
- Gursoy D, Chi C G, Ai J, Chen B T. (2011) Temporal change in resident perceptions of a mega-event: The Beijing 2008 Olympic Games. *Tour Geogr.* 13(2): 299-324.
- Gursoy D, Yolal M, Ribeiro MA, Panosso Netto A. (2017) Impact of trust on local residents’ mega-event perceptions and their support. *J Travel Res.* 56(3): 393–406.
- Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE, Tatham RL. (2014) *Multivariate data analysis.* 7th ed. Pearson.
- Hall CM. (1992) Adventure, sport, and health tourism. In: Weiler B, Hall CM, szerk. *Special interest tourism.* Belhaven; pp. 141–158.

- Hall CM. (2006) Urban entrepreneurship, corporate interests and sports mega-events: The thin policies of competitiveness within the hard outcomes of neoliberalism. *Soc Rev.* 54(2): 59–70.
- Heese H, Marquis A, Diercke M, Markus I, Böhm S, Metz J, Katz K, Wildner M, Liebl B. (2022) Results of the enhanced Covid-19 surveillance during UEFA Euro 2020 in Germany. *Epidemiol Infect.* 150(60): 1–7.
- Helsen K, Derom I, Corthouts J, Bosscher VD, Willem A, Scheerder J. (2022) Participatory sport events in times of COVID-19: Analysing the (virtual) sport behaviour of event participants. *Eur Sport Manag Q.* 22(1): 35-54.
- Helsen K, Taks M, Scheerder J. (2022) Involvement, social impact experiences, and event support of host residents before, during, and after the 2021 UCI Road World Championships. *Sustain.* 14(15): 9509.
- Hermann UP, Du Plessis L, Coetzee WJ, Geldenhuys S. (2013) Local residents' perceptions of the 2010 FIFA World Cup. *South African J Res Sport Phys Educ Recreat.* 35(1): 25-37.
- Higham J. (1999) Commentary: Sport as an avenue of tourism development: An analysis of the positive and negative impacts of sport tourism. *Curr Issues Tour.* 2(1): 82-90.
- Hiller HH. (2006) Post-event outcomes and the post-modern turn: The Olympics and urban transformations. *Eur Sport Manag Q.* 6(4): 317-332.
- Horky T. (2020) No sports, no spectators—No media, no money? The importance of spectators and broadcasting for professional sports during COVID-19. *Soc Soccer Soc.* 22(1): 96–102.
- Horne J. (2013) Material and representational legacies of sports mega-events: The case of the UEFA EURO™ football championships from 1996 to 2008. In: *Governance, citizenship and the new European football championships.* Routledge; pp. 160-172.
- Horne J. (2015) Assessing the sociology of sport: On sports mega-events and capitalist modernity. *Int Rev Sport Soc.* 50(4-5): 466-471.

- Horne J, Manzenreiter W. (2006) An introduction to the sociology of sports mega-events. *Soc Dyn.* 54: 1–24.
- Hu LT, Bentler PM. (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Model: A Multidiscip J.* 6(1): 1–55.
- Inoue Y, Heffernan C, Yamaguchi T, Filo K. (2018) Social and charitable impacts of a charity-affiliated sport event: A mixed methods study. *Sport Manag Rev.* 21(2): 202-218.
- Johnston M, Naylor M, Dickson G. (2023) Local resident support for hosting a major sport event: The role of perceived personal and community impacts. *Eur Sport Manag Q.* 23(3): 877-896.
- Kahneman D, Tversky A. (1979) Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica.* 47(2): 263–291.
- Kaplanidou K. (2021) Sport events and community development: Resident considerations and community goals. *Int J Sports Mark Spons.* 22(1): 53-66.
- Kaplanidou K, Karadakis K. (2010) Understanding the legacies of a host Olympic city: The case of the 2010 Vancouver Olympic Games. *Sport Mark Q.* 19(2): 110.
- Kaplanidou K, Karadakis K, Gibson H, Thapa B, Walker M, Geldenhuys S, Coetzee W. (2013) Quality of life, event impacts, and mega-event support among South African residents before and after the 2010 FIFA World Cup. *J Travel Res.* 52(5): 631-645.
- Kim C, Kaplanidou K. (2019) The effect of sport involvement on support for mega sport events: Why does it matter? *Sustainability.* 11(20): 5687.
- Kim H J, Gursoy D, Lee SB. (2006) The impact of the 2002 World Cup on South Korea: Comparisons of pre- and post-games. *Tour Manag.* 27(1): 86-96.
- Kim SS, Petrick JF. (2005) Residents' perceptions on impacts of the FIFA 2002 World Cup: The case of Seoul as a host city. *Tour Manag.* 26(1): 25-38.

- Kim S, Manoli AE. (2022) Does relationship quality matter in policy-making? The impact of government-public relationships and residents' perceptions on their support towards a mega-sport event. *Int J Sport Pol. Polit.* 14(2): 207-224.
- Kim W, Walker M. (2012) Measuring the social impacts associated with Super Bowl XLIII: Preliminary development of a psychic income scale. *Sport Manage Rev.* 15(1): 91-108.
- Kim W, Jun H, Walker M, Drane D. (2015) Evaluating the perceived social impacts of hosting large-scale sport tourism events: Scale development and validation. *Tour Manag.* 48: 21-32.
- Klauser F. (2013) Spatialities of security and surveillance: Managing spaces, separations, and circulations at sport mega events. *Geoforum.* 49: 289-298.
- Kline R. (2005) Principles and practice of structural equation modeling. 2nd ed. Guilford Press.
- Konstantaki M, Wickens E. (2010) Residents' perceptions of environmental and security issues at the 2012 London Olympic Games. *J Sport Tour.* 15(4): 337-357.
- Kovács SZs, Uzzoli A. (2020) A koronavírus-járvány jelenlegi és várható egészségkockázatainak területi különbségei Magyarországon. *Tér és Társadalom.* 2: 155–170.
- Laczkó T, Stocker M. (2018) A 2018. évi hazai rendezésű nemzetközi sportrendezvények gazdasági és turisztikai hatásainak vizsgálata. In: Szabó T, Bánhidi M, Szóts G, szerk. *A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon.* Magyar Sporttudományi Társaság; pp. 37-75.
- Laczkó T, Stocker M. (2020) Economic impact and consumer behavior of domestic spectators in two major international sport events organized in Hungary in 2019. *Studia Univ Babeş-Bolyai Educ Artis Gymnasticae.* 65(2): 5-17.
- Lee SB, Lee CK, Kang JS, Lee EY, Jeon Y J J. (2013) Residents' perception of the 2008 Beijing Olympics: Comparison of pre- and post- impacts. *Int J Tour Res.* 15(3): 209-225.

- Lequeux-Dincă A I, Sava A A, Teodorescu C, Gheorghilaş A, Clius M. (2022) Sport event tourism in Bucharest: UEFA EURO 2020 case study. *Sustain.* 14(21): 14543.
- Lin C Y. (2020) Social reaction toward the 2019 novel coronavirus (COVID-19). *Soc Heal Behav.* 3(1): 1–2.
- Lippold J V, Laske J I, Hogeterp S A, Duke É, Grünhage T, Reuter M. (2020) The role of personality, political attitudes and socio-demographic characteristics in explaining individual differences in fear of coronavirus: A comparison over time and across countries. *Front Psychol.* 11: 552305.
- Littlejohn M, Taks M, Wood L, Snelgrove R. (2016) Sport events and happiness: Towards the development of a measuring instrument. *World Leisure J.* 58(4): 255–266.
- Liu D. (2016) Social impact of major sports events perceived by host community. *Int J Sports Mark Spons.* 17(1): 78-91.
- Lorde T, Greenidge D, Devonish D. (2011) Local residents' perceptions of the impacts of the ICC Cricket World Cup 2007 on Barbados: Comparisons of pre- and post-games. *Tour Manage.* 32(2): 349-356.
- Ludvigsen J A. (2019) Continent-wide sports spectacles: The multiple host format of Euro 2020 and United 2026 and its implications. *J Convent & Event Tour.* 20(2): 163-181.
- Ludvigsen J A. (2020) The 'troika of security': Merging retrospective and futuristic 'risk' and 'security' assessments before Euro 2020. *Leisure Stud.* 39(6): 844-858.
- Ludvigsen J A, Hayton J W. (2022) Toward COVID-19 secure events: Considerations for organizing the safe resumption of major sporting events. *Manag Sport Leis.* 27(1-2): 135-145.
- Ludvigsen J A, Rookwood J, Parnell D. (2022) The sport mega-events of the 2020s: Governance, impacts and controversies. *Sport in Soc.* 25(4): 705-711.
- Luo F, Ghanei Gheshlagh R, Dalvand S, Saedmoucheshi S, Li Q. (2021) Systematic review and meta-analysis of fear of COVID-19. *Front Psychol.* 12: 661078.

- Ma S C, Kaplanidou K. (2017) Legacy perceptions among host Tour de Taiwan residents: The mediating effect of quality of life. *Leisure Stud.* 36(3): 423–427.
- Ma S C, Rotherham I D. (2016) Residents' changed perceptions of sport event impacts: The case of the 2012 Tour de Taiwan. *Leisure Stud.* 35(5): 616–637.
- Ma S C, Ma S M, Wu J H, Rotherham I D. (2013) Host residents' perception changes on major sport events. *Eur Sport Manag Q.* 13(5): 511-536.
- Mackellar J. (2013) World Rally Championship 2009: Assessing the community impacts on a rural town in Australia. *Sport Soc.* 16(9): 1149–1163.
- Maharaj B. (2015) The turn of the south? Social and economic impacts of mega-events in India, Brazil and South Africa. *Local Econ.* 30(8): 983-999.
- Mair J, Chien PM, Kelly SJ, Derrington S. (2023) Social impacts of mega-events: A systematic narrative review and research agenda. *J Sustain Tour.* 31(2): 538-560.
- Malfas M, Theodoraki E, Houlihan B. (2004) Impacts of the Olympic Games as mega-events. In: *Proceedings of the ICE-Municipal Engineer.* Vol. 157, No. 3, pp. 209-220. Thomas Telford Ltd.
- Mao LL, Huang H. (2016) Social impact of Formula One Chinese Grand Prix: A comparison of local residents' perceptions based on the intrinsic dimension. *Sport Manage Rev.* 19(3): 306-318.
- Marsh K, Griffiths E, Young JJ, Gibb CA, McMenemy J. (2021) Contributions of the EURO 2020 football championship events to a third wave of SARS-CoV-2 in Scotland, 11 June to 7 July 2021. *Euro Surveill.* 26(31): 2100707.
- Massey A, Lindsay S, Seow D, Gordon J, Lowe DJ. (2021) Bubble concept for sporting tournaments during the COVID-19 pandemic: Football Club World Cup. *BMJ Open Sport Exerc Med.* 7(2): e001126.
- Máté T. (2019) Nemzetközi sportrendezvények a szervező város és a lakosai szemszögéből: A Gyulai István Memorial Atlétikai Magyar Nagydíj 2017 – Székesfehérvár pilotkutatás. *Magyar Sporttudományi Szemle.* 20(1): 110-119.

- Máté T, András K. (2022) A Covid-19 hatása a nemzetközi sportrendezvények szervezésére. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 23: 46-54.
- Mathieson A, Wall G. (1982) *Tourism, economic, physical and social impacts*. Longman.
- Mezei T, Polcsik B, Perényi Sz. (2021) Motivations for community service and sports volunteering at sporting events. *Sport Egészségtudományi Füzetek*. 5(3): 56-71.
- Mills BM, Rosentraub MS. (2013) Hosting mega-events: A guide to the evaluation of development effects in integrated metropolitan regions. *Tour Med*. 34: 238–246.
- Moscovici S. (1982) The coming era of social representations. In: Codol JP, Leyens JP, szerk. *Cognitive approaches to social behaviour*. Nijhoff; pp. 115–150.
- Mourão T, Ribeiro T, Cunha de Almeida VM. (2022) Psychic income benefits of the Rio 2016 Olympic Games: Comparison of host community pre- and post-Games perceptions. *J Sport Tour*. 26(1): 21-41.
- Müller M. (2015) What makes an event a mega-event? Definitions and sizes. *Leisure Stud*. 34(6): 627-642.
- Nunnally JC, Bernstein IH. (1994) *Psychometric theory*. 3rd ed. McGraw-Hill.
- Ohmann S, Jones I, Wilkes K. (2006) The perceived social impacts of the 2006 Football World Cup on Munich residents. *J Sport Tour*. 11(2): 129-153.
- Oshimi D, Harada M, Fukuhara T. (2016) Residents' perceptions on the social impacts of an international sport event: Applying panel data design and a moderating variable. *J Convent & Event Tour*. 17(4): 294-317.
- Oshimi D, Yamaguchi S, Fukuhara T, Taks M. (2021) Expected and experienced social impact of host residents during Rugby World Cup 2019: A panel data approach. *Front Sports Act Liv*. 3.
- Ouyang Z, Gursoy D, Chen KC. (2019) It's all about life: Exploring the role of residents' quality of life perceptions on attitudes toward a recurring hallmark event over time. *Tour Manag*. 75: 99–111.

- Öcal A, Cvetković VM, Baytiyeh H, Tedim FM, Zečević M. (2020) Public reactions to the disaster COVID-19: A comparative study in Italy, Lebanon, Portugal, and Serbia. *Geomatics Nat Hazards Risk*. 11(5): 1864–1885.
- Paár D, Laczkó T. (2018) 2018. évi hazai rendezésű nemzetközi sportesemények sportszakmai, sportpolitikai és sporttechnológiai hatásainak vizsgálata. In: Szabó T, Bánhidi M, Szóts G, szerk. *A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon*. Magyar Sporttudományi Társaság; pp. 101-126.
- Pakpour AH, Griffiths MD, Lin CY. (2021) Assessing psychological response to the COVID-19: The fear of COVID-19 scale and the COVID stress scales. *Int J Ment Health Addict*. 19: 2407–2410.
- Pappalepore I, Duignan MB. (2016) The London 2012 cultural programme: A consideration of Olympic impacts and legacies for small creative organisations in East London. *Tour Manag*. 54: 344-355.
- Parnell D, Widdop P, Bond A, Wilson R. (2022) COVID-19, networks and sport. *Manag Sport Leis*. 27(1): 78–84.
- Parra-Camacho D, Aguado S, Alguacil M. (2021) El impacto social de un evento deportivo mediano recurrente: El caso del Maratón de Valencia. *Cultura Ciencia Deporte*. 16(50): 553-562.
- Parra-Camacho D, Alonso-Dos-Santos M, Duclos D. (2018) Residents' perceptions of the negative impacts of the Copa América de Fútbol in Chile: Pre- and post-event comparison. *J Phys Educ Sport*. 18(3): 1290-1297.
- Parra-Camacho D, Añó Sanz V, Ayora Pérez D, González-García R J. (2020) Applying Importance-Performance Analysis to residents' perceptions of large sporting events. *Sport Soc*. 23(2): 249–263.
- Parra-Camacho D, González-Serrano MH, Jiménez MA, Jiménez-Jiménez P. (2023) Analysis of the contribution of sport events to sustainable development: Impacts, support, and residents' perception. *Heliyon*. 9(11).

- Perényi Sz. (2013) Hungary. In: Hallmann K, Petry K, szerk. Comparative sport development: System, participation and public policy. Heidelberg: Springer; pp. 87-99.
- Perényi Sz. (2018) Önkéntes program a FINA világbajnokságon: Társadalomtudományi elméletek szerepe a tervezésben és eredményei a lebonyolításában. Magyar Sporttudományi Szemle. 19(3): 74-75.
- Perényi Sz, Laczkó T, Polcsik B. (2023) Kellenek-e sportesemények Budapestnek? Magyar Sporttudományi Szemle. 101: 20-30.
- Perényi Sz, Polcsik B, Paár D, Csurilla G. (2023) The concept of territorial capital: Considerations for measuring sports events. Sport in Society. 26(12): 2087-2100.
- Perić M. (2018) Estimating the perceived socio-economic impacts of hosting large-scale sport tourism events. Soc Sci. 7(10): 176.
- Polcsik B, Perényi Sz. (2020) A sportesemények társadalmi hatásainak mérése a szervező város lakosságának körében - nemzetközi kitekintés. Magyar Sporttudományi Szemle. 21(2): 42-52.
- Polcsik B, Perényi Sz. (2022) Residents' perceptions of sporting events: A review of the literature. Sport in Society. 25(4): 748-767.
- Polcsik B, Perényi Sz. (2023) Helyi lakosok percepciói a sportesemény hatásairól: A kérdőív bemutatása. Testnevelés, Sport, Tudomány. 1-12.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2022a) A budapesti lakosok percepciói az Euro2020 várt hatásairól. Magyar Sporttudományi Szemle. 23(3): 36-45.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2022b) Euro 2020 held during the COVID-19 period: Budapest residents' perceptions. Sustain. 14(18): 11601.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2023) Az Euro 2020 észlelt hatásai: A budapesti lakosok előzetes és az eseményt követő percepcióinak összehasonlító elemzése. Magyar Sporttudományi Szemle. 24(4): 5-12.
- Porcsin L. (2021) Buborékrendszerek szabályozása a sportban. Sportjog. (2-3): 9-15.

- Prayag G, Hosany S, Nunkoo R, Alders T. (2013) London residents' support for the 2012 Olympic Games: The mediating effect of overall attitude. *Tour Manage.* 36: 629-640.
- Preuss H. (2007) The conceptualisation and measurement of mega sport event legacies. *J Sport Tour.* 12(3-4): 207-228.
- Preuss H. (2015) A framework for identifying the legacies of a mega sport event. *Leisure Stud.* 34(6): 643-664.
- Preuss H. (2019) Event legacy framework and measurement. *Int J Sport Pol.* 11(1): 103–118.
- Preuss H, Solberg HA. (2006) Attracting major sporting events: The role of local residents. *Eur Sport Manag Q.* 6(4): 391–411.
- Purves RI, Maclean J, Rocha C, Philpott M, Fitzgerald N, Piggitt J, Hunt K. (2023) Attending sporting mega events during COVID-19: Mitigation and messaging at UK EURO 2020 matches. *Health Promot Int.* 38(1): daac176.
- Ratten V. (2020) Coronavirus disease (Covid-19) and sport entrepreneurship. *Int J Entrep Behav Res.* 26(6): 1379-1388.
- Reis AC, Frawley S, Hodgetts D, Thomson A, Hughes K. (2017) Sport participation legacy and the Olympic Games: The case of Sydney 2000, London 2012, and Rio 2016. *Event Manag.* 21: 139–158.
- Reisinger Y. (2009) *International tourism: Cultures and behaviour.* Oxford: Butterworth Heinemann.
- Remenyik B, Sikó B. (2019) Nemzetközi nagyrendezvények hatása a budapesti turizmus iparra. *Magyar Sporttudományi Szemle.* 20(3): 50-55.
- Ribeiro TM, Correia A, Biscaia R, Figueiredo C. (2018) Examining service quality and social impact perceptions of the 2016 Rio De Janeiro Olympic Games. *Int J Sports Mark Spons.* 19(2): 160–177.
- Ribeiro T, Yoda R, Papadimitriou DA, Correia A. (2022) Resident attitudes toward the Rio 2016 Olympic Games: A longitudinal study on social legacy and support behaviours. *J Hosp Tour Manag.* 50: 188–198.

- Ritchie BW, Chien PM, Shipway R. (2020) A leg (acy) to stand on? A non-host resident perspective of the London 2012 Olympic legacies. *Tour Manag.* 77: 104031.
- Ritchie BW, Shipway R, Cleeve B. (2009) Resident perceptions of mega-sporting events: A non-host city perspective of the 2012 London Olympic Games. *J Sport Tour.* 14(2-3): 143-167.
- Ritchie JR B. (1984) Assessing the impact of hallmark events: Conceptual and research issues. *J Travel Res.* 22(2): 2-11.
- Roche M. (1994) Mega-events and urban policy. *Ann Tour Res.* 21: 1–19.
- Roche M. (2000) *Mega-events and modernity.* London: Routledge.
- Sárközy T. (2017) A sport mint nemzetstratégiai ágazat: Előnyök és hátrányok, hosszú távú kilátások. *Polgári Szemle.* 13(4-6): 143-159.
- Sarvikivi E, Salminen M, Savolainen-Kopra C, Ikonen N, Kontio M, Isosomppi S, Jamanca S, Hannila-Handelberg T, Vapalahti O, Smura T, Lappalainen M, Helve O. (2022) Covid-19 cases in spectators returning to Finland from UEFA Euro 2020 matches in Saint Petersburg. *Epidemiol Infect.* 150(121): 1-5.
- Sato S, Oshimi D, Bizen Y, Saito R. (2022) The COVID-19 outbreak and public perceptions of sport events in Japan. *Manag Sport Leis.* 27(1-2): 146-151.
- Scheu A, Preuss H. (2018) Residents' perceptions of mega sport event legacies and impacts. *Ger J Sport Res.* 48(3): 376-386.
- Scheu A, Preuss H, Könecke T. (2021) The legacy of the Olympic Games: A review. *J Glob Sport Manag.* 6(3): 212–233.
- Shank MD, Beasley FM. (1998) Fan or fanatic: Refining a measure of sports involvement. *J Sport Behav.* 21(4): 435–444.
- Sharpley R. (2014) Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tour Manag.* 42: 37-49.
- Shiraev E, Levy D. (2004) *Cross-cultural psychology: Critical thinking and contemporary applications.* New York: Pearson Education.

- Shukla S, Khan R, Ahmed Y, Memish ZA. (2021) Conducting mass gathering events during the COVID-19 pandemic: A case study of Kumbh Mela 2021 as a potential ‘super spreader event’. *J Travel Med.* 28(4).
- Smith A, Ritchie BW, Chien PM. (2019) Citizens’ attitudes towards mega-events: A new framework. *Ann Tour Res.* 74: 208-210.
- Stankovic M, Papp L, Nyúl B, Ivánkovits L, Pető Z, Tőreki A. (2021) Adaptation and psychometric evaluation of the Hungarian version of the Fear of COVID-19 Scale. *PLoS ONE.* 16(12): e0261745.
- Stocker M, Szabó T. (2017) A hazai sportirányítás szerepe és tevékenysége a kiemelt hazai sportesemények esetében. In: Szmodis M, Szóts G, szerk. *A sportirányítás gazdasági kérdései – 2017.* Budapest: Magyar Sporttudományi Társaság; pp. 56-77.
- Szirmai V. (2021) Nagyvárosok a COVID-19 vírusjárvány idején. *Földrajzi Közlemények.* 145(1): 1-16.
- Taks M. (2013) Social sustainability of non-mega sport events in a global world. *Eur J Sport Soc.* 10(2): 121–141.
- Taks M, Rocha C. (2022) Involvement, social impacts, and subjective well-being: Brazilians’ experiences from Rio 2016 Olympic and Paralympic Games. *World Leisure J.* 64(4): 361-382.
- Taks M, Chalip L, Green BC. (2015) Impacts and strategic outcomes from non-mega sport events for local communities. *Eur Sport Manag Q.* 15(1): 1-6.
- Taks M, Littlejohn M, Snelgrove R, Wood L. (2016) Sport events and residential happiness: The case of two non-mega sport events. *J Glob Sport Manag.* 1(3-4): 90–109.
- Taks M, Oshimi D, Agha N. (2020) Other-versus self-referenced social impacts of events: Validating a new scale. *Sustain.* 12(24): 10281.
- Taylor S. (2019) *The psychology of pandemics: Preparing for the next global outbreak of infectious disease.* Cambridge Scholars Publishing.

- Thomson A, Cuskelly G, Toohey K, Kennelly M, Burton P, Fredline L. (2019) Sport event legacy: A systematic quantitative review of literature. *Sport Manage Rev.* 22(3): 295-321.
- Thomson A, Kennelly M, Toohey K. (2020) A systematic quantitative literature review of empirical research on large-scale sport events' social legacies. *Leisure Stud.* 39(6): 859–876.
- Toohey K, Taylor T. (2023) Mega events, fear, and risk: Terrorism at the Olympic Games. In: *The Olympics*. Routledge; pp. 329-343.
- Twynam DG, Johnston M. (2004) Changes in host community reactions to a special sporting event. *Curr Issues Tour.* 7(3): 242–261.
- Uzzoli A, Kovács SZ, Páger B, Szabó T. (2021) A hazai Covid–19-járványhullámok területi különbségei. *Területi Statisztika.* 61(3): 299-302.
- Vegara-Ferri JM, Pallarés JG, Angosto S. (2021) Differences in residents' social impact perception of a cycling event based on the fear of the COVID-19 pandemic. *Eur Sport Manag Q.* 21(3): 374-390.
- Vetitnev A M, Bobina N. (2017) Residents' perceptions of the 2014 Sochi Olympic Games. *Leisure Stud.* 36(1): 108-118.
- Vico RP, Uvinha RR, Gustavo N. (2019) Sports mega-events in the perception of the local community: The case of Itaquera region in São Paulo at the 2014 FIFA World Cup Brazil. *Soc Soccer Soc.* 20(6): 810-823.
- Vörös T. (2021) A győri Audi Aréna multifunkcionális sportberuházás társadalmi-gazdasági hatásainak vizsgálata költség-haszon elemzéssel. *Magyar Sporttudományi Szemle.* 22(2): 55-61.
- Waitt G. (2003) Social impacts of the Sydney Olympics. *Ann Tour Res.* 30(1): 194-215.
- Wallstam M, Ioannides D, Pettersson R. (2020) Evaluating the social impacts of events: In search of unified indicators for effective policymaking. *J Pol Res Tour Leis Events.* 12(2): 122–141.

- Wann DL, Schrader MP, Wilson AM. (1999) Sport fan motivation: Questionnaire validation, comparisons by sport, and relationship to athletic motivation. *J Sport Behav.* 22(1): 114–139.
- Weed M, Coren E, Fiore J, Wellard I, Chatziefstathiou D, Mansfield L, Dowse S. (2015) The Olympic Games and raising sport participation: A systematic review of evidence and an interrogation of policy for a demonstration effect. *Eur Sport Manag Q.* 15(2): 195-226.
- Włoch R. (2020) Two dynamics of globalization in the context of a sports mega-event: The case of UEFA EURO 2012 in Poland. *Globaz.* 17(1): 45-59.
- Wodniak K. (2021) Social leverage of sporting mega-events and co-production: The case study of Orlik facilities in Poland after EURO 2012. *Int J Sport Pol Polit.* 13(1): 85-104.
- Yao Q, Schwarz EC. (2018) Impacts and implications of an annual major sport event: A host community perspective. *J Dest Mark Manage.* 8: 161-169.
- Zawadzki KM. (2022) Social perception of technological innovations at sports facilities: Justification for financing ‘white elephants’ from public sources? The case of Euro 2012 stadiums in Poland. *Innov.* 35(2): 346-366.
- Zhang JC, Byon K, Xu K, Huang H. (2020) Event impacts associated with residents’ satisfaction and behavioral intentions: A pre-post study of the Nanjing Youth Olympic Games. *Int J Sports Mark Spons.* 21(3): 487–511.
- Zhou JY. (2007) Government and resident perceptions towards the impacts of a mega event: The Beijing 2008 Olympic Games. The Hong Kong Polytechnic University.
- Zhou JY. (2010) Resident perceptions toward the impacts of the Macao Grand Prix. *J Convent & Event Tour.* 11(2): 138-153.
- Zhou Y, Ap J. (2009) Residents' perceptions towards the impacts of the Beijing 2008 Olympic Games. *J Travel Res.* 48(1): 78-91.
- Zourgani A, Ait-Bihi A. (2023) A systematic literature review: Assessing the impact of sports events between 2010 and 2022. *Int J Sport Pol Polit.* 15(2): 347-365.

11. SAJÁT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

Az értekezés témájához kapcsolódó közlemények

- Polcsik B, Perényi Sz. (2022) Residents' perceptions of sporting events: A review of the literature. *Sport in Society*. 25(4): 748-767.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2022) Euro 2020 held during the COVID-19 period: Budapest residents' perceptions. *Sustainability*. 14(18): 11601.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2022) A budapesti lakosok percepciói az Euro2020 várt hatásairól. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 23(3): 36-45.
- Polcsik B, Laczkó T, Perényi Sz. (2023) Az Euro 2020 észlelt hatásai: A budapesti lakosok előzetes és az eseményt követő percepcióinak összehasonlító elemzése. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 24(4): 5-12.
- Polcsik B, Perényi Sz. (2023) Helyi lakosok percepciói a sportesemény hatásairól: A kérdőív bemutatása. *Testnevelés, Sport, Tudomány*. 1-12.

Egyéb publikációk

- Perényi Sz, Laczkó T, Polcsik B. (2023) Kellenek-e világ- és kontinentális sportesemények Budapestnek? *Magyar Sporttudományi Szemle*. 24(1): 20-29.
- Perényi Sz, Polcsik B, Paár D, Csurilla G. (2023) The concept of territorial capital: Considerations for measuring sports events. *Sport in Society*. 26(12): 2087–2107.
- Polcsik B, Perényi Sz. (2020) A sportesemények társadalmi hatásainak mérése a szervező város lakosságának körében - nemzetközi kitekintés. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 21(2): 42-52.
- Polcsik B, Kasik L, Perényi Sz. (2022) A szociális-problémamegoldás jellemzői a sporttudományi képzési területen tanulmányokat folytató hallgatók körében. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 23(6): 44–53.

12. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném kifejezni őszinte hálámat témavezetőmnek, Dr. Perényi Szilviának a szakmai iránymutatásáért, folyamatos támogatásáért és a kutatás minden szakaszában nyújtott segítségéért.

Hálás vagyok továbbá a doktori program vezetőjének, Földesiné Prof. Dr. Szabó Gyöngyinek, aki biztosította számomra a lehetőséget és a támogató környezetet, mely nagyban hozzájárult szakmai fejlődésemhez.

Külön köszönet illeti a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Doktori Iskoláját, amely hozzájárult a kutatás finanszírozásához.

Köszönetemet fejezem ki a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Testnevelési és Sporttudományi Intézet oktatóinak, akik hallgatóként és később már kollégaként is mellettem álltak, inspiráltak és bátorítottak szakmai utamon.

Hála és köszönet a szerzőtársaimnak, akikkel együtt dolgozhattam az elmúlt években, és közös publikációink is megjelentek. Szerencsésnek érzem magam, hogy ilyen nagyszerű szakemberekkel dolgozhattam együtt.

Végül, külön köszönet illeti családomat és barátaimat, akik szeretetükkel, türelmükkel és biztatásukkal segítettek.

MELLÉKLET

A kutatás etikai engedélye



TESTNEVELÉSI EGYETEM

Kutatásetikai Bizottság

1123 Budapest, Alkotás u. 44.

Elnök: Dr. habil. Szelid Zsolt, egyetemi docens

Email: keb@tf.hu

KUTATÁSETIKAI ENGEDÉLY

Téma: „A sportesemények társadalmi örökségének kérdései”

Témavezető: Dr. Perényi Szilvia (PhD)

Kérelem benyújtója: Polcsik Balázs

Kutatásetikai vélemény:

A kérelem benyújtói vagy tapasztalt szakemberek, vagy azok felügyelete alatt állnak, a vizsgálati személyek részére készült tájékoztató teljes körű, a vizsgálat kockázatát nem hordoz magában, így a kutatás etikai engedélyezését támogatom.

Engedélyszám: TE-KEB/No18/2019

Budapest, 2019. június 4.

Dr. habil. Szelid Zsolt
a KEB elnöke

Kérdőív kivonat, az értekezéshez kapcsolódó kérdések

PRE – 2021. június

1. **Az Ön neme:**
 - Nő
 - Férfi
2. **Ön melyik évben született?**
(Év megadása)
3. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?**
 - Nem fejezte be az általános iskolát
 - Általános iskola
 - Középiskola
 - Főiskola/egyetem (BA, MA)
 - PhD
4. **Milyen rendszerességgel sportolt az elmúlt 12 hónapban?**
 - Igen, naponta
 - Igen, hetente többször
 - Igen, hetente egyszer
 - Igen, havonta egyszer-kétszer
 - Igen, ritkábban, mint havonta
 - Nem sportolok
5. **Ön kedveli a labdarúgást?**
 - Igen
 - Nem
6. **Követni fogja a 2021-es UEFA labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseit?**
 - Igen
 - Nem
7. **Ha az előző kérdésre igen választ adott, mely helyszíneken fogja követni a labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseit? (több is megjelölhető)**
 - Otthon, televízión vagy online médián keresztül
 - Euro 2020 szurkolói zónában
 - Vendéglátóipari egységben (sörözőben/kávézóban/kocsmában)
 - Stadionban
 - Egyéb: (kérjük, adja meg)

Hatások megítélése

Kérjük, értékelje az alábbi állításokat a következő skálán:

- 1 - Egyáltalán nem ért egyet
- 2 - Nem ért egyet
- 3 - Semleges
- 4 - Egyetért
- 5 - Teljes mértékben egyetértek

1. Az esemény megrendezése előnyökkel fog járni (anyagi, reklám, egyéb) a helyi vállalkozások számára.
2. Az esemény az árak emelkedését fogja hozni (bérleti díjak, szolgáltatások).
3. Az esemény előkészületeihez túlzott kiadások fognak kapcsolódni.
4. Az esemény lehetőséget fog teremteni arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen.
5. Az esemény lehetőséget fog adni arra, hogy Budapest kulturális értékeit bemutassa.
6. Az esemény növelheti Budapest imázsát.
7. Az esemény növelheti a budapesti lakosok vendégszeretetét a külföldi látogatókkal szemben.
8. Az új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan marad.
9. Az esemény lehetőséget fog biztosítani arra, hogy új emberekkel találkozzak.
10. Az esemény szervezése erősíteni fogja Budapest lakosainak az összetartozás érzését.
11. Az esemény megrendezése növelni fogja a nemzeti büszkeségem érzését.
12. A magyar nemzeti válogatott szereplése az Európa-bajnokságon növelni fogja a hazám iránt érzett büszkeségemet.
13. Az esemény alatt bekövetkező közös részvétel/ünneplés erősíteni fogja a közösséghez tartozás érzését.
14. Az esemény parkolási problémákat fog okozni a városban.
15. Az esemény forgalmi torlódásokat fog okozni a városban.
16. Az esemény útlezárási problémákat fog okozni a városban.
17. Az esemény miatt a biztonságomért aggódni fogok (vandalizmus, lopás, betörés).
18. Az esemény szurkolói zavargásokat fog okozni.
19. Az esemény vonzhatja a terroristákat, emiatt növekedni fog a félelmem.

COVID-19-től való félelem és aggodalom szintje

Kérjük, értékelje a következő állításokat egy 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán, ahol 1 jelenti, hogy „egyáltalán nem”, míg 5 azt, hogy „teljes mértékben” egyetértene.

1. Ön mennyire aggódik a COVID-19 járvány miatt?
2. Ön milyen mértékben tart attól, hogy az esemény növelni fogja a COVID-19 fertőzöttek számát?

POST – 2021. december

1. **Az Ön neme:**
 - Nő
 - Férfi
2. **Ön melyik évben született?**
(Év megadása)
3. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?**
 - Nem fejezte be az általános iskolát
 - Általános iskola
 - Középiskola
 - Főiskola/egyetem (BA, MA)
 - PhD
4. **Milyen rendszerességgel sportolt az elmúlt 12 hónapban?**
 - Igen, naponta
 - Igen, hetente többször
 - Igen, hetente egyszer
 - Igen, havonta egyszer-kétszer
 - Igen, ritkábban, mint havonta
 - Nem sportolok
5. **Ön kedveli a labdarúgást?**
 - Igen
 - Nem
6. **Követni fogja a 2021-es UEFA labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseit?**
 - Igen
 - Nem
7. **Ha az előző kérdésre igen választ adott, mely helyszínen fogja követni a labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseit? (több is megjelölhető)**
 - Otthon, televízión vagy online médián keresztül
 - Euro2020 szurkolói zónában
 - Vendéglátóipari egységben (sörözőben/kávézóban/kocsmában)
 - Stadionban
 - Egyéb: (kérjük, adja meg)

Hatások megítélése

Kérjük, értékelje az alábbi állításokat a következő skálán:

- 1 - Egyáltalán nem ért egyet
- 2 - Nem ért egyet
- 3 - Semleges
- 4 - Egyetért
- 5 - Teljes mértékben egyetértek

1. Az esemény megrendezése előnyökkel (anyagi, reklám, egyéb) járt a helyi vállalkozások számára.
2. Az esemény az árak emelkedését hozta magával (bérleti díjak, szolgáltatások).
3. Az esemény előkészületéhez túlzott kiadások kapcsolódtak.
4. Az esemény lehetőséget teremtett arra, hogy Budapest nemzetközi ismertsége növekedjen.
5. Az esemény lehetőséget adott Budapest kulturális értékeinek bemutatására.
6. Az esemény növelte Budapest imázsát.
7. Az esemény növelte a budapesti lakosok vendégszeretetét a külföldi látogatókkal szemben.
8. Az új sportlétesítmény az eseményt követően várhatóan kihasználatlan maradt.
9. Az esemény lehetőséget biztosított arra, hogy új emberekkel találkozzak.
10. Az esemény szervezése erősítette Budapest lakosainak az összetartozás érzését.
11. Az esemény megrendezése növelte a nemzeti büszkeségem érzését.
12. A magyar nemzeti válogatott szereplése az Európa-bajnokságon növelte a hazám iránt érzett büszkeségemet.
13. Az esemény alatt bekövetkező közös részvétel/ünneplés erősítette a közösséghez tartozás érzését.
14. Az esemény parkolási problémákat okozott a városban.
15. Az esemény forgalmi torlódásokat okozott a városban.
16. Az esemény útlezárási problémákat okozott a városban.
17. Az esemény miatt a biztonságomért aggódtam (vandalizmus, lopás, betörés).
18. Az esemény szurkolói zavargásokat okozott.
19. Az esemény vonzhatta a terroristákat, emiatt növekedett félelmem.